WILLIAM SHAKESPEARE

SONELER
(İNGİLİZCE - TÜRKÇE)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
TALÂT SAİT HALMAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

SONELER

(İNGİLİZCE - TÜRKÇE)

WILLIAM SHAKESPEARE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:

TALÂT SAİT HALMAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ
WILLIAM SHAKESPEARE
SONELER
özgün adı
SONNETS
ingilizce aslından çeviren
TALÂT SAİT HALMAN

editör
ALİ ALKAN İNAL
görsel yönetmen
BİROL BAYRAM
düzelti
MÜGE KARALOM
grafik tasarım ve uygulama
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, no: 144/4 beyoğlu 34430 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 1764

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

Bu çevirileri

Shakespeare hayranı canım kızım Defne’ye

armağan ediyorum

Önsöz

William Shakespeare “Bütün dünya bir sahnedir,” diyor. Shakespeare yeryüzünü baştan başa sahne olarak görmüş, kendi sahnesine bütün yeryüzünü sokmaya çalışmıştır. Ama, hem oyun yazarı, hem şair olan Shakespeare’in bütün dünyası sahne değildi. Yaşantılarının birçoğunu trajedilerindeki ve komedilerindeki kişilerin sözleriyle dile getirmekle yetinmedi, şiirleriyle de açıkladı.

Büyük yazarın iç dünyası, sonelerindedir. Bu özlü şiirlerde, dramatik ses değil, lirik ses egemendir. Çoğu, derin duyguları, güçlü heyecanları, acıları ve sevinçleri anlatır. İngiliz şairi William Wordsworth, soneler için diyor ki: “Bu anahtarla Shakespeare gönlünün kilidini açmıştır.”

On altıncı yüzyılın sonlarında yazılmış olan sonelerde, Shakespeare insan ruhunun birçok boyutlarını yansıtmış, yaratmıştır. Baştan sona okunduklarında incecik sevgilerden yaman cinsel iştahlara kadar değişen bir gönül serüvenini anlattıkları görülüyor.

Soneler, denilebilir ki, İngilizcenin en ünlü şiir dizisidir. Hem de dünyada aşk edebiyatının en güzel örnekleri arasındadır, İngilizce, bu şiirlerde, gerek duygu ve düşünce derinliği, gerek söyleyiş zenginliği bakımından, ölümsüz bir yere ulaşmıştır.

Sonelerin önemi, özellikle üç yönden büyüktür:

1. Salt şiir olarak, sonelerin çoğu, benzeri az bulunur güzelliktedir. Ünlü Hayyam çevirmeni Edward Fitzgerald şu övgüyü boşuna yazmış olmasa gerek: “Soneleri titizlikle okuduğum güne kadar bana yarı-tanrı gibi göründüğü için Shakespeare’i yarı tanıdığımı söylersem yargımın aşırı olduğunu sanmam.”

2. Soneler, Shakespeare'in iç dünyasının birçok yönlerine ışık tutmaktadır. Büyük İngiliz ozan ve eleştirmeni Samuel Taylor Coleridge'in oğluna Shakespeare'in kafasını anlamak için sonelere başvurmasını salık vermesi bunun içindir.

3. Soneler, ünlü yazarın dramatik sanatçılığı ile lirik sesi arasında kesin bağlar kurduğu için de ilginçtir.

Sonelerin tümünü başka herhangi bir dile aynı biçimle, aynı kafiye düzeniyle çevirmek, düşünülebilecek en zor çeviri işlerinden biridir. Nitekim birçok dilde tüm sonelerin çevirisi yoktur. En gözü pek çevirmenler bile, bu mihnetli işi üstlenmekten ürkmüş gibidirler.

İngilizceden Türkçeye sone çevirisi, iki dilin yapısı ve ses düzeni birbirine hiç benzemediği ve vakit vakit ters düştüğü için, büyük zorluklar çıkarmaktadır. Belki de bu yüzden, Shakespeare'in oyunlarının hepsi –bazıları altı yedi kez, on kez dilimize çevrildiği halde– soneler genellikle ihmale uğramıştır. Sone çevirilerine ilişkin ilk önemli çalışma 1887-1888'de Mehmet Nadir'in düzyazı olarak yayımladığı 42 sone çevirisidir. Tüm sonelerin ilk çevirisi 1979 yılında Saadet Bozkurt ve Bülent Bozkurt tarafından yayımlandı. Titizlikle hazırlanmış olan ve orijinallere sadık kalan bu yararlı çalışmada, çeviriler vezinsiz, kafiyesiz, düzyazı iledir, yer yer mısraların açıklamasını yapıyor gibidir; şiirsellikten çok uzaktır. Bozkurtlar sonradan (1994'te) çevirilerini daha şiirli bir dille, çoğu zaman vezinli ve uyaklı olarak yeniden düzenlediler. Bence, şiirsellik yönünden, en başarılı örnekler arasında, Sabri Esat Siyavuşgil'in bir, Can Yücel'in iki sone çevirisi vardır.

Benim sone çevirilerim, ilk olarak, Aralık 1961'de, rahmetli Yaşar Nabi Nayır'ın Varlık dergisinde yayımlanmıştı. Sonra, birkaç tanesi Yeditepe'de, Türk Dili'nde ve Dost'ta çıktı. 1964'te, Shakespeare'in doğumunun 400. yıldönümünde, kırk soneden oluşan William Shakespeare: Soneler başlıklı

kitabımı yayımladım. Yeditepe Yayınevi’nin çıkardığı bu kitap hem o yıl, hem de sonraki yıllarda geniş ilgi gördü. Yıllar boyunca, başka sone çevirilerimi birer ikişer çeşitli dergilerde yayımladım: Ankara Sanat, Türk Dili, Edebiyat-Sanat, Varlık, Yeditepe vs. Birçok sone çeşitli antolojilerde yer aldı, şiir programlarında okundu, derslerde kullanıldı. Özellikle Prof. Dr. Oya Başak, Boğaziçi Üniversitesi’ndeki derslerinde bu çevirileri yıllardır okuttuğu için kendisine minnettarım. Yıldız Kenter, İstanbul Radyosu için sonelerden oluşan bir program hazırladı.

1985 ve 1986’da Müşfik Kenter Kahramanlar ve Soytarılar: Shakespeare’in Dünyası başlığıyla yazdığım tek kişilik oyunda, sonelerden birkaç tanesini üstün başarıyla okudu. Kendisine teşekkür borcum büyüktür.

Cem Yayınevi sahibi M. Ali Uğur’un ilk Tüm Soneler kitabımın yayımlanmasına verdiği önemi her zaman minnetle hatırlayacağım. Onun yakın ilgisi ve güçlü desteği olmasa, Soneler kitabı gün ışığına çıkamazdı. Ayrıca, kitabın yayımlanması uğrunda canla başla çalışan değerli kardeşim Güngör Dilmen’e de teşekkür ederim. Kitap için hazırladığı tanıtma yazısında Güngör Dilmen şöyle diyordu: “Halman’ın çevirileri hem Shakespeare’e çok sadık, hem de olağanüstü güzel olmanın çifte erdemini taşıyor. Sone gibi zor bir şiir formunu Türkçede aynen yinelemek güçlüğün güçlükle çarpımıdır. Sonuç şaşırtıcı: Halman üstesinden geldiği bu inanılmaz çileyi bize sezdirmiyor bile, öylesine rahat bir söyleyiş. Soneler artık Türkçenin olmuştur.”

Şair Nevzat Yalçın’ın yardımı için de minnettarım. İngilizceyi ve Shakespeare’in sonelerini olağanüstü iyi bilen Sayın Yalçın, 30’dan fazla çevirimi satır satır, sözcük sözcük gözden geçirip orijinalleriyle karşılaştırarak eleştirilerde bulundu. Yaptığı önerilerin birçoğundan büyük ölçüde yararlandım; bazılarını aynen uyguladım. Dostum Nevzat Yalçın’ın bilinçli ve titiz eleştirileri, 30 kadar sonenin

çevirisinin daha iyi olmasını sağladı. Kendisine candan teşekkür ederim.

Kitaba çeşitli yardımlarda bulunan Dr. Jayne Wamer'a da teşekkürlerimi sunarım.

Sonelere gösterilen ilgi için birçok kimselere teşekkür borçluyum. Adlarını anmayı unuttuklarım olursa bağışlamalarını rica ederim. Teşekkürlerimi sunmak istediklerim arasında. Hayati Asılyazıcı, Mehmet Atay, Hüsamettin Bozok, Tanju Cılızoğlu, Güngör Dilmen, Gültekin Emre, Nüzhet İslimyeli, Yaşar Kemal, Yıldız Kenter, Serhat Kestel ve A. Turan Oflazoğlu başta gelir. Sonsuzluğa göçenlerden Melih Cevdet Anday, Şükran Güngör, Azra Erhat, İlhan Berk, Mehmet Kaplan, Yaşar Nabi Nayır, Behçet Necatigil, Nüvit Özdoğru ve Nurettin Sevin'in adlarını anmak isterim.

Soneler üzerindeki çalışmalarıma her zaman destek olan eşim Seniha T. Halman'a teşekkür ederim.

Kızım Defne Halman, kitabımın hazırlanmasına ilham kaynağı oldu, manevi destek sağladı. Onun ve genç sanatçı arkadaşlarının sonelere gösterdikleri ilgi, bu kitabı tamamlamam için hevesimi artırdı.

Soneler'in en iyi şekilde yayımlanması için büyük emek veren Sayın Ahmet Salcan ile Sayın A. Alkan İnal'a teşekkür borcum büyüktür.

Metnin baskıya hazırlanmasında canla başla çalışan Demet Güzelsoy Chafra'ya teşekkürler ederim.

Çevirilerde şiirlerin asıllarına sadık kalınmış, adaptasyon (uyarlama) yoluna gidilmemiştir. Başlıca düşüncem, sonelerin özünü ve sesini otantik olarak Türkçede yeniden yaratmak, bunu yaparken kulak tırmalamamak, "çeviri kokusu" vermemek olmuştur. Bu çeviriler, "sadakat ile

şiirsellik arasında denge” ilkesine göre yapılmıştır. Pek çoğu, sanırım, Türkçe yazılmış gibi okunabilir, ama orijinallerdeki özelliklerin hemen hepsi korunmuştur.

Okurlar, bu sonelerde Türkçenin gür ve güzel seslerinden esintiler bulursa dünyalar benim olur.

Genel Bilgiler

Sonelerin Yayımlanması: 154 sone ilk kez 1609 yılında topluca Thomas Thorpe tarafından basılmıştır. Thorpe'un, soneleri Shakespeare'den değil, başka birinden alıp izinsiz olarak bastığı sanılıyor. Yanlışlarla dolu olan bu birinci baskıyı Shakespeare kitap satışa çıktıktan sonra görmüş. Thorpe,

T. T. harflerini kullanarak, soneleri adı sadece W. H. olarak verilen birisine armağan etmiş. W. H. armağan yazısında, “the onlie begetter of these insuing sonnets” diye tanıtılmaktadır. “Begetter”in anlamını iki türlü yorumlamak mümkün: Biri, “bulup getiren”, ikincisi “ilham eden”. Bu anlam karışıklığı yüzünden, W. H. adlı kimse soneleri Shakespeare'in ilham kaynağı olan mı, diye sürüp gelen bir tartışma var.

W. H. adının kimin adı olduğu üzerinde uzun kitaplar ve sayısız yazı yazılmıştır.

1640 yılında soneler, John Benson tarafından yeniden yayımlanmıştır. Benson, sonelerin arasına başka şiirler karıştırmış, başlıklar eklemiş, birtakım deyimleri değiştirmiş ve soneleri yeni bir sıraya koymuş.

Bu ilk iki baskıdan bu yana, soneler yüzlerce defa basılmıştır. Hepsi ya da çoğu, yeryüzünün belli başlı dillerine ve birçok başka ufak dillere çevrilerek yayımlanmıştır.

Sonelerin Biçim ve Özellikleri: Rönesans İtalyasında başlayan sone türü, Shakespeare'den önce İngiliz şiirinde geniş ölçüde kullanılmış ve geliştirilmişti. Shakespeare, soneyi olgun bir lirik şiir aracı olarak kıvama erdirmiş, bu türün en sağlam ve canlı örneklerini vermeyi başarmıştır. Bilginlerin yaptığı incelemelerden Shakespeare'in Petrarca (1304-1374), Pierre de Ronsard (1524-1585) ve Torquato

Tasso (1544-1595) gibi yabancı ozanların ve Sir Philip Sidney (1554-1586) ile Samuel Daniel (1562-1619) gibi İngiliz ozanlarının sonelerini okuyup etkilendiğini öğreniyoruz.

Shakespeare, İtalyan ve Fransız sonesinden biçim bakımından değişik olan İngiliz sonesini kullanmıştır:

a
b
a
b
c
d
c
d
e
f
e
f
g
g

Uyak düzeninde görüleceği gibi, İngiliz sonesi üç dörtlükle bir beyitten meydana gelmişe benzer. Genellikle birinci dörtlük, konuyu sunar; ikinci dörtlük konuyu genişletir; üçüncü dörtlük geliştirip doruğa götürür; son iki satır ise şiirin özünü ve özetini verir. Shakespeare, sonelerini her zaman bu sıraya göre yazmış değildir elbette. Biçim bakımındansa fazla değişiklik yapmamıştır. Sone 126'da 14 değil, 12 satır vardır; Sone 135 apayrı bir uyak düzeniyle yazılmıştır (abab/bcbc/adad/aa).

Shakespeare, sonelerinde, piyeslerinde olduğu gibi, çoğunlukla “iambic pentameter” ölçüsünü kullanmıştır. Bu ölçüde, satır sırayla biri vurgusuz, biri vurgulu olmak üzere on heceden meydana gelir. Vurgusuz heceler yerine bir nokta (.), vurgulu yerine de bir kısa çizgi (—) koyarsak satırın ölçüsünü şöyle gösterebiliriz:

— . — . — . — . —

Bu ölçünün İngiliz şiirinde ve Shakespeare’de uygulanışı kesin bir kurala bağlı kalmaz: Vurgular yer değiştirebilir, bir iki hece eklenebilir, satırlara çeşitli ritmler konulabilir. Böyle değişiklikler olsa da olmasa da, bu ölçü ses ve anlam vurgularındaki belirli ayrımlar dolayısıyla iniş çıkışlı ve kıvrak bir ahenk sağlar.

Sonelerin Genel Önemi: Shakespeare’in sanatında sonelerin önemli bir yeri olduğu belirli ve bilinen bir gerçek. Belli başlı trajedi ve komedileriyle birlikte sonelerinin de titizlikle okunup değerlendirilmesi, Shakespeare’in yaratıcılığını bütün yönleriyle görüp anlamak bakımından bir zorunluluk olmuştur.

Soneler, salt şiir olarak, Shakespeare’in lirik dehasını dramatik eserlerinde sezinlediğimizden çok daha yoğun bir güçle karşımıza çıkarıyor. Üstelik Shakespeare’in birçok kişisel yaşantıları –hatta yer yer iç dünyasının gizli köşeleri– sonelerde gözler önüne seriliyor.

Bu iki yönden, bilginler ve eleştirmenler soneleri gözden geçirmişler, yorumlayıp tartışmışlardır. Sonelerle ilgili birtakım muammalar da Shakespeare uzmanlarını öteden beri uğraştırıyor. Bu cevapsız sorular, sonelerin yazıldığı yıllardan Shakespeare’in kendisini sonelerinde ne denli açıkladığına kadar değişiyor.

Sonelerin Yazıldığı Yıllar: Çeşitli bilginlere göre, Shakespeare’in soneleri yazmaya başladığı yılı 1588 kadar

geriye, bitirdiği yılı ise 1609 kadar ileriye götürebiliriz. Sonelerin adını anan ilk kaynak, Francis Meres'in 1598 yılında çıkmış bir kitabıdır. Sonelerle 1595 yılına kadar yazılmış olan birkaç piyes (Love's Labour's Lost, Two Gentlemen of Verona, Romeo and Juliet, Richard II, Richard III) ve iki uzun şiir ("Venus and Adonis", "Rape of Lucrece") arasındaki bağlantılar, sonelerin hiç değilse bazılarının 1595 yılından önce yazılmış olduğunu gösteriyor. Birçok kaynakta belirtilen çeşitli noktaları karşılaştırarak şu sonuca varabiliriz: Shakespeare, sonelerini 1592 sıralarında yazmaya başlamış, çoğunu 1595 yılından sonra kaleme almış ve herhalde 1598 sıralarında tamamlamıştır.

Sarışın Gencin Kimliği: Shakespeare 154 sonesinin ilk 126'sını güzel, sarışın ve soylu bir gence yazmıştır. 1609'da çıkan ilk sone kitabı, W. H. harfleriyle tanıtılan birisine armağan edilmiş olduğu için, adı bu harflerle başlayan soylu kişinin kimliği bugüne kadar aranmış ve tartışılmıştır. Üçüncü Southampton Kontu Henry Wriothesley (1573-1624), birkaç bakımdan akla yakın görünüyor ama, onun adının ilk harfleri W. H. değil, H. W. Başka adaylar arasında Pembroke Kontu William Herbert (1580-1630), Southampton Kontu'nun üvey babası William Harvey (Hervey), basımevi sahibi Thomas Thorpe'un arkadaşı William Hall, William Hathaway, William Holgate, Shakespeare'in yeğeni William Harte var. W. H. harflerinin "William Himself" yani "Shakespeare Kendisi" anlamına geldiği de ileri sürülmüştür. Oscar Wilde, Will Hughes adında bir genç aktör uydurmuş ve Shakespeare'in ona tutkun olduğu görüşünü savunmuştur. Bir yorumcu ise genç adamın Shakespeare'in kendi oğlu olduğunu öne sürmüş ve bütün soneleri buna göre sıralayıp yorumlamıştır.

Şimdiye kadar bulunan belgeler, sarışın güzel gencin kim olduğunu kesin olarak öğrenmemiz için yeterli değildir. Bu

bakımdan, gerçek kimliğini değil, sonelerdeki şiirsel kimliğini göz önünde tutmamız uygun olur.

Öteki Ozanın Kimliği: Birkaç sonede Shakespeare bir rakip ozanın soylu gencin gözüne girmiş olduğundan yakınmaktadır. Öteki ozanın kim olduğu bilinmiyor. Üzerinde en çok durulan iki ünlü ozan, George Chapman (1559-1634) ile Christopher Marlowe (1564-1593). Başka adlar da öne sürülmüştür. Edmund Spenser, George Peel, Michael Drayton, Samuel Daniel, Barnabe Barnes, Gervase Markham, Thomas Nashe ve başkaları. Sone 86'nın ilk satırları ile Chapman'ın bir şiiri arasında birtakım bağlantı ve benzerlikler sezildiği için, Chapman rakip ozan olarak akla yakın görünüyor, ama bunu kesinlikle söylemek mümkün değil.

Esmer Kadının Kimliği: Bu konu üzerinde uzun araştırmalar sonuç vermemiştir. Yeni belgeler ortaya çıkmadıkça esmer kadının kimliği gizli kalacağa benzer. Onsekizinci yüzyılın sonunda George Chalmers, esmer kadının Kraliçe I. Elizabeth (1533-1603) olduğunu ileri sürdü. Sonraları, Shakespeare'in karısı Anne Hathaway, Penelope Rich, Shakespeare'in metresi olduğu sanılan Davenant gibi adlar ortaya atıldı. Elizabeth Vernon ile Mary Fitton, bazı bakımlardan esmer kadının niteliklerine uymaktadır. Elizabeth'in nedimelerinden biri olan Vernon, 1598 Mayısında Southampton kontu Henry Wriothesley ile evlenmiş, aynı yılın Kasımında çocuk doğurmuştu. Mary Fitton da Elizabeth'in nedimelerindendi; 1601 Martında Pembroke Kontu William Herbert'ten bir çocuk doğurunca Herbert hapse girdi. Bu bakımdan, Shakespeare'in son sonelerinde birkaç kere açıkça söz konusu ettiği utanç, rezalet, yüzkarası gibi olaylar ya South-ampton-Vernon, ya da Pembroke-Fitton skandalı ile ilgili olabilir. George Bernard Shaw, Sonelerin Kara Kadını adlı piyesinde Mary Fitton'ı

kabul ediyor. Bununla birlikte, esmer kadının kimliği kesinlikle bilinmemektedir.

Sonelerin Sırası: Sonelerin hangi sırayla yazılmış olduğu, Shakespeare uzmanları arasında uzun zamandır tartışma konusu. 1609 baskısının başka yanlışlarla birlikte sırayı da bozduğunu öne sürenler var. Hiç değilse yirmi kitapta soneler ayrı sıralara konulmuştur. Birtakım yorumlara bağlı olan bu sıralamalar, ille de birinci baskıdan üstün sayılmamalı. Nitekim, birçok çağdaş bilginlerle editörler birinci baskıdaki sırayı kullanmayı uygun görüyorlar. Bu kitapta da 1609 baskısının sırası kullanılmıştır.

Shakespeare'in Yazmadığı Sanılan Soneler: 154 soneden birkaçının Shakespeare'in kaleminden çıkmadığını ya da çıkamayacağını öne sürenler olmuştur. Bunlar arasında en fazla söz konusu olanlar, 130, 145, 151, 153 ve 154 numaralı sonelerdir. 130'un Shakespeare tarafından o çağın ozanlarıyla alay etmek amacıyla kaleme alındığına şüphe olmamalı. Bunu bir taşlama şiiri olarak kabul edip çevirisine bu derlemede yer verdim. Sone 145 ölçü bakımından bütün sonelerden değişik olduğu için itiraza uğramıştır. 151'de anlam önemli ama, şiirin yapısı ve özellikle ritmi sakat; bu yüzden bazı kimseler 151'i Shakespeare'in yazmamış olduğunu ileri sürmüşlerdir. Sone 153 ve 154 sonelerin bütünlüğünü bozan ve genel niteliklere uymayan iki şiirdir. Yunancadan yarım yamalak çevrilmişe benzeyen bu iki sone, Shakespeare'in sanatçılığına aykırı göründüğü için bazı kimseler, bunların başka bir ozan tarafından yazılmış olduğunu sanmaktadır.

Sonelerde Dil ve Söyleyiş: Shakespeare, sonelerinde genellikle piyeslerinin çoğundan daha açık ve duru bir dil kullanmıştır. Gerek duyguların açıkça bildirilmesi, gerek kıvrak bir ritm sağlanması için, Shakespeare çok sayıda kısa kelimeden yararlanmak yoluna gitmiş. Üstelik sonelerde

piyeslerinin birçok yerini zorlaştıran mitolojik ve tarihî adları kullanmaktan ve yoğun benzetmeler yapmaktan kaçınmıştır.

Yine de bazı sonelerde bulanık ve karışık satırlar var. Shakespeare, yer yer benzetmelerini birleştirerek okuyucuya çetrefil anlamlar veriyor. Belki Shakespeare'in ara sıra titiz davranmamış olması yüzünden, belki de eski baskı yanlışları yüzünden, içinden çıkılmaz duruma girmiş satırlarla da karşılaşıyoruz. Vakit vakit ozanın birtakım söyleyişleri zorladığını ve çirkin eğretilemeler yaptığını görüyoruz. Ama sonelerin en büyük zorluğu, söz oyunlarında. Bazı satırlarda anlaşılması güç, iki üç anlamlı kelimeler ve söyleyişler var. Hemen hepsi bile bile yapılmış olan bu söz oyunları üzerinde Shakespeare uzmanları uzun uzun çalışıp tartışmışlardır. Söz oyununun baştan sona sürdüğü Sone 135'de "Will" değişik satırlarda ayrı anlamlara geliyor ve sık sık aynı yerde birkaç anlam birden veriyor: "Will" hem Shakespeare'in ilk adı olan William'ın kısa şekli, hem de bazı uzmanlara göre Shakespeare'in sevgilisinin adı; ayrıca "will" İngilizcede "irade", "vasiyetname", "istek", "bilerek yapmak" gibi anlamlara geliyor. Shakespeare, aynı sone içinde bütün bu anlamları kullanmış; bazı satırlarda "will" yukardaki anlamların iki ya da üç tanesini birden veriyor. Böyle söz oyunlarının başka dillere aktarılması, değme çevirmenleri başarısızlığa uğratmıştır. Denebilir ki, sonelerdeki söz oyunlarının hepsini tam olarak çevirmek, hiçbir babayiğidin harcı değildir.

Sonelerde Shakespeare'in Kişiliği: Ozan ve eleştirmen Stephen Spender, sonelerin düzensiz olarak tutulmuş bir şiir günlüğü ya da bir karşılıklı konuşmanın yarısı gibi olduğunu söylüyor. Sonelerde Shakespeare'in kendi yaşantılarını ve iç dünyasını ne dereceye kadar yansıttığı üzerindeki tartışmalar on dokuzuncu yüzyıl başlarından beri sürüp gelmektedir. İngiliz Romantiklerine göre, Shakespeare

sonelerde varlığının en gizli yönlerini bile çırılçıplak ortaya dökmüştür.

Yirminci yüzyılın –hele ikinci yarısının– belli başlı

Shakespeare uzmanlarının çoğu, Romantiklerin görüşüne taban tabana zıt bir düşünceyi ileri sürdüler. Onlara göre, soneler bir otobiyografi değildir, bir gönül serüveninin öyküsü olarak yazılmamıştır. Shakespeare sonelerde kendinden önceki ve çağındaki ozanların başlıca sevgi konularını kullanmış, gerek sone biçimi, gerek estetik anlayış ve ruhsal duyarlık bakımından bir geleneğe uymuş, gününün modasını kabullenmiştir. Peter Quennell ve Northrop Frye gibi iki bilgin eleştirmene göre, sonelerin temaları Rönesans'tan beri belirli bir söyleyiş geleneğinin çerçevesi içinde sürüp gelmekteydi; Shakespeare kendi gönlünün değil, bu estetik anlayışın şiirini yazmıştır. Hemen hemen bütün trajedi ve komedilerinde olduğu gibi, kendi ağzından konuşmamış, "bir ozan" (kendisinden başka bir ozan) yaratarak onu bir araç diye kullanmıştır.

Bu iki görüşten hangisinin ağır bastığını kesinlikle söylemek mümkün değil. Belki de bu konudaki tartışma hiçbir sonuç veremeden sürüp gidecek. İkisi ortası bir değerlendirme, akla yakın görünüyor: Soneler, gerçek anlamda otobiyografik olmasa bile, Shakespeare'in ruhunun ve yaşantılarının bazı yönlerini apaçık ya da üstü kapalı olarak yansıtsa gerektir. Soneler herhalde bir itiraflar dizisi, bir günlük, bir soyunma değildir ama Shakespeare'in bu şiirlere kişisel yaşantılarını sık sık koymuş olmaması havsalaya sığmaz. Bu bakımdan sonelerin Shakespeare'in kişiliğine yer yer ışık tuttuğu yargısına varmak yanlış olmaz.

Sonelerin Konuları

Shakespeare'in 154 sonesinin genel konusu sevgidir; öyküsü ise bir sevgi serüveni. Bu öykünün dört kişisi var: Ozan (belki Shakespeare'in kendisi, belki de anlatım aracı olarak yarattığı bir ozan), sarışın erkek sevgili, esmer kadın ve rakip ozan.

İlk sonelerde ozan kendisine ihsan ve yardımlarda bulunan bir genç aristokrata güçlü ve heyecanlı bir sevgiyle bağlıdır. Sonraları, bir rakip ozanın göze girmesi ve başka sadakatsizlikler yüzünden acıklı durumlara düşer. Son soneler, bir esmer kadına duyulan cinsel sevgiyi anlatır. Bu kısa özetten anlaşılacağı gibi, 154 sone ozanın soyut sevgiden cinsel ilişkilere kadar geçirdiği türlü türlü ruh olaylarının öyküsü gibidir.

Genel konunun gelişmesi bakımından, soneler çeşitli sıra ve sınıflara konulabilir, ama en belirli bölme şudur:

1. Sone I'den Sone 126'ya kadar soylu gence yazılmış olanlar,

2. Sone 127'den Sone 152'ye kadar esmer kadına yazılmış olanlar.

(Sone 153 ve 154, dizinin bütünlüğünden ayrı düşmektedir. Bunlar, iki eski Yunan şiirinden çok serbest ve aksak olarak İngilizceye aktarılmıştır.)

Birinci uzun bölümdeki sevgili (Shakespeare kendisinden yer yer "dost" ya da "arkadaş" diye de bahsetmiştir) genç ve soylu bir adamdır. Bir kadın gibi güzel, ozandan çok daha genç, servet ve soyluluk bakımından çok üstündür.

İlk on yedi sonede Shakespeare, gencin evlenmesi ve güzelliğini çocuklarında devam ettirmesi için yalvarır. Geçen

zaman ve yaklaşan ecel, güzelliğin baş düşmanıdır. Güzellik, ancak devam etmekle zamanın ve ölümün elinde yok olmaktan kurtulabilecektir. Onun için, genç adam güzelliğini çocuklarında sürdürmelidir.

Sone 18'den başlayarak, ozan, sevgilisinin güzelliğini şiirlerinde yaratmak ve yaşatmak zorunluluğunu duyar. Bir yandan, yaşlanmaktan yakınan ozan, şiiri –hele kendi şiirini– güzelliğin bir görkemli anıtı olarak görür. Zaman ve ecel sevgilisinin güzelliğini alıp götürse bile o güzellik sonelerde sonsuz yaşayacaktır.

Sone 26'dan sonra, ozan, sevgilisinden bir süre uzak kalır. Bu sürede geçmiş günlerin mutluluğunu özlem ve üzüntüyle düşünür: Nedense kaderin sillesini yemiş, insanların (ya da soylu gencin) gözünden düşmüştür artık.

Soylu genç, ozanın sevgisine ihanet etmiştir: Anlaşılan, ayrılık sırasında genç adam ozanın metresiyle düşüp kalkmış. Ama ozan, genç adamı ölesiye sevdiği için bu utanç verici olayı bile bağışlar.

Sonra yeniden yollara düşen ozan, özlem acısı çekerken şiirinde sevgilisinin güzelliğini bir yandan soyutlaştırır, bir yandan sonsuzlaştırmaya çalışır. Varlık, onun için bir çile olmuştur artık; dünyadan elini eteğini çekmeye yeltenir, ama sevgisi öyle derindir ki bu düşünceden cayar. Derken, sevgilisinin adının karıştığı bir rezaleti haber alınca derin bir üzüntünün pençesine düşüp ölümü düşünür kara kara. Yine de sevgilisini bir türlü aklından çıkaramaz. Gelgelelim, rakip bir ozanın göze girmesi yüzünden Shakespeare gözden düşmüştür. Sevgilisini bırakmaya karar verir, ama bu sefer sevgilisi ona döner. Ozan kuşkular içindedir, güveni kalmamıştır artık. Bundan sonra sırayla ayrılıklar başlar, sevgi yeniden canlanır, ihanetler olur: Ozan sevginin ölümsüzlüğünü ister ama, cinsel iştahlarla ihanetler ve

ayrılıklar yüzünden zaman ve ecel, sevgiye karşı zafer kazanacak duruma gelmiştir.

Sone 127’den Sone 152’ye kadar uzanan ikinci bölüm, ozanın esmer kadınla yaşadığı yarı acı yarı tatlı hayatın öyküsü. Bu bölümde, genç adama duyulan manevi sevgiye karşılık, esmer kadına bağlanmanın ozanı cinsel isteklere tutsak düşürdüğü anlatılmaktadır. Shakespeare, Elizabeth çağının gerçek güzellik saydığı sarışınlığa kıyasla esmerliğin üstün olduğunu savunur. Ozan, metresine candan bir sevgiyle bağlı görünmez. Esmerliği övmekle beraber, yer yer esmer kadını güzel değilmiş gibi gösterir. Bazen “esmer” derken “kara”, “karanlık”, “şom” anlamını vermek istiyor gibidir. Evli bir kadın olan metresi başkalarıyla da düşüp kalkmaktadır. Ozana en büyük ihaneti, soylu gençle yaşaması olmuştur. Bütün bunlara rağmen, kadının öyle güçlü ve çekici bir kişiliği vardır ki ozan ona körü körüne bağlı kalmakta, gönlünden bir türlü söküp atamamaktadır. Cinsel iştahın zaferidir bu.

Yukarıdaki özet, Shakespeare’i sonelerde kendi gönlünün acılarını ve mutluluklarını anlatmış gibi gösterebilir. Belki de, gerçekten, sonelerin otobiyografik bir niteliği var. Bunu kesin olarak bilmiyoruz. Sonelerde Shakespeare dört beş yıl süren ve kanlı canlı bir cinsel heyecandan en ince soyut sevgiye kadar değişen bir kişisel serüveni izlemiş olabilir.

Bazı eleştirmenlere göre, soneler Shakespeare’in kendi hayatını yansıtmıyor. Ben diye konuşan ozan, Shakespeare’in kendisi değildir, sanat sesidir. Bu şiirlerin gösterdiği sevgi anlayışı ve estetik kaygılar, Rönesans’tan Shakespeare çağına gelmiş olan belli başlı geleneklere uymaktadır. Sevgi şiiri, doğrudan doğruya kişisel sevgiyi anlatmaz ve onu bir duygu, bir insanlık yaşantısı olarak inceler. Erkek ya da kadın, herhangi bir güzel varlık, kendisi olarak değil, soyut gerçekler yönünden şiire konu olur. Yirminci yüzyıl eleştirmenlerinden Northrop Frye,

Shakespeare sonelerinin Batı uygarlığında bilinç ve istemin son sınırlarına kadar araştırılmasına yol açan ruh arayışını çağın edebiyat geleneği içinde özetlediğini söylüyor. Frye'a göre, Shakespeare Batı dünyasında Petrarca'nın idealizminden Proust'un acıklı bunalımlarına kadar sürüp gelmiş olan sevgi çeşitlerini sonelerinde algılayıp yaratmıştır.

Shakespeare'in kendi yaşantılarını anlatsa da anlatmasa da, soneler sevginin sayısız yönlerini çırılçıplak ortaya atıyor ya da hafifçe duyuruyor, alev alev heyecanla haykırıyor ya da incecik duygularla yansıtıyor, ruhun derinliklerini aydınlatıyor ya da karanlık kıvranışları üstü-kapalı söyleyişlerle gizli bırakıyor. Birbiri ardına sonelerde sevgi dolu bir gönlü sarsan heyecanlar, onu didik didik eden çileler bazen canlı bazen duru, ama her zaman duygulu bir lirik sesle açıklanmış: Taparcasına sevmek, kuşku, özlem, ihanet, sevginin mutluluğu, kıskanma, iyilik ve gaddarlık, cinsel istek, güzelliği ve sevgiyi çürütecek olan ölüm karşısında korku, hayal kırıklığı, sevgi uğrunda her acıya katlanma, umut ve karamsarlık, günah ve suç duygusu, sevgili önünde benliğin değersizliği, şiirin yaşatma gücü, lanet ve nefret... Sevginin insan ruhundaki her duygusu, insan yaşantılarındaki her görünüşü sonelerin bir yerinde ifade edilmiştir denebilir. Sevgiye değin, gönle değen duygular ve değerlerle doludur soneler. Belki de başka hiçbir şiir dizisi, sevgiyi bu denli derinlemesine ve genişlemesine anlatabilmiş değildir.

Sonelerin çoğunluğunun genç bir erkeğe yazılmış olması ve ateşli bir sevgiyi haykırması, Shakespeare'de homoseksüel (pederast) eğilimler olduğu düşüncesine yol açmıştır,

Shakespeare uzmanları arasında çözülememiş bir nokta bu. Herhâlde hiçbir vakit çözülemeyecek. Bir ozanın bir güzel erkeğe hayranlık ve sevgi duymasının o çağlarda bir

edebiyat geleneği ve günümüzdeki homoseksüellik anlayışından başka bir sanat tutumu olduğunu öne süren bilginler var. Özellikle eski İtalyan sonelerinde sık sık kendini gösteren erkek sevgisini sone geleneğinin bir çeşit gereği sayan bu görüşe karşılık, bazı sonelerde rastlanan belirli ifadeler, Shakespeare'in sarışın gence karşı gerçekten eşcinsel nitelikte bir sevgi duyduğu düşüncesinde azımsanamayacak bir gerçek payı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Shakespeare ile sevdikleri arasındaki ilintileri, felsefi ve estetik yönden yorumlamak da mümkün: Shakespeare belki de sarışın genci ideal güzelliğin simgesi olarak görüp öyle yaratmıştır. Ozan, sevgilisinin erkekliğiyle kadın yüzünü eşi olmayan bir karışım hâlinde birleştirmiş olabilir. Sarışın gencin soyluluğu da, aslında bir manevi temizlik, arınmış ruhun bir boyutudur. Böyle bir güzelliğe duyulan sevgi, cinsel iştahların çirkinliğinden uzak kalır. Soyut bir sevgidir o. Sarışın gençte dış güzellik gerçek bir gönül zenginliğinin, yaşama dürüstlüğünün ve manevi değerlerin belirtisidir. Güzellik, bu anlamda erdemdir. Sonelerdeki bu estetik anlayışında (gerçekten böyle bir anlayış varsa) bir dinsel nitelik bulmak da mümkün: Güzellik bir erdemse ona gönül vermek ve tapmak, onun üstün ahlakına ermeye çalışmak gerekir. Güzelliğin böylesiyle vuslat olamayacağı için, seven gönül ona erişememekten doğan çileye katlanmalıdır. Seven ve bu çileyi çeken gönül arınır, bedenden koparak gerçek temizliğe kavuşur.

Türlü yönlerden doğru ve yararlı olsa da bunlar şiir-dışı bakış ve yorumlardır. Asıl önemli olan şiirin kendi iç gerçeğidir. Ona ermek için en doğru ve en değerli kaynak, sonelerdir. Sonelerin gerçeği, kendi içlerindedir.

Çeviri İlkeleri

Bu çevirilerde anlam, duyarlık, düşünce, benzetme ve eğretileme, söyleyiş, ses ve söz uyuşumu, ritm, uyak ve biçim bakımından sonelerin aslına bağlı kalmak amacı güdülmüştür. Ama körü körüne sadakatten kaçınılmıştır. Uyarlama ya da Türkçede yeniden söyleme gibi yollara başvurulmamış; öte yandan, Türkçenin hakkını yememek, soneleri güzel Türkçe şiirler olarak çevirmek üzerinde durulmuştur.

Elizabeth Çağı İngilizcesiyle bugünkü Türkçe arasındaki temel ayrılıklar yüzünden, Shakespeare'i dilimize ölçülü ve uyaklı olarak çevirirken bütün ince anlamları, ses ve söz oyunlarını, söyleyiş ve düşünce özelliklerini tam olarak aktarmak kolay iş değildir. Bazı kavramların, hele söz oyunlarının başka bir dile çevrilmesi olanak dışıdır. Yine de, sonelerin her ögesi üzerinde satır satır, sözcük sözcük durulmuş, en uygun karşılıkların bulunması uğrunda hiçbir çaba esirgenmemiştir. Her şeye rağmen, yer yer, güçlükleri yenemediğimi sanıyorum.

Tartışma konusu olan soneler ve satırlarda ya aynı zor anlaşılır söyleyişi vermek, ya çeşitli yorumlardan bir tanesini doğru olarak kabul etmek, ya da çelişik birkaç yorumu bağdaştırmak zorunluluğu doğmuştur. Bir iki yerde, aslı belirsiz kalmış söyleyişlerin anlamını biraz açıp belirlemek gerekli oldu. Bu tek tük değiştirmeler bir yana, genellikle çevirilerim, sonelerin asıllarına baştan sona sadık kalmıştır, denebilir. Satır satır yapılacak bir karşılaştırmanın "sadakat"e ne denli önem verdiğimi açıkça göstereceğine inanıyorum.

Shakespeare, soylu gence 70 sonede "sen", 34 sonede "siz" diye hitap etmiştir. Esmer kadın için baştan sona "sen"

kullanmıştır. “Sen” ve “siz” ayrımının bile bile yapılmış olup olmadığını kesinlikle söylemek zor.

Sonelerin biçimi ve uyak düzeni çevirilere olduğu gibi alındı. Biri vurgusuz, biri vurgulu on hecenin sıralanmasından oluşan “iambic pentameter” gibi bir nitelik vezninin dilimizde karşılığı olmadığı için, çevirileri hece vezniyle yapmayı uygun gördüm. On heceli “pentameter”dan dört hece uzun olmakla beraber, kıvraklığı dolayısıyla 7+7 veznini seçtim. Yine de, bir sayı ölçüsü olan 7+7, Shakespeare’in ritmik ve kıvrak vezni yanında zayıf kaldı. Böyle bir uyuşmazlığı gidermek için birkaç çözüm yolu aradım:

1. Sesli ve sessiz harfleri canlı ve kıvrak bir ses düzeni içinde sıralayan satırlar yazarak Shakespeare’dekine benzer bir ritm sağlamaya çalışmak.

2. 7+7 parmak hesabının bıraktığı ses boşluğunu güçlü ve zengin uyaklarla doldurmak.

3. Bazı satırlarda yedinci heceden sonraki duraktan vazgeçip anlamı duraksız olarak ikinci cüz’e geçirmek.

Yalnızca bir sone, bütün çabalarıma rağmen, 7+7 ölçüsüne sığmadı: Sone 99, 8+8 ölçüsüyle çevrilmiştir.

Elbette önemli olan, çeviri yöntemi, biçim, vezin ve uyaktan öte, soneleri hem asıl anlamlarına bağlı kalarak, hem de Türkçeye tamamıyla yatkın olarak taze şiirler gibi aktarıp yaratmaktır. Çevirilerim bunu başarabildiyse görevimi doğru dürüst yaptım diye sevineceğim.

Talât Sait Halman

Bu kitabın imlâsı için Türk Dil Kurumu’nun 2008 yılında yayımladığı Yazım Kılavuzu (web sitesi <http://www.tdk.gov.tr>) kullanılmıştır.

SONELER

I

Artmasını isteriz en güzel varlıkların
Güzelliğin gül yüzü solmasın diye asla,
Bir güzel, yaşlanıp da göçünce bugün yarın
Anısı yaşar yine körpecik yavrusuyla;
Ama can yoldaşındır kendi parlak gözlerin,
Kendi ateşin besler ruhunun alevini;
Kıtlığa çevirirsin bolluğunu her yerin,
Kendi düşmanın gibi, ezersin can evini.
Şimdi sen yeryüzünün taptaze bir süsüsün,
Varlığın çiçek dolu bahardan müjde taşır,
Ama kendi koncanda ruhunla gömülüsün,
Pintiysen, ince köylü, kendi sonun yaklaşır.
Dünyaya acımazsan, oburlar gibi ancak
Varlığın da mezar da güzelliği yutacak.

II

Kırk yılın kışı, güzel alnını kuşattı mı,
Kapladı mı yüzünü derin çukurlar artık,
Gençliğinin kibirli, süslü giyim kuşamı
Beş para etmez olur, hırpani yırtık pırtık:
O zaman sorarlarsa güzelliğin nerdedir,
Dinç ve şen günlerinin hazinesi ne oldu;
Dersen yuvalarına çökmüş şu gözlerdedir,
Bencillik utancıyla israfa övgüdür bu.
Kavuşur güzelliğin çılgınca alkışlara
“Benim güzel çocuğum beni kurtarır,” dersen
“Ve yüzümü ağartır ben yaşlandıktan sonra,”
Güzelliğinin onda sürdüğünü göstersen.
O, sen yaşlandığında yeniler varlığını,
Soğuktan donan kanın duyar ısındığını.

III

Aynaya bak da şunu gördüğün yüze söyle:
Sıra gelmiştir artık bir taze yüz yapmana,
Güzelliğini hemen yenilemezsen şöyle,
Yeryüzü yoksun kalır, lanetlenir bir ana.
Hiçbir güzel var mı ki el sürülmemiş rahmi
Senin sürdüğün çiftin ekinini tepecek?
Sırf kendini sevmenin mezarını ister mi,
Geleceği ahmakça durdurur mu bir erkek?
Sen annenin aynası olmuşsun da o sende
Bulmuştur gençliğinin güzelim baharını;
Kendi dinç varlığınla görürsün pencerende
Kırışıklara rağmen, şu altın yıllarını.
İstersen ki varlığın unutulsun ve bitsin,
Bir kuru başına öl, izin de ölüp gitsin.

IV

Savurgan güzel, nedir bu kendine harcaman
Senin mirasın olan güzellikleri böyle?
Doğa temelli vermez, ödünç verir her zaman:
Eli açık olana borç verir içtenlikle.
Böyle yanlış kullanmak olur mu, güzel pinti,
Miras bırakman için sana bırakılanı?
Kâr etmeyen tefeci, bu koskoca serveti
Niye tüketiyorsun yaşatmak varken canı?
Meraklısın kendinle içli dışlı olmağa;
Bu, tatlı benliğini sırf aldatmağa yarar.
Vaktin geldi diyerek seni çağırsa doğa
Vereceğin hesapta elle tutulur ne var?
Kullanmazsan gömülür güzelliğin seninle,
Kullanırsan vârisin olur da sürer böyle.

V

Her gözün takıldığı o biriçimsu yüzü
Özenle, incelikle yaratan şu saatler
Birer zalim olup da vurunca yaman gürzü
O eşsiz güzellikten kalmaz hiçbir hoş eser.
Durmak bilmez zaman, yaz'ı söküp götürür,
Yok eder iğrenç kışın kucağına atarak;
Özsu, ayazda donar, sağlam yapraklar çürür:
Güzellik kar altında, her yöre çıplak, çorak.
Özsuyu çiçeklerden çekip almamışsa yaz,
Cam duvarlar içine kapatmamışsa onu,
Güzel göçüp gidince güzellikten iz kalmaz:
Gelir, kendisi gibi, anılarının sonu.
Özsuyu çekilmişse, kış gelince o çiçek
Kupkuru kalsa bile, tatlı özü sürecek

VI

Ne yap yap, kurban gitme kışın zalim eline:
Özün arıtılmadan, yaz'ı almasın senden;
Bir şişeye bal akıt, bir yere bir hazine
Sun güzel hazinenden, kendin sona ermeden.
Bu iş haram değildir, tefecilik de değil:
Sevinç verir gönüllü borç ödeyenlerine–
Görevin bir başka "sen" yaratmaktır, bunu bil;
İşte on kat mutluluk: on gelir bir yerine.
On kat büyük bir görkem doğar gür benliğinden
Ortaya senin eşin on tane sen çıkar da,
Ölüm, eli böğründe kalırdı göçünce sen–
Bırakırdı, yaşardın gelecek kuşaklarda.
Vazgeç inattan: Öyle güzelsin ki, olmasın
Ecel senin fatihin, solucanlar mirasçın.

VII

Bak, o cânım aydınlık kaldırırken doğudan
Alev alev başını, çevrilir bütün gözler
Onun taptaze doğan güzelliğine, hayran–
Ve kutsal görkemine hizmet etmeyi özler.
Sarp yamaçtan çıkarken göklerin tepesine
Gençliğinin gücünü andırır orta yaşı:
Gül yüzüne o fani bakışlar tapar yine,
Altın yolculuğunda hepsi onun yoldaşı.
Yorgun arabasıyla doruğa çıkar çıkmaz
Yaşlılık çağı gelmiş gibi bırakır günü:
Üstünden ayrılmayan gözler ona hiç bakmaz,
Başka yerleri süzer, izlemez çöküşünü.
Sen de kendi öğle’nde ölüp gözlerden ırak
Unutulmaktan kurtul – bir oğul yaratarak.

VIII

Sen ki müziksin, müzik dinlerken hüznün niye?
Tatlılar kavga etmez; sevinç, sevinçle coşar.
Sana zevk vermeyene katlanırsın ne diye?
Can sıkanı bağrına basmakta ne anlam var?
Birbirine eş olan hoş seslerin uyumu
Yine de kulağına sıkıntı mı veriyor?
Bil ki ahengin sana tatlı bir sitemi bu:
“Parçaları dinleyip tümü unuttun,” diyor.
Dinle, iyi bir koca gibi, tek bir tel nasıl
Yaratırsa eşiyle birlikte hoş bir ezgi,
Baba, çocuk ve mutlu ana, yapıyor fasıl:
Kulakları okşuyor tek bir sesin ahengi.
O sözsüz şarkı sanki tek bir ağızdan sana
“Değerin olmaz,” diyor, “yaşarsan tek başına.”

IX

Bir dulun gözleri yaş dökmesin diye mi sen
Tüketip duruyorsun kendini tek başına?
Ah! ardında hiç çocuk bırakmadan ölürsen
Dünya, dul kalmış kadın gibi yas tutar sana.
Senden dul kaldığında, yaş kurumaz gözünde,
Çünkü senin benzerin gelmeyecek ardından;
Ne var ki başka her dul, çocuğunun yüzünde
Kocasını görür de yeni güç alır ondan.
Savurganların yazık ettiği varlık, ancak
Yer değiştirir, dünya ondan yine zevk alır,
Ama harcanıp giden güzellik son bulacak,
Kullanmadan saklanıp ortadan kalkacaktır.
Kim kendine karşı bu cinayeti işlerse
O insanın gönlünde aşk bulamaz hiç kimse.

X

Yazık! hem kıyasıya harcıyorsun kendini,
Hem gönlün yeltenmiyor hiç kimseyi sevmeye.
Biliyorsun, saymakla bitmez sevenler seni,
Ama besbelli sen aşk duymuyorsun kimseye.
Öldüren bir nefrettir yüreğindeki şeytan:
Hiç umurunda değil kazsan kendi kuyunu,
Çekinmezsin güzelim can evini yıkmaktan
Onarmak olmalıyken asıl amacın onu.
Sen tutum değiştir de cayayım düşüncemden,
Yumuşak bir sevgi koy nefret yerine bir yol;
Göründüğün gibi ol: cömert, sıcak, sevecen;
Hiç değilse kendine yumuşak yürekli ol.
Aşkım uğruna bir “sen” daha yarat kendine:
Güzellik onda veya sende yaşasın yine.

XI

Gençliğin günden güne kalırken gerilerde
Bir yavru yaratırsan alsın diye yerini,
Dinçken hayat verirsen o körpe can ilerde
Senden göçen gençliğe varıp yaşatır seni.
Böyle sürecek akıl, güzellik ve başarı;
Yoksa cinnet, yaşlanmak, çürümek yer altında:
Hiç kimse düşünmese gelecek kuşakları,
İnsanlık sona erip giderdi üç batında.
Dünya çoğaltmak için doğmayanlarla dolu,
Kaknem, kakavan, kaba: kısırlıktan bitsinler;
Yaradan vermiş sana en iyiyi, en bolu,
Bu cömert armağana cömertçe karşılık ver.
Seni kendine mühür yapmış, bunu böyle bil:
Sen de eşler yap diye, ölüp git diye değil.

XII

Saatler, ben saydıkça geçiyor da peş peşe,
Nurlu gün, bakıyorum, çirkin geceye göçmüş;
Görüyorum soluyor, yaşlanıyor menekşe.
Kapkara büklümleri kaplıyor apak gümüş.
Yapraksız, çıplak kalmış ulu ağaçlar işte;
Sürüleri sıcaktan korurlardı eskiden.
Yeşil yaz ekiniydi: şimdi devrilmiş de,
Aksakal, salkım saçak, şu arabada giden.
Düşünmeden edemem senin güzelliğini:
Sen de çökersin vaktin yıkıp geçtikleriyle,
Çünkü tatlı ve güzel, her şey harcar kendini,
Yetişen tazeleri görüp koşar ecele.
Kimse karşı koyamaz Zamanın tırpanına,
Kendi soyun direnir o kıyarken canına.

XIII

Ah, sen keşke sen olsan! Ne var ki, canlar canı,
Sen değilsin sen, ne de burda yaşayan sensin.
Dilerim şu yaklaşan ecele hazırlanmanı;
Güzel yüzünü başka birine vermelisin.
Şu emanet güzellik böylece son bulmazsa,
Benliğin, sen öldükten sonra yaşatır seni;
Bir çocuğun olursa sürdürür, hiç olmazsa,
O tatlı varlığıyla senin güzelliğini.
Kimse cânım bir evi bırakmaz çürümeye
Görkemini şerefle ayakta tutmak varken,
Kış günlerinde azgın bora öldüresiye,
Sonsuz ecel ayazı, onu yaman sarsarken.
Ah! bu israf, sevgilim. Sen kendinden bilirsin:
Babam var diyorsun ya; bırak, oğlun da desin.

XIV

Yıldızlardan derlemem vardığım yargıları,
Oysa müneccimliği enikonu bilirim;
Ama anlatmam iyi ve kötü yazgıları:
Ne afet ve kıtlıklar, ne altüst olan mevsim.
Anlara fal bakamam, geleceği göstermem;
Söylemem kime şimşek, yağmur ve rüzgâr kısmet,
Tahta geçeceklere ikbal müjdesi vermem
Gök kubbede bulsam da türlü türlü alamet.
Senin gözlerindedir bildiğim her ne varsa,
O değişmez yıldızlar kaynağıdır sanatın,
Birlikte yaşar gerçek ve güzellik yaşarsa;
Sen sürdür varlığını, sürüp gitsin kaç batın.
Yoksa, senin gelince sonun –bu falcı bilir–
Gerçekle güzelliğin kıyamet günü gelir.

XV

Düşünürüm, her şeyin büyüyüp gelişmesi
Kısacık bir an için kıvama varır ancak,
Ne oyunlar sunarsa koca dünya sahnesi
Son söz yıldızlardaki gizli güçte olacak;
Görürüm de bitkiler gibi büyür insanlar,
Aynı gök önce okşar, sonra sarsar onları,
Özsuyla fışkıranlar gitgide düşüp solar.
Artık anılmaz olur dinç yağız zamanları:
Faniliği düşünmek, gerçek gibi bir düşle,
Seni gösterir bana görkeminde gençliğin,
Yıkıcı Zaman, cenge tutuşur çürüyüşle
Senin gençlik gününü şom gece yapmak için;
Zamanla savaşırım senin sevgin uğruna,
O seni kemirse de ben can veririm sana.

XVI

Acaba neden: daha güçlü yol bulamaman
Savaşmak için Zaman denen kanlı zalimle?
Ve çürümemen neden; başka bir kutlu yoldan
Değil de yalnız benim kısır dizelerimle?
Şimdi en mutlu çağın doruğu senin yerin;
Bak, can atıyor nice el değmemiş bahçeler
Erdemle sana canlı çiçekler vermek için:
Bu düzmece eşlerden sana çok daha benzer.
Ancak yaşam düzeltir yaşam çizgilerini;
Zamanın kalemi, toy kalemim can katamaz
Ve iç değerlerinle, dış görkeminle seni
Yansıtıp insanların gözünde yaşatamaz.
Varlığını sebil et: sana kalır varlığın;
Kendi elinle çiz ki sürsün bahtiyarlığın.

XVII

Hiç kimse inanır mı şiirime ilerde
Yazarsa baştan başa senin gerçek övgünü?
Tanrı bilir, şiirim varlığım gizler de
Şimdi bir mezar gibi örter eşsiz yüzünü.
Anlatsam gözlerinin güzelliğini bir bir,
Sayıp değerlerini tüketsem sayıları,
Bir gün derler ki "Ozan yalancı mıdır nedir,
Dünyadaki yüzleri okşamış mı ki tanrı?"
Solgun tomarlarımı hor görerek yererler
Gerçeği az, lafı bol bir bunak diye bir gün:
Hakkın olan övgüye ozan saçması derler
Ve şişirme sözleri antika bir türkünün:
Ama yetiştirirsen bir yavru o günlere,
Yavrunla, şiirimle yaşarsın iki kere.

XVIII

Seni bir yaz gününe benzetmek mi, ne gezer?
Çok daha güzelsin sen, çok daha cana yakın:
Taze tomurcukları sert rüzgârlar örseler,
Kısacıktır süresi yeryüzünde bir yazın:
Işıldar göğün gözü, yakacak kadar sıcak,
Ve sık sık kararır da yaldız düşer yüzünden;
Her güzel, güzellikten er geç yoksun kalacak
Kader ya da varlığın bozulması yüzünden;
Ama hiç solmayacak sendeki ölümsüz yaz,
Güzelliğin yitmez ki, asla olmaz ki hurda;
Gölgesindesin diye ecel caka satamaz
Sen çağları aşarken bu ölmez satırlarda:
İnsanlar nefes alsın, gözler görsün, elverir,
Yaşadıkça şiirim, sana da hayat verir.

XIX

Aslanın pençesini körlet, Zaman ejderi,
Doyur dünyayı kendi yavrusunun canıyla;
Kaplanın çenesinden sök o keskin dişleri,
Alevlerden dirilen ankayı yak kanıyla;
İstersen kasırga ol, şen mevsimleri karart,
Rüzgâr kanatlı Zaman, yap aklına eseni,
İstersen dünyayı yık, güzel yüzleri sarart,
Ama en kalleş suçtan alıkoyarım seni:
Sevgilimin yüzünü saatlerinle oyma,
Köhne kalemin onu boğmamalı çizgiye;
Sürüp giderken sakın çirkin izini koyma
Sonraki insanlara güzellik kalsın diye.
Geçkin Zaman, yapsan da en şom kötülükleri,
Şiirimde sevgilim sonsuz yaşar dipdiri.

XX

Yaradan, kadın yüzü çizmiş sana eliyle,
İstek dolu sevgimin efendisi dilberi;
İnce kadın yüreğin öğrenmemiştir hile,
Bilmez kadınlardaki kancık döneklikleri;
Gözlerin daha parlak, kahpelikten yoksundur,
Neye bakarsa baksın altın yaldız kaplatır;
Erkeklerin en hoşu, en hoş şeyler onundur,
Erkekleri büyüler, kadınları çıldırtır.
Seni yaratmış olsa kadın olarak önce
Yaradan bile çılgın bir sevgi duyacaktı,
Ama bir hiç uğruna bir fazlalık verince
Varlığına doymaktan beni yoksun bıraktı.
Erkeklikle yaratmış kadınlar için seni,
Sen sevgimi al, onlar sömürsün hazineni.

XXI

Ben, başka bir ozanım. Öbür manzumeciler
Boyalı güzel görür, kalemi alır ele,
Göğü tutup onunla yazdıklarını süsler,
Her güzeli benzetir kendindeki güzele.
Hem de ne şatafatlı teşbihler, çifter çifter:
Güneşle ay; toprağın, denizin cevherleri,
Nisan tomurcukları, nice bulunmaz şeyler,
Yeryüzünü kuşatan o cennet çemberleri...
Ben, gerçeği yazarım, benim sevgim gerçek ya:
İnan olsun, sevgilim, güzellerin güzeli,
Ana yavrusu gibi, pek parlak olmasa da,
Gökyüzünde yanan o altın kandil misali...
Onların boş lafları olamaz benim işim:
Satacak değilim ki, niçin övecekmişim.

XXII

İnandıramaz aynam yaşlandığıma beni,
Değil mi ki doğdunuz aynı gün gençlikle sen;
Ama örtünce vaktin kırışıkları seni
Medet umarım ömrüm bitsin diye ecelden.
Varlığına o eşsiz güzelliği giysen de
Gönlümün urbasından başka şey giyemezsin.
Yüreğim sende çarpar, yüreğin çarpar bende:
Demek ki bana göre yaşlısın diyemezsin.
Onun için, sevgilim, kendine bakman gerek,
Nasıl ki ben bir hiçim bakmak dururken sana,
Yüreğin bende diye üstüne titreyerek
Olmuşum yavrusunu esirgeyen bir ana.
Gönlüne bel bağlama gönlümü yok edersen,
Geri almak yok diye onu verdin bana sen.

XXIII

Bir acemi oyuncu nasıl beceriksizse
Sahnede korkusundan donakalmış dururken
Nasıl fazla duyguya kapılınca bir kimse
Zayıflarsa yüreği gücünden kudururken,
Benim de bu korkuyla güvensizlikten işte
Sevgi törenindeki duam aklımdan çıkmış,
Sevgimin gücü beni paramparça etmiş de
Aşkın bütün yükünü omuzlarıma yıkmış.
Öyleyse kitaplarım söylesin güzel sözler,
Sussun dilli gönlümün dilsiz laf ebeleri,
Onlar sevgi dilenir, ama bir çıkar bekler;
Gönlün sözü, bollukta hepsinden çok ileri.
Sessiz aşk ne yazmışsa onu oku ve öğren,
Aşkın ince aklıdır gözlerle duyup bilen.

XXIV

Gözlerim ressam oldu senin güzelliğine,
Kalbimin levhasına nakşetti görüntünü
Bedenim de çerçeve oldu senin resmine–
Derinlikle güçlendi sanatın en üstünü.
Göreceksin, ressamın ustalığı nasılmış:
Gerçek yüzünü çizmek, olur ancak bu kadar.
İşte resmin kalbimde başköşeye asılmış,
Sergimde pencereler göz nurunla ışıldar.
Gözler, başka gözlere ne iyilik etti, bak:
Benim gözlerim çizdi senin güzelliğini;
Seninkiler gönlüme pencereler açarak
Güneşi soktu – coşsun, gözlesin diye seni.
Ama kurnaz gözlerin sanat yeteneği az:
Sırf gördüğünü çizer, yüreği tanıyamaz.

XXV

Yıldızların gözdesi olanlar övünsünler
İkballe, iktidarla, alımlı unvanlarla;
Kader vermediyse de bana böyle bir zafer.
Mutluyum en saydığım beklenmedik şanlarla.
Hükümdar gözdeleri ne güzel yaprak açar;
Güneşteki kadife çiçeğidirler ancak:
İçlerinde gömülü kalır kibirler, şanlar,
Çünkü kaş çatıldı mı her görkem yok olacak.
Savaşlarda gücüyle ün salan bir kahraman
Bin zafer kazansa da düşmeyegörsün bir kez,
Adı silinir şeref defterinden o zaman,
Mertlik destanı artık anılarda süremez.
Ben sevdim, sevildim ya; hepten mutlu yaşarım;
Yoldan çıkartılamam, ne de yoldan şaşarım.

XXVI

Sevgimin sultanı ben kul oldum işte sana,
Erdemin güçlendirdi benim görev duygumu;
Gönderdiğim bu yazı, elçilik yapsın bana,
Bir zekâ gösterisi değil, hizmet belgem bu.
Böyle yüce görevi zavallı aklım belki
Anlatamaz da doğru dürüst, cılız gösterir,
Ama sendeki ruh ve düşün öyle güzel ki,
Umarım, işte onu bana çırçıplak verir.
Uğur doğar yazgımı yönelten yıldızlarda,
Talihim başlayarak yaver gitmeye yine,
Yırtık pırtık sevgime giyim kuşam sağlar da
Layık gösterir beni senin iyiliğine.
Bir gün övüneceğim sevdiğim için seni,
O güne dek görünmem sınarsın diye beni.

XXVII

Yorgun argın, alırım yatağımda soluğu:
Yatak, yol yorgununa en hoş dinlenme yeri,
Ama bu sefer başlar aklımın yolculuğu,
Kafam çırpınır gövdem bitirmişken işleri;
Depreşen duygularım gurbet elden o zaman
Sana varmak isteyip uğrunda hacca çıkar,
Baygınlaşmış gözlerim açıldıkça durmadan
Sırf körlerin gördüğü karanlıklara bakar:
Hiç değilse ruhumda düş kuran bir göz var da
Görmeyen bakışıma senden hayal getirir,
Hayalin karanlıkta elmas gibi parlar da
Korkunç geceyi süsler, ona taze yüz verir.
Gündüz bedenim, gece aklım huzur bulamaz,
Gövdeyle baş senden de benden de kurtulamaz.

XXVIII

Nasıl dönüp geleyim bedenim dinç, gönlüm şen?
Dinlenmek nimeti hiç nasip olmaz ki bana?
Günün cefası, huzur sağlayamaz geceden:
Gün gecenin, gece günün kıyar canına.
Kanlı bıçaklı iki düşman değiller sanki,
El ele verip bana başlarlar işkenceye:
Biri hep işe koşar, hep sızlanır öteki
Çalışmak beni senden uzaklaştırdı diye.
Günü hoş tutmak için “Sevgilim parlak” derim,
“Aydınlatır gökleri bulutlar kararmışken.”
Yağız yüzlü geceyi över, diller dökerim:
“Yıldızlar kör olunca sevgilimdir nur döken.”
Ama gün, işte her gün çilemi uzatıyor;
Gece, işte her gece derdime dert katıyor.

XXIX

Düşünce insanların ve kaderin gözünden
Aforozlular gibi, yapayalnız ağlarım;
İrkilir sağır gökler çığlıklarım yüzünden,
Bahtıma lanet okur, yüreğimi dağlarım;
Talihi yaver giden herkese gıpta eder,
Şu denli güzel olsam, dostlarım olsa derim;
Şunda sanata, bunda dehaya içim gider,
Oysa solda sıfırdır yapmak istediklerim;
Kendimden iğrenirken aklım sana doğrulup
Gönlüm kara dünyayı gerilerde bırakır,
Gün doğarken yükselen bir tarlakuşu olup
Cennet kapılarında kutsal ezgiler şakır;
Öyle bir servettir ki sevgini anmak bile,
Sultanlarla yer değiş deseler de nafile.

XXX

Bazen geçmiş günlerden kalanları anarım
Bir araya gelince hoş sessiz düşünceler;
Aradığım şeylerin yokluğuna yanarım,
Gönlümü yitenlerle çektiğim yaslar deler:
Yaş bilmeyen gözlerim boğulur da yaşlara
Ölüm gecesindeki sevgili dostlar için,
Depreşir yüreğimde nice kapanmış yara,
Yitip gitmiş yüzlere inlerim için için.
Geçmiş yaslar yeniden beni yürekten vurur,
Acıları saydıkça bir bir, içim kan ağlar;
Gönlüm eski dertleri anıp çile doldurur,
Borcum bitmemiş gibi yine keder borcum var.
Ama, sevgili dostum, seni andım mı yeter:
Bütün yitenler döner, bütün acılar biter.

XXXI

Ölüp gitti sanarak özlediğim tüm dostlar
Senin güzel göğsünde bir araya geldiler:
Orda hem aşk, hem aşkın her varlığı hükümdar,
Hem de toprağa düştü sandığım sevgililer.
Yürekten inandığım sevgi, gözümden çaldı
Yalvaran yaşlarımı nice cenazelerde
Ve ölülerin hakkı diyerek haraç aldı,
Ama, bak, onlar sende kaldılar göçseler de.
Sen gömülü sevginin yaşadığı mezarsın,
Yitirdiğim dostlardan kalma andaçlar orda,
Benden ne aldılarsa hep senin olsun varsın:
Artık yalnız senindir neler varsa onlarda.
Sevdiğim görüntüler, işte gördüm, hep sende,
Hepsi birleşmiş sende; hepten seninim ben de.

XXXII

Benim ömrüm bitince hâlâ yaşıyorsan sen,
Hoyrat ölüm gömünce kemiklerimi yere,
Talihin cilvesiyle bir göz atmak istersen
Ölmüş dostundan kalan zavallı dizelere,
Karşılaştır hepsini bugünkü yapıtlarla:
Çok gerisinde onlar ustaca yazanların;
Onları şiir diye değil, aşk için sakla:
Katına çıkamazlar bahtiyar ozanların.
İçinden geliyorsa bana söyle şunları:
“Güçlenseydi dostumun Esin Perisi hele,
Yaratısı aşardı aşkından doğanları,
Allı pullu yürürdü yüksek rütbelilerle;
Ama o öldü, yeni ozanlar ondan üstün:
Onlarda sanat, dostta aşk okuyorum bugün.”

XXXIII

Ne görkemli şafaklar görmüşümdür, hükümdar
Gözleriyle dağlara koyar en şanlı süsü,
Altın yüzü öptükçe yemyeşil olur kırlar,
Soluk sulara yaldız kaplar kutsal büyüsü,
Ama birden bırakır – gökten inmiş yüzüne
Saldırsın diye hınzır bulutların yığını,
Sonra saklar yüzünü üzgün dünyadan yine,
Batıya kaçıp gizler kararan varlığını;
Sevgili güneşim de doğup ruhuma doldu
Bir sabah zaferlerle görkemlerle erkenden,
Ah, sonra gitti, ancak bir saat benim oldu,
Kara bulutlar onu yine gizledi benden.
Bu yüzden ona karşı sevgim kapılmaz hınca,
Yerdekiler solmaz mı gökte güneş solunca?

XXXIV

O kadar güzel bir gün vaad edip sanki neden
Pelerin giydirmeden yola çıkardın beni?
İndi de kem bulutlar yarı yola gelmeden,
Hain duman gizledi senin alp görkemini.
Bora görmüş yüzümü yağmurlar ıslatınca
Yetmez bulutu delip kurulamağa koşman;
Övgü olmaz yarayı iyi eden ilaca
Utanç denen illete olamıyorsa derman.
Senin utanman benim yüreğimi dağlamaz;
Sen pişmanlık duysan da olanlar yalnız bana;
Suçlunun üzüntüsü, pek teselli sağlamaz
O suçun çarmıhını sırtında taşıyana.
Ah, sevginden dökülen o inci gibi yaşlar:
Onlarda şerre fidye, illetlere deva var.

XXXV

Yakınmasan da olur artık kötülüğünden:

Güllerde diken vardır, gümüş çeşmede çamur;

Tutulur ay ve güneş, söner bulut yüzünden;

En şirin tomurcukta iğrenç kurtlar bulunur.

Kusursuz insan olmaz – bende kabahat az mı:

Örnekler verip haklı bulmak suç işleyeni?

Bu özürler büsbütün ahlakını bozmaz mı?

Günahlarından öte bağışlamışım seni.

Benim aklım savunur senin şehvet suçunu;

Avukatın gibiyim davacın olsam bile:

Suçlu ben’im, yargıca kendim söylerim bunu,

İçsavaşa tutuşur bende nefret sevgiyle.

Suç ortağı olmaya gösteriyorum rıza

Hiç acımadan beni soyan tatlı hırsıza.

XXXVI

İtiraf edeyim ki ikimiz apayrıyız

Birleşik olsa bile bölünmeyen sevgimiz:

Bu utanç lekeleri bende kalacak yalnız,

Bana nasip olacak çile doldurmak sensiz.

Duyduğumuz sevgiler birleşir bir bakıma,

Yaşamımızı bölen acıklı ayrılıklar

Sevginin birliğini altüst edemez ama,

Sevişmenin tadından tatlı saatler çalar.

Sevgilim olduğunu açıklamam artık ben

Yanıp yakıldığım suç, lekeler diye seni,

Bana iyilik edip onur veremezsin sen

Feda etmeden kendi adının şerefini:

Sakın buna kalkışma; öyle ki sana sevgim,

Benim olduğun için iyiliğin de benim.

XXXVII

Seyredip haz duyar ya çökmüş bir baba hani
Kabına sığamayan delifişek oğlundan,
Ben de, kaderim yaman sakat edeli beni,
Huzur duyarım senin erdeminden, vefandan.
Güzellikle soyluluk, servet, akıl hep sende–
Bunlardan biri, ya da hepsi, ondan da fazla.
Hakçası bu: başına taç oldu onlar; ben de
Bu eşsiz hazineye katılıyorum aşkla.
Ne sakat, ne zavallı, ne acıklıyım artık
Bana öyle yaman güç verdikçe senin gölgen,
Yeter de artar bile senden aldığım varlık:
Görkeminden bir parça alıp yaşıyorum ben.
Dilerim senin olsun en iyi ve en kutlu;
Bu dileğimle bile olurum on kat mutlu.

XXXVIII

Çeker mi benim Esin Perim konu kıtlığı
Sen şiirime sebil ettikçe soluğunu,
Yanında kaba kâğıt kalemin kof kaldığı
Hoş varlığın oldukça bana en tatlı konu?
Ah, tüm teşekkürleri, övgüyü kendine sun;
Varsa, al, yazdığımda değerli gördüğünü.
Sen yaratıcılığa ışıklar saçıyorsun,
Sanki kim dilsiz kalıp yazamaz ki övgünü.
Sen onuncu Peri ol, kötü ozana gelen
Yaşlı dokuz Periden on kat yüksek değerin;
Gür esinlerle dolu Peridir sana gelen:
Bugünü aşan sonsuz dizeleri getirsin.
Bu deney çağına hoş gelirse Esin Perim,
Üzgüsü benim olsun, övgüsü senin derim.

XXXIX

Ah, nasıl efendice övgüler sunsam sana?
Hep senin değerindir bende varsa bir değer,
Kendimi övmek sanki ne kazanç sağlar bana?
Böbürlenmektir sana söylediğim türküler.
Sırf bu yüzden bile biz yaşamalıyız ayrı;
Tek diye bilinmesin güzel aşkımız artık:
Sana verebilirim salt hakkın olanları
Hele bir gerçekleşsin aramızda ayrılık.
Ah, yokluk, sen kim bilir ne korkunç bir işkence
Olurdun, uzaklığın acısı sağlamasa
Sevgi düşünceleri gibi hoş bir eğlence,
Zaman ve hayal gücü, yüreği dağlamasa;
Sen öğretmiş olmasan nasıl çift olurmuş tek
Burda bulunmayanı var gücünle överek.

XL

Hepsini al, sevgilim, ne sevgi varsa bende,
Çoktan senin olmayan ne sevgi sağlarsın ki?
Gerçek der misin eline geçirsen de,
Sevdiklerimin hepsi sende değil mi sanki?
Sevgilimi alırsan gerçek sevgim uğruna
Ses çıkarmam onunla keyif sürdüğün için;
Sevgime sırt çevirip el uzatırsan ona,
Kendini aldatırsan suçun büyüğü senin.
Tatlı hırsız, yine de bağışlarım suçunu
Sen varımı yoğumu aşırsan bile benden;
Oysa daha acıdır, sevenler bilir bunu,
Sevginin haksızlığı nefretin sillesinden.
Güzel sürtük, kötülük iyi görünür sende;
Biz düşman olmayalım can evimi söksen de.

XLI

Ben kalbinden uzakken, fırsat kaçırmayarak
Yaptığın şu sefahat, şu çapkınlıklar var ya:
Hepsi de güzelliğin, gençliğin için bir hak,
Çünkü nereye gitsen, arzu koşar oraya.
Herkes seni kazanmak ister cömertsin diye;
Sen afet bir güzelsin: sevaptır güzel sevmek.
Kadın karar vermişse ağına düşürmeye,
Anasından doğmuş mu ondan kaçacak erkek?
Ah, yine de kalbinden kovmazsın belki beni;
Güzelliğini, hoppa gençliğini kınarsın.
Onlar sefahatte de bırakmazlar peşini:
Zorlanırsın ve çifte ihanete kalkarsın
Güzelliğinle çekip aldığın kadına da,
O güzellikle beni aldatarak sana da.

XLII

O kadın senin oldu: derdim değil yalnız bu;
Onu eşsiz bir aşkla seviyordum, doğrudur;
Ama, sen onun oldun, yas'a boğdun ruhumu:
Sevgi yok olup gitti, beni kahreden budur.
Bağışlarım, çünkü aşk, suça iter seveni.
Sen onu seviyorsun ben seviyorum diye;
O da benim uğruma aldatıyor ya beni,
Hatırım için razı dostumdaki sevgiye.
Ben seni yitirirsem kaybım aşkımın kârı
Ve onu yitirirsem dostumun kazancı var;
İkisi birleşti de ben yitirdim onları,
Gönlümü almak için bana haç çıkardılar.
Sevinçliyim yine de: dostumla tek varlığız;
Ne hoş düzen! O kadın beni seviyor yalnız.

XLIII

Apaçık görüyorum gözlerimi yumunca.
Bütün gün gördüklerim taşımaz hiçbir değer,
Ama düşlerde hep sen varsın uyku boyunca;
Göz karanlıkla ışır, karanlıkları deler.
Başka bütün gölgeler, gölgende ışık bulur;
Bedeninin gölgesi mutluluğu gösterir
Işıl ışıl gündüze saçarak daha çok nur,
Senin gölgen nasıl da kör gözlere fer verir.
Gözlerim kutlu olur seni seyrettikçe ben,
Canlı gün aydınlanır sendeki ışıklarda,
En karanlık gecede belirsiz güzel gölgen
Derin uykuda sönmüş gözlere can katar da.
Seni görmezsem olur her günüm gece;
Parlak gündüzdür gecem düş seni gösterince.

XLIV

Düşünceye dönüşse benim etim kemiğim
Yolum kurban gidemez hoyrat mesafelere:
Ben, tüm uzaklıkları aşıp erişeceğim
Sınırsız ötelerden, senin olduğun yere.
Varsın, sımsıkı bassın ayağım topraklara
Dünyada bir köşede, senden uzak mı uzak,
Çevik düşünce sıçrar, dinlemez deniz, kara.
Ulaşır özlediği yere hayal kurarak.
Ben, düşünce değilim: ah düşündükçe bunu
–Sen gittin, ben uçamam– bu öldürüyor beni;
Alt tarafı, varlığım biraz toprak, biraz su:
İnleyerek beklerim geleceğin keyfini.
Bu iki som maddeden, birbirinin yasına
Nişan takan o ağır yaşlar kalacak bana.

XLV

Öbür ikisi, hafif hava, paklayan ateş,
Ben nerdeysem onlar da hep seninle beraber:
Birisi düşünceme, öteki arzuma eş;
Bir vardır, bir yok: böyle hızla kayıp giderler.
Bu uçucu maddeler yel yeperek yol alır,
Aşk elçileri gibi, sevecenlikle sana:
Canım dört maddedendir, o ikisiyle kalır,
Üzgün yürekle düşer ecelin kucağına.
Tüm varlığım kavuşur öz yapısına, derken:
O hızlı haberciler senden dönmüştür işte–
Onlar bana müjdeler getirmiştir gelirken
Senin sağ, sapasağlam olduğunu görmüş de.
Duyunca mutluyumdur, sonra sevincim söner;
Yine elçi yollarım, hüzün kalbime döner.

XLVI

Savaşır gözlerimle gönlüm öldüresiye
Senin güzelliğinin ganimeti yüzünden:
Gözüm kovar gönlümü seni görmesin diye,
Gönlüm ister gözüme pay vermemek yüzünden.
Gönlüm bildirir senin orada yattığını
Öyle bir hücrede ki giremez billur gözler;
Gözüm inkâra kalkar gönlün anlattığını,
Güzel yüzünün ona sığındığını söyler.
Gönlü dinleyip karar vermek için toplanır
Düşünceler kurulu: soruşturur, hakçası
Kurulun yargısıyla bir karara bağlanır
Seven gözün payıyla duyan gönlün parçası:
Senin dış güzelliğin olur gözümün payı,
Gönlüm kazanır aşkın gönlündeki dünyayı.

XLVII

Anlaşıp birleştiler benim gözümle gönlüm,
Karşılıklı iyilik yaparlar, gerek varsa:
Bir bakışa acıkıp azap çekerse gözüm
Ya da seven kalbimi hıçkırıklar boğarsa.
Gözlerim, sevgilimin resim şölenindedir,
Gönlümü çağırırlar renklerin cümbüşüne;
Gözlerim de gönlüme konuktur arada bir
Ve candan ortak olur bu sevdanın düşüne.
Ya resminle bendesin ya benim aşkımla, bak,
Sen hep can evimdesin uzaklara gitsen de,
Kalamazsın bendeki düşüncelerden uzak,
Ben hep onlardayım ya, onlar her zaman sende.
Onlar uyusalar da resmin işte karşımda,
Gözü gönlü uyutmaz, şölen yapar canımda.

XLVIII

Nasıl da özenmiştim yola çıkmadan önce:
Değersiz her malımı mahzene kapatarak,
Tam bıraktığım gibi bulmak için dönünce,
En güvenli yerlerde, hınzır ellerden uzak.
Mücevherlerim senin yanında çerden çöpten:
Sen eşsiz huzurumdun, şimdi yas olacaksın;
Sen ki canlar canısın, derdim günümsün hepten,
En adi hırsızların elinde oyuncaksın.
Ben sandığa koymadım, kilitlemedim seni;
Yoksan bile ordasın diye bildiğim yere,
Can evime usulca sokup gizledim seni,
Girip çıkasın diye kendi keyfine göre.
Seni çalarlar ordan bile, işte korkum bu:
Böyle değerli ödül, hırsız eder namusu.

XLIX

O gün gelsin, hazırım; er geç gelirse o gün
Kusurlarıma bakıp kaşını çatacaksın,
Aşkının değerine ters düşecek gördüğün,
Bu uyuşmaz hesabı silip kapatacaksın.
O gün gelsin, hazırım; el gibi geçersin ya,
O güneş gözlerinle, selam bile vermeden;
Aşk bürünmüştür artık bambaşka bir kılığa,
Asık suratın için bulursun birçok neden.
O gün gelsin, hazırım, alıştırdım kendimi:
Değerim, hakkım budur diyerek bile bile,
Kendime karşı tanık, kaldırırım elimi
Ve savunurum senin haklı özrünü şöyle:
Zavallı ben’i bırak, yasalar senden yana,
Gerekçe gösteremem bana sevgi duymana.

L

Yola koyuldum ama, ilerlemek ne de zor;
Şu yorucu yol var ya, ben sonuna vararak
Rahata kavuşmayı umarken, şöyle diyor:
“Sen ne kadar gidersen dostun o kadar ırak.”
Beni götüren hayvan, üzüntümün yorgunu,
Güç bela yürür benim dert yükümü taşırken;
Zavallı, bir sezgiyle öğrenmiş sanki şunu:
Binicisi hız sevmez senden uzaklaşırken.
Kanlı mahmuzum bile onu öne süremez
Sağrısını öfkeyle bazen dürtükleyince;
Yalnızca inilder de, başka yanıt veremez,
O, derisini deşen mahmuzdan keskin bence.
Çünkü o inleyişten şu doğuyor kafamda:
Benim derdim önümde, sevincimse arkamda.

LI

Bineğimin suçunu hoş görebilir sevgim:
Yavaş gitti ben hızla uzaklaşırken senden.
Senin olduğun yerden niçin koşup gideyim?
Dönünceye dek, koşu tutturmaya yok neden.
Ah, zavallı hayvanım ne özür bulur böyle,
Hızların en yamanı bana yavaş görünür;
Ben üzengi vururum rüzgâra binsem bile,
Kanatlanıp uçarım, başka her hız sürünür.
Aşık atamaz hiçbir at arzumla o zaman,
Çünkü arzu en güçlü aşktan doğan yaratı,
Kişner –külçe et değil– ateşli bir küheylan;
Aşka karşılık sevgi, hoş görür bitkin atı.
Senden uzaklaşırken kasten yavaş gitti ya,
Ben sana koşup onu bırakacağım yaya.

LII

Nasıl açar da kutsal anahtarıyla zengin,
Kucaklaşırsa cânım kitli hazinesiyle,
Seyrek tadılan zevkin körlenmemesi için
Nasıl denetlemezse her saat – ben de öyle...
İşte bunlar en mutlu, en şanlı şölenlerdir:
Arada bir gelirler upuzun yıl boyunca;
Paha biçilmez taşlar, seyrek dizilenlerdir,
Ayrık mücevherlerdir görkem verenler taca.
Zaman, mücevher kutum gibi basar bağrına
Ya da giysi dolabım gibi saklar da seni,
Eşsiz kutsallık versin diye eşsiz bir an'a
Gözler önüne serer tutuklu görkemini.
Erdemlerin sonsuzdur, varlığın gür ve kutlu:
Sana ermek zaferdir, sensizlik umut dolu.

LIII

Sen neden yapılmışsın, varlığının özü ne?
Sayısız garip gölge, el pençe divan sana.
Herkes tek bir kez yansır, herkeste tek bir gölge;
Tek olan senden düşer her gölge dört bir yana.
Besbelli, sana desem gel, Adonis'i anlat:
O senin sahte resmin, salt kötü bir taklidin...
Helena'nın yüzünde her güzellik bir sanat
Ve sen Yunan giysili bir yeni şahesersin.
Dile getir ilkyazı, hasadın bolluğunu,
Sendeki güzelliğin gölgesi olur biri,
Öteki ispat eder ne cömert olduğunu–
Ve biz sende buluruz tüm kutsal biçimleri.
Senden bir payı vardır tüm dış güzelliklerin;
Gönül sadakatinde yoktur eşin, benzerin.

LIV

Ah, güzellik nasıl da doğruluğun kattığı
Cânım süslerle kat kat güzelliğe bürünür!
Gül, alımlıdır ama, bağrında yaşattığı
Tatlı kokuyla bize çok daha hoş görünür.
Yaban güllerinin de, büyülü kokularda
Görkeme ermiş güller kadar koyudur rengi;
Onlar da dikenlidir: yaz soluğu açar da
Konca peçelerini, oynarlar dört kol çengi.
Ama dış görünüştür onların tek erdemi,
Yaşarlar okşanmadan; gözlerden ırak solar,
Yapayalnız ölürler. Cânım güller öyle mi:
Tatlı ölümlerinden varlığa ıtır dolar.
Sevgi dolu güzel genç, sen solup gittiğinde
Şiirlerimde yaşar senin öz gerçeğin de.

LV

Ne yaldızlı hükümdar anıtları, ne mermer
Ömür süremez benim güçlü şiirim kadar;
Seni pasaklı Zaman pis bir mezara gömer,
Ama satırlarımda güzelliğin ışıldar.
Savaşlar tepetaklak devirir heykelleri,
Çökertir boğuşanlar yapı demez, sur demez,
Ama Mars'ın kılıcı, cengin ateş selleri
Şiirimde yaşayan anını yok edemez.
Ölüme ve her şeyi unutturan düşmana
Karşı koyacaksın sen; yeryüzünü mahşere
Yaklaştıran çağların gözünde bile sana
Bir yer var övgüm seni çıkardıkça göklere.
Dirilip kalkıncaya kadar mahşer gününde,
Yaşarsın şiirimle sevenlerin gönlünde.

LVI

Tatlı sevgi, gücünü tazele de iştahın
Körlendi demesinler bıçak çekmeden önce;
Öyle ya, bugün doyup yatışsa bile yarın
Bulur eski gücünü yeniden bilenince.
Sen de öyle ol, sevgi: bugün aç gözlerini
Tıka basa doyur da sımsıkı kapat, ama
İyice görmek için, yarın aç gözlerini:
Sonsuz duygusuzlukla aşkın ruhuna kıyma.
Bu acıklı ayrılık, diyelim ki bir umman,
Böler yaman gücüyle bir sahili ikiye.
Her gün iki nişanlı gelir, sevgi o zaman
Dönmüştür: sevinirler kıyı şenlendi diye.
Ya da ayrılık kıştır, nice üzüntü dolu,
Onun için dört gözle beklenir yazın yolu.

LVII

Kölen olmuşum senin, elden başka ne gelir,
Gece gündüz el pençe divanım buyruğuna;
Geçirdiğim saatler baştan başa bir hiçtir
Sen buyurmuş değilsen çabalarım boşuna.
Senin için, sultanım, saatleri gözlerken
Ben kimim ki küseyim sonu gelmez günlere,
Kara kara düşünmem, acı çekmem özlerken
Uğurlar olsun dersen kölene sen bir kere;
Ben kimim ki kıskanıp kuşkulanıp sorayım
Kimle içli dışlısın, nedir yaptığın işler;
Derdim günüm put gibi düşünmeden durayım,
Mutlu kıldıklarını bilmek içime işler.
Öyle körkütük sadık bir köledir ki sevda,
Seni kötü göremez bin kötülük yapsan da.

LVIII

Tanrı beni ilk başta sana kul yaptı, sonra
Keyfine el koymayı kurmamı yasak etti,
Ya da özlem duymamı hesaplı zamanlara:
Kölenim ya, boş vaktin olsun diye bekletti.
Ah, bırak katlanayım, el pençe divan: değer,
Senin özgürlüğünün tutuklu yokluğuna;
Her mihnete sabreder, her azara baş eğer.
İncittin diye hiç suç yüklemez bile sana.
Sen nerde olursan ol, yetkin, güçlü, özgürsün;
Hâkimsin dilediğin gibi kendi vaktine:
Canın neyi isterse varsın o keyif sürsün,
Kendine suç işlersen kendin bağışla yine.
Beklemek cehennemdir, ama beklerim seni,
İyi kötü demeden, suçlamadan keyfini.

LIX

Yeni hiçbir şey yoksa, yalnız eskiler varsa
Demek ki beynimize oynanan bir oyun var,
Yaşamış bir çocuğu doğurmaya kalkarsa
Yaratma çabasıyla sancılanarak tekrar!
Ah, şu eski defterler bir dönüp baksa geri,
Güneşin beş yüz kere dönüşünden de önce,
Göstersin eski kitap sendeki imgeleri
İlkin nasıl yazıya döküldüyse düşünce.
Acaba eski dünya neler demiş, görelim,
Sendeki görmelere değer güzelliklere;
Onlar mı üstün, biz mi, bu işin ustası kim,
Yoksa dönüp dolaşıp geldik mi aynı yere?
Hiç kuşkum yok: Geçmişte, ne sivri akıllılar
Senden değersizlere övgüler yağdırdılar.

LX

Dinen dalgalar gibi kayalık kıyılarda
Sonlarına koşuşur ömrümüzün anları,
Hızla yuvarlanırlar çırpınarak art arda
Tutmak istercesine öne atılanları.
Doğan varlık aydınlık günlere erer ermez
Olgunluğa ilerler, tam kıvamını bulur,
Ama şom karaltılar şanına aman vermez,
Zaman, armağanını yok etmeye koyulur.
Gençliğe vergi olan süsü Zaman didikler,
Derin çizgiler kazar güzelliğin alnına,
En gözde varlıkları canavarlar gibi yer,
Kimse karşı duramaz amansız tırpanına;
Ama o gaddar ele rağmen, seni över de
Dimdik durur şiirim umut dolu günlerde.

LXI

Ağır gözkapaklarım, yorgun gece içinde
Hayalinle apaçık kalsın, dileğin bu mu?
Sana benzer gölgeler, gözümle eğlensin de
Keyfince parçalayıp geçsinler mi uykumu?
Gönderdiğin, ruhun mu can evinden uzağa
İşlerime göz kulak olsun, düşürsün diye
Aylak saatlerimi, utancımı tuzağa:
Hasedine, kuşkuna yardakçılık etmeye?
Hayır, sevgin çoksa da büyük değil o kadar,
Benim kendi aşkımdır vermeyen uyku durak,
İşte öz sevgim, dirlik düzenliğimi bozar
Senin uğruna bana hep nöbet tutturarak.
Ben bekçinim, sen başka yerlerde uyanıksın:
Benden uzaksın, sana başkaları çok yakın.

LXII

Kendime aşk duymanın günahıyla dopdolu
Gözlerim ve yüreğim, varlığımın her yeri;
Yoktur ki bu günahtan kurtulmanın bir yolu:
Can evime sımsıkı sarılmıştır kökleri.
Hoş değildir kimsenin yüzü benimki kadar,
Benden yakışıklısı, benden vefalısı yok;
Ölçüp biçiyorum da, bende ne değerler var.
Ben herkesten üstünüm, her bakımdan, hem de çok.
Ama gerçek yüzümü aynada görür görmez
Pörsümüş, benzim uçuk, şerha şerha ve köhne,
Kendime duyduğum aşk, ters düşer bana bu kez:
Kötü şeymiş insanın aşk duyması kendine.
Sensin öbür benliğim, varlığımda övdüğüm,
Yaşımı gençliğinle, güzelliğinle örttüm.

LXIII

Bumburuşuk yapacak, ezecek sevgilimi
Zamanın gaddar eli nasıl beni yıktıysa;
Günler kanını emip alnına işledi mi
Kırışıklar bir kere; gençlik tanı çıktıysa
Yaşlılık gecesinin karanlık yokuşunu,
Hükümdarı olduğu güzellikler kaçışır,
Gözden ırak olarak yalnız bırakır onu,
Bahar hazinesini çalıp yokluğa taşır;
Kaygım, bütün gücümle karşılamak o çağı:
Gözlerden gönüllerden yok edemesin diye
Yaşlılığın amansız öldürücü bıçağı
Tatlı güzelliğini – kıysa da sevgiliye:
Kara satırlarımda gözler yüzünü görsün,
Şiirim yaşadıkça taptaze ömür sürsün.

LXIV

Gördüm anıtlarını nice görkemli çağın
Zamanın zalim eli yıkıp etmiş yerle bir,
Başları göğe değen kuleler darmadağın
Ve sonsuz tunç ölümün gazabına köledir;
Gördüm obur okyanus yenilgiye uğratmış
Keyfince hüküm süren heybetli kıyıları
Ve sert toprak kendine koca ummanı katmış,
Zarar kârı artırmış, kâr büyütmüş zararı;
Gördüm her şey bozulur, sonsuz sürüp gidemez,
En sağlam devlet bile günün birinde çürür,
Yıkımlar düşündürdü beni ister istemez:
Er geç sevgilimi de Zaman alıp götürür.
Bana ölüm gibidir yitmesinden korkarak
Hiçbir şey yapamayıp varlığına ağlamak.

LXV

Ne tunç ne taş ne toprak ne de sonsuz denizler
Acıklı faniliğe karşı koyamazlarken,
Nasıl bu kör öfkeyle güzellik cenge girer
Çabasında en fazla bir çiçek gücü varken?
Ah, nasıl göğüs gersin yazın tatlı rüzgârı
Azgın günler dört yandan üstüne yürüdükçe,
Bozguna uğrattıkça yenilmez kayaları,
Çelik kapılar bile Zamanla çürüdükçe?
Ne korkunç bir düşünce: Ah, nerde saklı dursun
Çağların mücevheri Çağların sandığından?
Bir zorlu el var mı ki bu koşuyu durdursun?
Güzellik yağmasını kim esirgesin ondan?
Yok hiçbiri, meğerki bu mucize sürsün de
Sevdiğim ışıldasın kara yazı üstünde.

LXVI

Bıktım artık dünyadan, bari ölüp kurtulsam:
Bakın, gönlü ganiler sokakta dileniyor.
İşte kırtıpillerde bir süs, bir giyim kuşam,
İşte en temiz inanç, kalleşçe çiğneniyor,
İşte utanmazlıkla post kapmış yaldızlı şan,
İşte zorla satmışlar kızoğlankız namusu,
İşte gadre uğradı dört başı mamur olan,
İşte kuvvet kör topal, devrilmiş boyu bosu,
İşte zorba, sanatın ağzına tıkaç tıkmış.
İşte hüküm sürüyor çılgınlık bilgiçlikle,
İşte en saf gerçeğin adı saflığa çıkmış,
İşte kötü bey olmuş, iyi kötüye köle;
Bıktım artık dünyadan, ben kalıcı değilim,
Gel gör ki ölüp gitsem yalnız kalır sevgilim.

LXVII

Ah, neden yaşar sanki sevgilim illetlerle?
Varlığıyla şenlenir imansızlar bölüğü...
Günahın ekmeğine neden yağ sürer böyle
Süsleyip püsleyerek kol gezen kötülüğü?
Niçin sahte boyalar yüzünü taklit eder,
Canlı renginden ölü görüntüler aşırır
Ve zavallı güzellik zar zor peşinden gider
Yapma güllerin – oysa tek gerçek gül ondadır.
Sevgilim niçin yaşar iflas etmişken Doğa,
Dinmişken yüze kan ve renk veren dinç damarlar?
Doğa kavuşmuyor ki ondan başka kaynağa,
Dün övündüğü kimler vardı, bugün bir o var.
Bu kötü çağdan önce çok zengin olduğunu
Göstermek için Doğa bağrına basar onu.

LXVIII

Yanakları, eskiyi gösteren bir harita:
Güzellik, doğal yaşar, ölürdü çiçek gibi.
Bugünün süsü püsü, piç izleri doğup da
Olmamıştı yaşayan alınların sahibi;
Ölülerin saçına konan altın örgüyle
Gömütün kutsal hakkı kırpılmazdı o zaman,
Yeni yaşam bulmazdı ikinci başta böyle;
Güzel, ölü duvakla kimseye vermezdi şan.
Onda yaşar bu kutsal saatleri geçmişin:
Sevgilim allı pullu değil, özbeöz, berrak;
Kimseden yeşil almaz kendi ilkyazı için,
Göz boyamağa kalkmaz eskileri soyarak,
Doğa saklıyor onu – harita, hazinedir:
Düzmece Sanat görsün eski güzellik nedir.

LXIX

Dünyanın gözündedir sendeki bunca değer,
Daha güzel yapamaz onları akıl, yürek;
Ruhların sesi olan tüm diller seni över,
Düşmanlardan da övgü alır bu çıplak gerçek.
Baş tacı edilirken dış varlığın dışardan,
Diller senin hakkını sana verirken önce,
Vazgeçerler övgüden, şatafatlı laflardan
Gözün gösterdiğinden ötesini görünce.
Senin can evindeki güzelliğe göz atar
Ve yaptığın işlerle kıyaslarlar da onu,
Gözleri iyi ama, bu görgüsüzler katar
Güzelim çiçeğine iğrenç ot kokusunu.
Ama yakışmıyorsa kokun görünüşüne:
Nedeni, orta malı olmandır ele güne.

LXX

Sana kara çaldılar, senin suçun değil bu:
İftira, hep iyiyi, doğruyu hedef bilir;
Güzelliğe takılan bir süs gibidir kuşku,
Karga, gökteki en hoş havalara yönelir.
İyi olursan sana değer katar iftira,
Çağının sevgisini kazanırsın üstelik;
Kurt gibi diş geçirir kötülük koncalara,
İştah açar sendeki saf, lekesiz körpelik.
Artık ardında kaldı gençliğinin tuzağı:
Ayağını denk aldın, yenik düşüremedi;
Ama belli övgünün sonsuz olmayacağı,
Zincire vuramaz ki şiddetlenen hasedi.
Kötülüğün lekesi maske olmasa sana
Yüreklerin sultanı olurdun tek başına.

LXXI

Yas tutmaya kalkışma ecel beni aldı mı,
Nobran ve mendebur çan bildirdi mi bir kere
Bu iğrenç yeryüzünden kaçıp sığındığımı
Bana koynunu açan en iğrenç böceklere:
Bunları okuyunca yazanı anma derim;
Çünkü öyle sonsuzca seviyorum ki seni
Tatlı anılarında unutulmak isterim
Acı çektirecekse sana düşünmek beni.
Ah ben düştükten sonra bağrına toprakların
Göz atacak olursan bu şiirlere bir gün,
Söylemesin zavallı adımı dudakların,
Hayatımla birlikte bırak sevgin çürüsün;
Yoksa şu kurnaz dünya deşer de iniltini,
Benim için yas tuttun diye hor görür seni.

LXXII

Ah, ben ölünce neler söyletecekler sana:
Ne buldun diyecekler, onun nesini sevdin?
İyisi mi, sevgilim, sen hepten yan çiz bana,
Zaten bende ne arar senin değer dediğin.
Meğerki uydurduğun erdemli yalanlarla
Hiç layık olmadığım şeyler yakıştırasın,
Cimri gerçeğin vermek istediğinden fazla
Bu ölüye, ardından, övgüler yağdırasın.
Ah, belki gerçek sevgin görünür diye sahte,
İstemem aşk uğruna yalancıktan övmeni;
Adımı da gömsünler cesedimle birlikte–
Yaşamasın; ne beni utandırsın, ne seni.
Utanıyorum işte bunlara yol açmaktan;
Hiç değer taşımayan şeylerden sen de utan.

LXXIII

Bak, göreceksin bende başladığını güzün:
Ayaza karşı titrer dallardaki yapraklar,
Sararır, tek tük kalır, düşerler bütün bütün;
Kuş sesleri kesilmiş, yıkık boş tapınaklar.
Bak, göreceksin bende alacakaranlığı:
Nasıl güneş batıdan solgun solgun gidince
Kefen örten eliyle ezerse her ışığı
Ölümün kan kardeşi kapkara çirkin gece.
Bak, göreceksin bende ateşin korları var:
Genç ve dinç günlerinden kalma küller üstünde
Ölüm döşeğindeymiş gibi fersiz yatarlar;
Eceline ermiştir ateş kendi gücünde.
Senin bunları görmen artıracak sevgini,
Ayrılık yakın diye çok seveceksin beni.

LXXIV

Üzüntüye kapılma: zalim ecel kıskıvrak
Tutup atınca beni kefaletsiz bir zindana,
Yine de şiirlerim dünyada yaşayarak
Varlığımı sürdüren bir anıt olur sana.
Şiirimi okursan göreceksin demektir,
Bu kutsal armağanı sana bırakıyorum:
Toprak, kopup geldiği toprağa dönecektir,
Ama sendedir gerçek varlığım olan ruhum:
Öyleyse yitirdiğin, canın posası ancak,
Solucanların avı, ecel kölesi beden,
Hınzırın bıçağına boyun eğen bir korkak;
Öyle alçak ki onu hiç anmamalısın sen.
Bedenimin değeri, ruhun kabı olmaktır,
Ruhunki ise sende şiirimle kalmaktır.

LXXV

Aklım için sen o’sun, can için neyse besi,
Yağmur neyse toprağa en sevimli mevsimde;
Nasılsa bir cimrinin servetle cenk etmesi
Senden huzur sağlamak için benim cengim de.
Hazinesi benimdir diye tam sevinirken
Ya hırsız çağ, çalarsa diye irkiliyorum;
En iyisi seninle baş başa kalmak derken,
Dünya zevkimi görsün daha iyi diyorum.
Bazen seni seyretmek, bana cennetten taam,
Bazen de acıkırım senin tek bakışına;
Başka sevincim yoktur, başka sevinç aramam,
Yeter senin verdiğin, vereceklerin bana.
Günden güne ya aç kal, ya tıka basa ye, iç:
Kısmetime, yiyorum ne bulursam, ya da hiç.

LXXVI

Şiirim niçin yeni ses ve süslerden yoksun,
Ne çeşnisi yeterli, ne de kıvraklığı var?
İsterim ki çağına sırt çevirmeyip bulsun
Taptaze söyleyişler, yepyeni anlatışlar.
Yazdıklarım benziyor birbirine tıpatıp,
Bütün şiirlerimde niçin urbalar aynı?
Basmakalıp sözlerim beni ortaya atıp
Ele verir adımı, sanatımın aslını.
Şunu bil ki sevgilim ben hep seni söylerim:
Bir sensin, bir de sevgin kullandığım tek konu:
Eskileri yeniler en üstün şiirlerim,
Önceden ne yazmışsam yine yazarım onu:
Nasıl ki güneş her gün hem eskidir, hem yeni,
Sevgim de yeni baştan söyler her söyleneni.

LXXVII

Güzellik nasıl eskir, sana gösterir aynan;
Saatin, “Bunca güzel dakikana kıydın,” der.
İzler getirir her boş yaprak senin aklından;
Şu sözleri öğretir işte sana bu defter:
Açık seçik çizgiler göreceksin, bak aynana:
Onlar aklına açık gömütler getirecek.
Güneş saatindeki gölgeler söyler sana:
Hırsızlama yürüyor zaman sonsuzluğa dek.
Bak, senin belleğinde kalmayacak ne varsa
Yaz şu boş sayfalara, yaz da gör: ne bakımlı
Olur düşüncelerin çocuk gibi doğarsa,
Bıraktıkları izler orada kalır saklı.
Bak da saatle ayna zenginleştirsin seni,
Düşünceler kazançla doldursun defterini.

LXXVIII

Esin Perimsin diye, seni çağırdım sık sık,
Şiirime ne güzel yardımlar sağladın da,
Eline kalem alan, bana özendi artık,
Şiirler saçtı senin kanadının altında.
Gözlerin şu dilsize türküler öğretti ya,
Yücelerde uçmayı hem de kara cahile,
Yeni tüyler takarak bilgenin kanadına,
Güçlerine güç kattı katmerli bir görkemle.
Benim yazdıklarımdan en fazla övünç duy sen:
Hepsine sen yön verdin, hepsi senden yaratı;
Başkaları yazınca üslup düzeltmek senden:
Tatlı varlığın süsler onlardaki sanatı.
Ama benim sanatım, tüm varlığıyla sensin:
Beni kara cahilden bilgeye yükseltensin.

LXXIX

Eskiden senden yardım dileyen bir bendim de,
Güzel varlığın yalnız benim şiirimdeydi;
Artık yıkım başladı ince dizelerimde,
Hasta Perim yer verdi başkalarına şimdi.
Tatlı sevgilim, doğru: güzelliğini yazan
Kalem hak etmeli bu emekteki değeri;
Ne var ki sana böyle övgüler sunan ozan,
Hep senden çaldığını yine veriyor geri.
Sende erdem bulursa o deyimi çalmıştır
Senin öz varlığından; sana güzellik verse
O güzelliği senin yanağından almıştır;
Sırf sende yaşayanı övebilir överse.
Sakın teşekkür etme sana söylediğine,
Çünkü onun borcunu ödeyen sensin yine.

LXXX

Ah, çok bocalıyorum yazdığımda övgünü,
Seni anlatıp duran üstatla yarışmak zor:
Var gücüyle övüyor senin yaygın ününü,
Dilimi bağlayarak bana söz bırakmıyor.
Sendeki değerlerin o engin ummanında
Cılız yelkenliler de, güçlüler de yol alır,
Benim fındık kabuğum hiçtir onun yanında,
Ama senin ufkuna hiç yılmadan açılır.
Beni tutup yüzdürür en sığ yardımın bile
O, senin derin sessiz dibinde ilerlerken;
Ben boraya tutulsam tekneciğim nafile,
Ama o, sapasağlam, mağrur, dik, pupa yelken.
Ben atılsam da kalır o dört başı bayındır;
En kötüsü: batarak çürümem, aşkımdandır.

LXXXI

Belki ben sağ kalır da yazarım kitabeni,
Belki de sen yaşarsın ben çürürken toprakta;
Anılardan koparıp alamaz ölüm seni
Ben unutulsam bile tüm gözlerden uzakta.
Benim yazdıklarımla adın ölümsüz olur;
Ben bugün ölsem herkes için ölüyüm yarın,
Toprağın bana verip vereceği bir çukur,
Sen gömütte yaşarsın – gözünde insanların.
Sevecen dizelerim anıt olur da sana:
Henüz doğmamış gözler bile okur durmadan,
Yarınki diller övgü sunacak varlığına
Bugün soluk alanlar göçse bile dünyadan.
Sonsuz yaşayacaksın kalemimin gücüyle,
Gireceksin her ağza, her soluğa, her dile.

LXXXII

Doğru, evli değilsin benim Esin Perimle:
Ne çıkar yakınmadan okusan her eseri
Kutsamak için o en güzel konuyu dile
Getiren yazarların adadığı sözleri?
Sen hem görünüşünle, hem bilginle güzelsin,
Benim övgülerimi aşan değerlerin var–
Artık şart oldu: Zaman, günden güne düzelsin,
Sen ondan daha taze izleri ara tekrar.
Öyle yap sen istersen, onlar abartsın böyle,
Zorlama, yapmacıklı laflar uyduradursun;
Senin gerçek erdemin, dosdoğru sözleriyle
Övülür doğruluktan hiç şaşmayan dostunun.
Kimin yanağına kan gerekiyorsa ona
Sürülsün adi boya; senin için boşuna.

LXXXIII

Gördüm, resim gerekmez senin güzelliğine,
Resme hiç yeltenmedim seni göstermek için;
Gördüm ya da sandım ki gitmişsin ötesine
Ozanın borcu olan kısır ödemelerin.
İhmalim bu yüzdendir övgünü unuttumsa;
Sen de görebilirsin sapasağlam yaşarken:
Şu yeni tüy kalemler nasıl kalıyor kısa–
Erdemi, hele senin erdemini yazarken.
Suçluluğuma verdin sessizliğimi, iyi,
Çünkü bu dilsizliğim şan getirecek bana;
Susuşum yıpratmamış oluyor güzelliği,
Başkası, can yerine gömüt verirken sana.
O güzel gözlerinin her birindeki canın
Gücünü övemez ki senin çifte ozanın.

LXXXIV

Daha ne diyebilir en güçlü anlatanlar,
Sen işte yalnız sensin diye övünce seni;
Dünyada kimde bunca birikmiş güzellik var,
Kim bulabilir senin örneğini, eşini?
Biraz ün sağlamazsa anlattığı insana,
Kalem fukaralıktan bir deri bir kemiktir;
Hikâyeni kâğıda geçiren yazar, sana
Sen işte sensin derse, yazdığını yüceltir.
Sende ne yazılıysa suret çıkarsın ondan,
Bozmaksızın doğa’nın ortaya koyduğunu;
Bak, bu eş nasıl verir onun sanatına şan:
Her yerde hayranlıkla izlerler üslubunu.
Güzel nimetlerine sen leke sürüyorsun:
Övgüye çok düşkünsün, değer düşürüyorsun.

LXXXV

İlham Perimin dili bağlı, bilir haddini;
Gel gör ki başkaları övgüne övgü katmış,
Altın kalemler mutlu günlere saklar seni,
Periler, şiirleri senin için yaratmış.
Başkasında parlak söz, bende güzel duygu var:
Cahil bir çömez gibi yalnız “Âmin” derim ben
Döküldükçe biçimli, ışıl ışıl dualar
Kudretli dehaların perdahlı kaleminden.
Onlar seni övdükçe “Doğru, öyledir,” derim
Ve taze övgülerle süslerim övgüleri;
O denli güçlüdür ki sessiz düşüncelerim
Sevgim aşar hepsini, lafta kalsa da geri.
Hoşlansan da onlardan laf söylüyorlar diye,
İnan bendeki dilsiz ama gerçek sevgiye.

LXXXVI

Onun bir kalyon gibi heybetli pupa yelken
Hazinene yönelen görkemli şiiri mi
Düşünceler beynimde fışkırmayı beklerken
Onlara mezar yaptı doğacakları rahmi?
Vurup canıma kıyan, ölümsüzlük katında
Yazmayı hortlaklardan öğrenen dehası mı?
Hayır, ne kendi, ne de gece karanlığında
El uzatan dostları yıpratmaz sanatımı.
Ne ozan övünmeli, ne de onu her gece
Düşünceyle besleyen kara gün dostu hortlak
Ben yenilmişim gibi sessizliğe düşünce;
Onlar gönlüme asla korku saçamayacak:
Gel gör ki cömert yüzün gülmüş öbür ozana,
Güçsüz kalmış şiirim, konu kalmamış bana.

LXXXVII[1]

Hoşça kal! Değerin çok yüksek, tutamam seni,
Biliyorum kendine ne paha biçtiğini;
Özgürlüğe kavuştun alıp değer belgeni,
İptal ettik sendeki hakkımın senedini.
Nasıl tutarım seni, sağlamadan iznini,
Neyim var hak edecek senin zenginliğini,
Bu eşsiz armağana kim layık görür beni?
Bana verilmiş berat, dönüp buldu vereni.
Sen vermiştin kendini, bilmeden değerini
Ya da bana vermekle hata işlediğini,
Bir yanlış anlamanın sonucu hediyeni;
Ama, o yine buldu hatayı düzelteni.
Sen benimdin: rüyanın görkemleriyle doldum.
Ben, uykuda sultandım, uyanınca hiç oldum.

LXXXVIII

Senin gözünde artık kalmayınca değerim,
Hor görmeye başlayıp küçülttüğünde beni,
Senin yanına geçip kendimle cenk ederim:
Haksızsan da korurum senin erdemlerini.
Eksiklerimi benden iyi bilen olur mu?
Bırak, ben anlatayım senin yerine bir bir
İşlediğim her suçu, gizli her kusurumu;
Beni yitirmek, sana şan ve şeref getirir.
Ben de, doğrusu, bundan elde ederim yarar:
Gönlümdeki aşk dolu düşünceleri sana
Yönelterek kendime verdiğim bunca zarar
Sana iyi gelirse katmerli iyi bana.
Benim sevgim böyledir, varlığım senin hepten:
Her suçu üstlenirim yeter ki haklı çık sen.

LXXXIX

Bana sırt çevirdinse bir kusurum yüzünden
Anlatayım suçumun nedir aslı astarı;
Bana topalsın dersen aksak yürürüm hemen:
Savunmam, üstlenirim yüklediğin suçları.
Sen sokmak istedin ya beni başka biçime:
Sevgilim, senin bana vereceğin utancı
Ben katmerli yaparım; arzun, doğdu içime,
Tanışıklığı boğup oldum sana yabancı.
Hiç yürümem seninle; dilsiz gibi dururum,
Canım gibi sevdiğim adını anmam artık–
Serde küfürbazlık var; belki boş bulunurum,
Ağzımdan kaçar diye şu eski tanışıklık.
Vuruşurum kendime karşı senin uğruna;
Kimden nefret edersen hiç sevgi duymam ona.

XC

Hemen nefret et benden nefret etmek istersen,
Tam şimdi, dikilirken dünya benim karşıma;
Beni ezmek isteyen talihe destek ol sen,
Ben yere yıkıldıktan sonra artık hiç vurma.
Ah, yapma, son bulunca üzüntüsü gönlümün;
Üstesinden gelmiştim, bıçak vurma yarama,
Fırtınalı geceyi izleyen yağmurlu gün
Gibi üstüme çökme, zaferi oyalama.
Son bırakan sen olma beni bırakacaksan,
Kıymadan bana başka nice bücür üzüntü,
Sen başlangıçta gel ki tadayım ta en baştan
Şu talihin gücünde her ne varsa en kötü.
Şimdi yaman görünen başka ufacık dertler
Senden yoksun kalışım yanında hiçe iner.

XCI

Kimi soyla övünür, kimi hünerleriyle,
Kimininki zenginlik, kimininki sert pazı,
Kiminde giyim kuşam, korkunç rüküşse bile,
Kiminde safkan atlar, kiminde şahin, tazı;
Her merakın kendine göre bir büyüsü var,
Hoşlananlar çıkarmaz onu gönüllerinden;
Ama beni doyurmaz bölük pörçük meraklar,
Benim bir sevgim var ki üstündür her birinden.
Soylu doğmak nedir ki, seni sevmek elverir,
Parlak urbalardan hoş, servetten daha zengin,
Bana şahinden, attan daha fazla zevk verir;
Bende bütün övünçler, benim oldukça sevgin.
Derdim şu ki hepsini bir gün alır kaçarsın,
Yoksun kalan gönlüme sonsuz dertler saçarsın.

XCII

Kendini çalmak için yap elinden geleni,
Yine de sen benimsin sonuna kadar ömrün;
Hayatım sürer ancak gönlüm sevdikçe seni,
Yaşamak sona erer bu sevgi bittiği gün.
Artık korkutmaz beni en korkunç acı bile,
Çünkü daha ilk acı benim ölümüm olur;
Senin keyfine kalsam ne dert biter ne çile,
Oysa şimdi varlığım işkenceden kurtulur:
Artık kaygı duyamam cayarsın diye belki,
Çünkü sen cayar caymaz bitmiş demektir ömrüm;
Bahtın bana verdiği fırsat öyle güzel ki
Nasıl mutlu sevdimse öyle mutlu ölürüm.
Karanlıktan korkmamak gibi mutluluk var mı?
Sen sırt çevirsen bile bunu ruhum duyar mı?

XCIII

Yaşayıp gideceğim sadık sanarak seni,

Boynuzlu koca gibi. Sevginin yüzü hâlâ

Bana gerçek görünür, olsa bile yepyeni;

Kalbin uzaktaysa da benimsin bakışınla.

Hiçbir nefret yaşatmaz senin gözündeki nur,

Anlayamam, sendeki değişme nasıl, nerden.

Sahte gönlün tarihi çok gözlerden okunur:

Öfkeden, çatık kaştan, acayip çizgilerden.

Bak, tanrı yaratırken, şöyle buyurmuş sana:

Sevgi, senin yüzünde sonsuza dek yaşasın;

Duyduğun, düşündüğün, yaptıkların bir yana,

Sadece tatlılıktan söz etsin bakışların.

Güzelliğin gelişir Havva elması gibi,

Görünüşün değilse erdemlerin sahibi.

XCIV

Hiç can acıtmayanlar incitme gücü varken,
Her şeyi yapabilir görünüp yapmayanlar,
Kaya gibi duranlar başkasını sarsarken,
Tamaha sırt çevirip haram şey kapmayanlar–
Tanrı lütfunun helal mirasçısıdır hepsi,
Doğa nimetlerini yok olmaktan esirger,
Hepsi kendi yüzünün sahibi, efendisi;
Bu yetkin erdemlere herkes bekçilik eder.
Mevsime güzellikler getiren yaz çiçeği
Yaşar kendi belirli ömrünü, ölür sonra;
Ama kötü bir illet bozar bozmaz çiçeği
Şanı maskara olur en değersiz otlara.
En tatlı şeyler ekşir kötü işler yaparak:
Ottan çok daha iğrenç kokar çürüyen zambak.

XCV

Ne tatlar, ne sevgiler verirsin sen utanca
O bir kemirgen gibi yerken mis kokan gülü
Sende koncalar açan güzelliğe konunca?
Ah, günahların nice hoş şeylerle örtülü?
Çapkınca geçirdiğin günleri anlatan dil
Şırfıntılık kondursa sana acı sözlerle
Yergileri yine de övgüden farklı değil:
Utancı kutsal yapar adını anmak bile.
O düşkünlükler seni seçip barınmışlar da
Ah, varlığın hepsine eşsiz bir saray olmuş;
Güzelliğin peçesi leke komamış orda,
Göze görünen her şey güzelliklerle dolmuş.
Varım yoğum, bu cömert armağana iyi bak;
Kötü kullanılırsa körlenir en sert bıçak.

XCVI

Toy diye yeren de var seni, sürtük diye de;
Gençsin, uçarısın da, güzelsin diyen de var;
Kusura da tapılır sende, güzelliğe de:
Gül yüzün göründü mü hiçe iner kusurlar.
Nasıl ki tahta çıkmış ecenin parmağında
Herkesi hayran eder en değersiz mücevher,
Ne aksaklıklar varsa senin öz varlığında
Hepsi dosdoğru olur, gerçek yerine geçer.
Hain kurt kaç kuzuyu gafil avlayıp yutar
Kurnazlık edip koyun postuna bürününce!
Kaç hayranın kanıp da senin yolunu tutar
Görkemin var gücüyle onlara görününce!
Sakın buna kalkışma; öyle ki sana sevgim,
Benim olduğun için iyiliğin de benim.

XCVII

Senden uzak kalışım uzun bir kışa benzer:
Çarçabuk geçen yılın lezzetinden ayrılık,
Duyduğum ürpertiler, gördüğüm kara günler,
Dört bir yanımda köhne çırılçıplak Aralık!
Gel gör ki bu seferki ayrılık yazın oldu:
Gebedir güz, bekliyor bir bereketli artış,
Bahar çapkınlığının canlı yüküyle doldu
Issız rahimler gibi kocalardan dul kalmış;
Ama benim gözümde bu hoş gürbüz yavrucak
Daha doğmadan öksüz, babadan yoksun eser;
Yaz ve yazın lezzeti sana bağlıdır ancak,
Sen uzakta kalınca kuşlar sesini keser.
Kuşlar şakısa bile ruhlara kasvet dolar,
Kış yaklaşıyor diye bütün yapraklar solar.

XCVIII

Sensizdim, bütün bahar yaşadım senden ırak;
Nisan bu, allı pullu, giyinmiş süslenmiş de,
Her şeye gençlik ruhu aşılamış, şen şakrak,
Gülüp oynuyor durgun Saturnus bile işte.
Ama cânım kuşların söylediği şarkılar,
Elvan elvan çiçekler, burcu burcu, alaca,
Bana bir yaz masalı anlattıramadılar,
O soylu çiçekleri ben kesemem haraca.
Zambakta beyazlığa şaşmıyorum bir türlü,
Güldeki kızıllığı övmek gelmez içimden;
Doğrusu hepsi güzel, bir içim su, büyülü,
Hepsi senin resmindir, hepsinin örneği sen.
Ama sen olmayınca kış sürdü biteviye:
Bunlarla oyalandım senden gölgeler diye.

XCIX

Erken açan menekşeyi payladım şöyle diyerek:
“Tatlı hırsız, nerden çaldın o güzel kokuyu öyle,
Aşkımın soluğundan mı? Çekip almış olsan gerek
Yumuşak yanağındaki o allığı, görkemiyle,
Sevgilimin damarından, arsızca, çekinmeyerek.”
Beyaz zambak benden zılgıt yedi eli senden diye,
Fesleğen de, koncasını senden çalmış ya, ondan.
Güller, dikenler üstünde kapılmıştı ürpertiye:
Biri, alı al utançtan, öteki apak, kahrından;
Üçüncüsü ne al, ne ak: her birinden nemalanmış,
Aşırdıklarına bir de senden soluk eklemişti;
Büyümüş böbürlenmiş de, bu soygundan cezalanmış,
Bir solucan öç alarak onu öldürüp yemişti.
Bildiğim bunca çiçek var, her birinde gördüm şunu:
Ya rengini senden çalmış, ya da cânım kokusunu.

C

Nerdesin, Esin Perim, çoktan unuttun, niye
Söz etmiyorsun sana var gücünü verenden?
Döktün coşkunluğunu değersiz bir türküye,
Söndün ki ışık alsın adi konular senden.
Dön gel, unutkan Peri, boşa geçen zamana
İnce sözlerle yeni bir dirlik düzenlik ver.
Hangi kulak hayransa türkünü söyle ona.
Kim verirse yazına akıl gücü ve hüner.
Sevgilimin yüzüne kalk bak, uyuşuk Peri,
Zaman o tatlı yüze kırışıklar çizmişse
Yerin dibine batır çürüyüp gitmeleri,
Yıkıcı Vakte karşı nefret öğret herkese.
Sevgime ün ver, aşsın ezip geçen Zamanı,
Tut, ecel kullanmasın kör bıçakla tırpanı.

CI

Güzelliğe bürünmüş gerçeği unuttun ya,
Nasıl giderirsin bu ihmali, haylaz Peri?
Hem gerçek, hem güzellik bağlı benim aşkıma:
Bak, sende de bundandır soyluluğun değeri.
Şöyle diyemez misin sanki, Peri, cevap ver:
“Gerçek boya istemez; kendi rengi solmaz ki;
Güzellik, kalemsiz de, gerçek resmini çizer:
En iyiyle güzeli karıştırmak olmaz ki!”
Ona övgü gerekmez diye susmak olur mu?
Bahane bulma: kullan gönlündeki gücünü,
Yaldızlı bir gömütten öte sen yaşat onu
Ve söylet hep gelecek çağlarda övgüsünü.
Görev başına, Peri: Ben öğreteyim sana;
Onu şimdiki gibi göster sonsuz zamana.

CII

Güçlendi benim sevgim cılız görünse bile,

Daha az sevmiyorum, bu ters bir görünüştür.

Her yere yayılırsa sahibinin diliyle

Paha biçilmez diye, aşk pazara düşmüştür.

Sevgimiz cıvıl cıvıl, taptaze baharında:

Güzelim türkülerle karşılıyorum onu

Nasıl ki Filomela şakır yaz başlarında

Ama sesi kesilir geldikçe mevsim sonu.

Hoş, bu yaz, güzellikten yana geri kalmaz ki

Bülbülün ağıtlarla susturduğu geceden;

Gel gör ki tüm dalları büker hoyrat musiki,

Orta malı meyvedir tadını tez yitiren.

Onun gibi dilimi tutarım işte böyle,

Çünkü sıkmak istemem seni türkülerimle.

CIII

Yazık, ne yoksunluklar getirdi Esin Perim,
Gücü nice görkemler yaratmaya yeterken;
Eklenmese de olur benim bu övgülerim
Yalın anlatımımda daha çok değer varken.
Artık yazamıyorsam suçu bana yükleme!
Karşında beliren yüz, baktığında aynana,
Gölge düşürüyor da hamhalat sözlerime,
Şiirimi körletip utanç veriyor bana.
Düzeltmeye kalkışıp bozmak günah değil mi?
Kaş yapayım derken göz çıkarmak buna denir.
Seni övmeye sebil ettim dizelerimi,
Senin erdemlerini, hünerlerini bir bir;
Oysa neler gösterir kendi baktığın ayna
Benim şiirlerimden çok fazlasını sana.

CIV

Senin gibi güzel dost sanki yaşlanır mıymış?
İlk kez göz göze geldik, eşsiz güzeldin hani,
İşte bugün de öyle güzelsin. Üç karakış,
Ormanlardan silkti de tam üç yazın kibrini,
Enfes üç bahar, soluk bir güz gibi kıvrandı;
Nice mevsimler göçtü, gördüm, zaman boyunca:
Burcu burcu üç Nisan, üç Haziranda yandı;
Ama sen, ilk gördüğüm gibi, körpe bir yonca...
Ah, güzellik sürmez ki; sanki bir saat kolu:
Hırsızlama yürürken gidişini görmek zor.
Belki sendeki renk de, çoktan tuttu da yolu,
Benim gözüm yerinde sanarak aldanıyor.
Doğum bekleyen çağ, bak: korkum değil nafile;
Güzelliğin yazı, sen doğmadan ölmüş bile.

CV

Putperestlik demesin benim aşkıma kimse,
Sevgilimi put gibi göstermesinler asla;
Türkülerimin hepsi tek kişiyi övmüşse
O tek kişi aşkımdır, severim onu hâlâ.
Bugün de sevecendir, o yarın da sevecen,
Ondadır şaşmaz vefa ve her pürüzsüz değer;
Sadakat eksik olmaz benim şiirlerimden:
Başka söze yan çizip sırf vefayı söylerler.
“İyi, güzel ve sadık”, şiirlerimin özü,
“İyi, güzel ve sadık” demesem de kastım bir;
Yarattığım hep aynı, değiştirsem de sözü,
Bu üç konu birleşip ufka sonsuzluk verir.
İyi, güzel ve sadık, çokluk yaşarlar tek tek,
Var olmamıştı üçü birlikte şimdiye dek.

CVI

Gördüm de göçüp giden zamanın öyküsünde
Nasıl anlatılmıştır doyum olmaz varlıklar,
Ölmüş sevgililerle yiğitler övgüsünde
Şiirlere güzellik ne güzellikler katar,
Nasıl eski kalemler güzelliği yazarmış,
El ayak dudak diye, göz diye, alın diye,
Anladım ki onlarda bir derin özlem varmış
Şimdi sana kul olan güzelliği övmeye.
Onların övgüleri, bugünün kehaneti,
Hepsi seni önceden anlatmayı denemiş,
Gözleriyle eğlenmiş bilmemenin laneti,
Varlığını övmeye solukları yetmemiş:
Biz ki güzelliğini bu çağlarda görürüz,
Gözlerimiz hayran da dillerimiz övgüsüz.

CVII

Ne kendi korkularım, ne dünyanın ilerde
Göreceği günleri düşünen koca kâhin,
Ölüme mahkûm diye umut görmediler de,
Hiç kısaltamadılar süresini sevgimin.
Tutulan ölümlü ay katlandı karanlığa,
Kendi boş fallarını şom kâhinler yeriyor;
Belirsizler taç giyip başlarken hakanlığa
Barış, sonsuz çağlara defne dalı veriyor.
Bu en mutlu günleri yudum yudum içer de
Sevgim dipdiri durur, ecel kul olur bana:
Ben yaşarım yokluğa karşı bu şiirlerde,
Ölüm kıyar beyinsiz sürülerin canına.
Kendine şiirimde anıt bulacaksın sen,
Zorba miğferleriyle tunç mezarlar göçerken.

CVIII

Beyinden mürekkebe dökülecek ne var ki
Sana bunca görüntü vermesin can evimden?
Dil yeni ne söyler ki, el yeni ne yazar ki
Sendeki erdemlerden, benim sana sevgimden?
Hiçbir şey, tatlı çocuk. Sanki kutsal törenin
Dualarını her gün söylerim birer birer;
Eskiye eski demem. Sen benimsin, ben senin:
Güzel adını nasıl kutsadımsa ilk sefer.
Sonsuz sevgi hep girer taze aşk kılığına;
Umursamaz zamanla tozlanıp yıpranmayı,
Hayat hakkı tanımaz hiçbir kırışığına–
Olur en eski çağlar onun sadık uşağı.
Aşk tohumu, düşünce gelişir var gücüyle
Zaman ve dış görünüş, ölgün gösterse bile.

CIX

Ne olursun, gönlüme sakın vefasız deme
Ayrılık zayıflatmış sansan da alevimi.
İkisi de bir bence: veda etmek kendime,
Ya da söküp götürmek bağrından can evimi:
Sevgi yuvam bağrındır; gezsem de boş ve üzgün
Er geç yolcular gibi döneceğim bağrına,
Günlerle değişmeden, dönmem gerektiği gün,
Gözyaşları dökerek kara lekem uğruna.
Varlığım ne çekse de her canı kuşatarak
Günaha dürtükleyen iştahların elinden,
İnanma, lekelenmez can evini satarak,
Bir hiç uğruna geçmez senin zengin sevginden;
Şu koskoca dünyaya bir hiç der geçer gönlüm,
Yalnız sen her şeyimsin dünyada, güzel gülüm.

CX

Ah, doğrudur kendimi sağa sola attığım,
Vazgeçmediğim ele güne soytarılıktan,
Can evimi yıktığım, sevdiğimi sattığım,
Eskileri kırdığım yeni uçarılıktan.
Gerçeğe göz ucuyla yan baktığım da doğru,
Ama gönlüme yeni gençlik verdi bu suçlar;
Değersiz tutkuların ortaya attığı şu:
Her sevginin üstünde, sana olan aşkım var.
Hepsi yapıldı, bitti; bu aşk sonsuz sürecek;
Artık iştahlarıma yenilecek değilim,
Eski dostu sınamam yeniyi deneyerek;
Aşk tanrısını buldum: Onun oldu benliğim.
Bağrına bas, cennete buyur et beni sen de
Ve yaşat o tertemiz, en sevecen göğsünde.

CXI

N’olur, hatırım için, şu Talihi azarla:
O tanrıça, yaptığım kötü işlerden suçlu,
Yüzümü güldürmedi hoş, rahat bir yaşamla,
Verdi halkın önünde adi bir geçim yolu.
Bu yüzden olsa gerek, adım damga yemiş de,
Talihin bu cilvesi yüzünden sünepeyim;
Boyacı eli gibi, yitip gitmiş el işte.
Sen acı bana, yardım et de tazeleneyim.
Uysal bir hasta gibi, zehir zıkkım ilacı
İçerim, andım var bu illetten kurtulmaya:
Umursamam – ekşiyse ekşi, acıysa acı;
Yeter ki düzeleyim: razıyım çift cezaya.
Bak, can dostum, sen bana acırsan, iyi belle,
Beni iyileştirir senin acıman bile.

CXII

Sevginle acımanla, utançtan kurtulurum,
Rezaletin alnıma vurduğu damga biter;
Arkamdan iyi, kötü demişler, ne umurum?
Sen kötülüğü ört de iyiliği öv, yeter.
Benim tüm dünyam sensin: ancak senin dilinden
Duymaya can atarım övgümü ve yergimi;
Senden başka kimsem yok, sırf seni dinlerim ben,
Bir sen değiştirirsin doğru yanlış bilgimi.
En derin uçurumun dibine fırlatırım
Varlığıma kaygılar veren her yaban sesi;
Kim kınasa kim övse yılan gibi sağırım.
Bak, dinle, nasıl hiçe sayıyorum herkesi:
Can evime kuruldun, hem de ne kadar güçlü;
Bence dünyada senden başka her varlık ölü.

CXIII

Senden ayrı düşeli, ben aklımla görürüm:
Bana göstersin diye yöneldiğim yerleri
El yordamından medet umarım, yarı körüm;
Gözüm görür gibidir, ama sönmüştür feri.
Bu göz, gönlüme hiçbir gerçek iz göstermiyor,
Ne kendi gördüğü kuş, ne çiçek, ne bir varlık;
Türlü görüntülerden akla hiç pay vermiyor,
Ama bir iz tutmaya gücü yetmiyor artık.
Görse bile en kaba, ya da en ince yüzü,
En çarpık yaratığı, en çok sevgi vereni,
Dağları ve denizi, geceyi ve gündüzü,
Kargayı ye kumruyu, hepsinde bulur seni.
Başka şey sığmaz, dolmuş seninle tıklım tıklım,
Gözümü sahte yapar gerçeği gören aklım.

CXIV

Sen aklıma taç oldun; kandırdı mı beni, ne,
Dalkavukluk adlı şu hakan kemiren veba?
İnansam mı gözümün doğru söylediğine?
Sana olan aşkım mı tılsım verdi acaba
Türlü canavarlardan ve gulyabanilerden
Sana benzeyen tatlı melekler yapsın diye,
Ne geçerse ansızın gözlerindeki ferden,
Her kötüyü çevirsin diye sonsuz iyiye?
Birincisi: Gözümü dalkavukluk çeliyor;
Aklıma dolup taşan, hakanlardaki heybet;
Onun ne sevdiğini gözüm iyi biliyor:
Bardağa doldurduğu, ağzına göre şerbet.
Bardak zehirliyse de, asıl suç, değil onda;
Körkütük âşık gözüm, rehberidir aklın da.

CXV

İnanma sana önce yazdığım satırlara,
“Daha çok sevemem ki seni” diyene bile;
Bilmiyordum o ara: nasıl olur da, sonra
Yanar yüce ateşim coşup duran bir güçle.
Çetele tutan Zaman, bin bir kazayla gelip
Antlara, fermanlara olmaz işler yaptırır,
Kutsal güzeli bozup, sert amacı köreltip
Nice dik kafaları başka yola saptırır.
Zaman, en yaman zorba: gönlüme korku düştü,
“Artık en sevdiğimsin,” desem olmaz mı sana?
Eskiden belirsizlik, kesin mi görünmüştü:
Bu an, baş tacı, yarın kuşku kaynağı bana?
Aşk bir yavrudur; n’olur bunu böyle söylesen,
Büyümesi süren şey, kıvama erer desen?

CXVI

Mutlu birleşmesine hiçbir engel yok bence
Gerçekten sevenlerin. Sevgi demem sevgiye
Bir döneklik yaparsa bir değişme görünce,
Başka yola saparsa sevgili saptı diye:
Hayır, sevgi besbelli sağlam bir nirengidir,
Boraları gözler de sallanmaz, göğüs gerer,
Gemilere yön veren yıldızların dengidir,
Değeri bilinmeden başı ta göğe erer.
Zamanın soytarısı değildir sevgi asla,
Gül yüzlüler göçse de orağına düşerek
O değişmez kısacık günlerle haftalarla,
Direnir ve katlanır mahşerin ucuna dek.
Yanılıyorsam bunda ve çıkarsa yanlışım,
Ne hiç kimse sevmiştir, ne ben şiir yazmışım.

CXVII

İstersen beni suçla veremediğim için
Sendeki şu görkemli erdemlerin hakkını,
Unutup göz önüne seremediğim için
Beni her gün daha çok saran tatlı aşkını,
Yakınlık göstererek nedense şuna buna,
Senin zor kazandığın hakkı harcadım diye;
Her rüzgâra kapılıp yelken açmamı kına,
Budur beni götüren, gözlerinden öteye.
Bendeki her kusuru, inadı deftere yaz
Ve kesin kanıtlara şüphelerini ekle;
Dilersen veryansın et, kaşını çatar çatmaz,
Ama, ah, vurma beni canlanan nefretinle.
Senden özür dilerim: Çabamın nedeni tek:
Aşkında sadakatle erdemi belirlemek.

CXVIII

Bizler, iştahımızı kamçılamak üzere
Damağımıza mayhoş alaşımlar katarız;
Engel olalım diye görünmez illetlere,
Önce ilacı içip sonra hasta yatarız.
Nemalandım ya senin doyum olmaz tadından,
Mideme türlü türlü acı salçalar dolar;
Doymuşum tıka basa, hastalanmışım bundan,
Gereksiz görünse de bu illet, hikmeti var.
Aşk için, ileriyi görmek hepsinden beter,
Gelecek hastalığı sezmek, yaman bir kusur;
Sapasağlam bedenim, şimdi tedavi ister,
İyilikle yaşarken illetle şifa bulur.
Bu da bana ders oldu; doğru söze ne denir
Aşkından hasta olan, ilaçtan zehirlenir.

CXIX

Siren[2] gözyaşlarından nice ağular içtim,
Kokmuş cehennem gibi, süzülmüş imbiklerden;
Umutlardan korkuya, ondan umuda geçtim,
Kazanmak üzereydim, yitiriverdim birden.
En büyük mutluluğum budur derken, bir yandan
Yüreğim ne kadar çok hata işleyip durdu;
Gözlerim fırlar gibi oldu yuvalarından,
Humma çıldırttı beni, ta can evimden vurdu.
Şimdi anlıyorum ki serden gelen hayır bu,
İyiyi daha iyi yaparmış kötülükler
Ve yıkılmış olan aşk, yeniden kuruldu mu
Daha da gür, güzel ve yüce olurmuş meğer.
Öğrendim, dönüyorum huzuruna sevgimin,
Üç katını kazandım şerden yitirdiğimin.

CXX

Bana şimdi yarıyor çekmiş olmam çileni,
O eski üzüntüyü düşününce üstelik,
Çaresiz, kendi suçum ezip geçiyor beni,
Öyle ya, sinirlerim tunç değil, ne de çelik.
Bana çektirdiğini kendin çektinse eğer,
Cehennem olmuş demek her günün ve her gecen;
Ben zalimin biriyim: düşünmemişim meğer
Nasıl kıvrandırmıştı beni senin işkencen.
O ıstırap gecemiz hatırlatsaydı bana
Gerçek acının nasıl derinden deştiğini,
Birbirimizin merhem sürersek yarasına
Dağlanmış yüreklerin tez iyileştiğini!
Senin suçun denk geldi kendi kefaretine:
Seninle karşılıklı ödüyoruz rehine.

CXXI

Kötü bilinmektense, iyisi mi, kötü ol,
Zaten lekeliyorlar kötü değilsen bile;
Keyif senin hakkındır, ama harcarlar bir yol;
Bizim içimiz temiz, onlar bakar kem gözle.
Yoksa, başka sahte ve kahpe gözler nereden
Çıkarır içimdeki coşkulu, çapkın kanı?
Zaaflarıma bakıp –onlar benden beterken–
Niye kötülüyorlar bence iyi olanı?
Hayır, ben neysem oyum. Bende bunca günah var
Diyenler ayna tutar kendi günahlarına:
Ben ne kadar doğruysam o kadar eğri onlar,
Habis düşünceleri yargı olamaz bana,
Meğerki hepten şuna inansınlar: her yerde
Herkes kötüdür, hem de iktidar kötülerde

CXXII

Ezberimdedir senden armağan olan defter,
Aklımda yaşayacak her harfi, her cümlesi;
Değersiz kâğıtlardan koptu yazdığın sözler,
Zamanın ötesinde, sonsuzlaşacak hepsi;
Yeter ki, en azından, şu beyinle şu yürek
Yaşamı sürdürsünler güç alarak doğadan,
Onlar unutkanlığa yenik düşünceye dek;
Senin yazdıklarınsa kalkmayacak ortadan.
Bunca anı saklamak için defter yetişmez:
Aşkının hesabını tutmaya ne gerek var?
Her şeyi göze aldım, defteri attım bu kez,
Böylelikle kazandım daha sağlam anılar.
Deftere bel bağlamak, anmak üzere seni,
Unutkanlar safına çekip götürür beni.

CXXIII

Hiç övünme, Zaman, sen değiştirmedin beni.
Tazelenen gücünle yarattığın ehramlar,
Bence ne şaşılacak yapılar, ne de yeni;
Eski ağızlardaki yeni taam, o kadar.
Ömrümüz kısacıktır: biz o yüzden hayranız
Önümüze eskidir diye serdiklerine;
Tam gönlümüze göre yaratılmış sanırız
Dillere destan olmuş gibi görmek yerine.
Defterlerinle sana meydan okurum işte:
Bugüne de düne de ben asla kalmam hayran,
Kayıtların yalandır, gördüklerimiz sahte:
Büyürler, küçülürler hep senin koşuşmandan.
Ant içiyorum ve bu anttan dönmeyeceğim:
Tırpanına ve sana rağmen sürecek sevgim.

CXXIV

Benim aşkım ikbalden rasgele doğmuş olsa
Belki, babası yoktur. Talihin piçi denir;
Onu sevip sevmemek, Çağın keyfîne kalsa
Otlarla ayıklanır, çiçeklerle derlenir.
Hayır, kader kısmetten doğmamıştır bu çocuk,
Onun başına bela değildir ne tantana,
Ne de yaşamdan sille yiyendeki mutsuzluk;
Bağlı kalmaz zamanın iniş çıkışlarına.
Düzen kural tanımaz; kendi başına buyruk,
Kısacık saatlerde bencil çıkarlar bulmaz,
Kendindedir iktidar, ondadır yüce doruk;
Isınmadan da büyür, sağanakta boğulmaz.
Bu sözlerime çağın budalaları şahit:
Hepsi, ömrünce suçlu, ölünce masum şehit.

CXXV

Anlı şanlı yaşadım, bir alay süs, şatafat;
Dış varlığa bu kadar özenmek neye yarar?
Sonsuzluğa erişmek için bunca temel at,
Hepsi de çöküp gider, kısacık yaşamı var.
Az mı gördük, ikbalde tantanayla yaşarken
Nimetlerin bedeli yüzünden kimler bitti;
Yalın zevki bırakıp debdebeye koşarken
Zavallı eyyamcılar okka altına gitti.
Bense senin gönlünde yaltaklanırım sana,
Al şu armağanımı, yoksul ama yürekten;
Düzmece, düşük şeyler karışmamıştır ona,
İşte değiştokuş bu: sana karşılık sırf ben.
Vazgeç iftiralardan, özentileri bırak,
Hep kara çalsalar da gerçek ruh kalır ak pak.

CXXVI[3]

Hey oğul, güzel oğul, avucunda kıskıvrak:
Vaktin dönek aynası, bir de saatli orak.
Sen ay gibi büyürken, serpilip gelişirken
Hepten çökmüş görünür kim varsa seni seven.
Yıkımlara egemen olan Doğa tanrıça
Seni geri çekiyor sen hızla yol aldıkça:
Amacı, hünerini sende kanıtlayarak
Zamanı rezil etmek, sefil anlara kıymak.
Şimdi gözbebeğisin, ama kork ondan, çünki
Tuttuğu hazine sonsuz onun olmaz ki.
Ertelese de er geç hesabı kapanacak:
Yapacağı ödeme sen olacaksın ancak.

CXXVII

Eski günlerde güzel demezlerdi esmere,
Güzel sayılsa bile başka olurdu adı;
Ama artık erişti uzak düştüğü yere,
Piçlikle lekelenen güzel hışma uğradı:
Herkes ele alınca Yaradanın gücünü
Çirkini güzel yapan takma yüz yaratılır,
Ne kutsallığı kalır güzelliğin, ne ünü,
Utanç içinde yaşar, bir köşeye atılır.
Onun için dostumun kaşı gözü kapkara,
Uğradığı haksızlık ona yas getirmiştir;
Her yönden eşitse de güzel sarışınlara
Varlığa uzanan dil, günahına girmiştir.
Yasa bürünse bile yaraşır üzüntüler,
Dili dönen kimseler güzel işte budur der.

CXVIII

Sen benim musikimsin, o güzelim ellerin
Kutlu tahta tuşlarda nağmeler yaratınca
Ve coşup durmasıyla ahenk dolu tellerin
Can kulağıma o hoş ezgiler can katınca,
Çevik sıçrayışlarla yumuşacık avcunu
Öpüp duran o tuşlar beni kıskandırıyor,
Zavallı dudaklarım hasat sanıyor bunu,
Tahtadaki cürete bakıp duruyor mosmor.
Ne eşsiz zevk: dans eden tuşlar gibi olmayı
Özlemek, parmakların dolaşırken kayarak
O tuşların üstünde coşmak, cansız tahtayı
Yaşayan dudaklardan daha çok kutsayarak.
Arsız tuşlar sevinsin: uzat parmaklarını
Ve öpeyim diye ver bana dudaklarını.

CXXIX

Acıkan kösnü, ruhu yıkıp geçer boşuna
Utanç mezbelesinde; zevk alıncaya kadar
Yalancıdır, kalleştir, susar kana ve cana,
Azgın ve korkusuzdur; haindir, sert ve gaddar,
Ama keyif sürünce birdenbire tiksinir:
Delice istediği, öksesine girdi mi
Nefret eder delice: sanki yutmuş gibidir
Yutanları çıldırtsın diye konulmuş yemi;
Hem kovalarken çılgın, hem ele geçirince,
Delirir elde etti, edecek diye güya,
Yaşanırken mutlu da, üzgün sona erince,
İlkin sevince çağrı, sonra bomboş bir rüya.
Ne tuhaf ki dünyada bunları bilenler çok;
Cehenneme götüren cennetten hiç kaçan yok.

CXXX

Sevgilimin gözleri değil güneşin dengi,
Mercan daha kırmızı onun dudaklarından;
Kar beyaz da ne diye onun göğsü külrengi,
Saçlar simse fışkırmış kara teller başından.
Ben güller görmüşümdür ya kırmızımsı, ya ak,
Onun yanaklarında öyle güller ne arar;
Cana can katar nice kokuları koklamak,
Sevgilimin soluğu güzel kokmaz o kadar.
Musiki gibi gelir sözleri kulağıma,
Yine de musikinin kat kat büyüktür tadı;
Tanrıça nasıl yürür görmemişimdir ama,
Sevgilim yürüyüp de gök katına çıkmadı:
Şu var ki ozanların boş lafına karnı tok,
Mecazı fos çıkaran, sevgilimin eşi yok.

CXXXI

Sen şu hâlinle tam bir zorbasın: nasıl zalim
Olursa güzellikle övünüp şişinenler...
İyi bilirsin, benim aşk düşkünü yüreğim
İçin sensin en güzel, en değerli mücevher.
Ama seni görenler içtenlikle diyor ki:
Sevgiye ah dedirtmek gücünden yüzün yoksun.
Yanılıyorlar demek öyle zor geliyor ki
Bunu yalnız kendime söylüyorum, ant olsun.
Elbet yemin ediyor değilim yalan yere:
Yüzünü düşününce bin inilti art arda
Gelip tanık oluyor söylediğim sözlere:
Senin karan en güzel kara benim kafamda.
Yaptıkların bir yana, hiç kara değilsin sen:
Sanırım, sana kara çalmaları bu yüzden.

CXXXII

Vurgunum gözlerine, o gözler acır bana:
Bilirler, yüreğin hor görüp işkence eder;
Seven yaslılar gibi kara çekmiş sırtına,
Kıvranışımı özlü bir şefkatle süzerler.
Sabahleyin göklerde ışıyan güneş bile
Yaraşamaz Doğunun soluk yanaklarına,
Akşama yol gösteren gür yıldız, görkemiyle
Böyle ışık saçmaz loş Batının yarısına:
Yaşlı gözlerin daha çok yaraşır yüzüne.
Bana da bir pay ayır yüreğindeki yastan:
Seni yas daha güzel gösterir ele güne;
İşte acıma duygun sana biçilmiş kaftan.
“Güzel ancak karadır,” diye yemin ederim,
Senin renginden yoksun olan çirkindir derim.

CXXXIII

Kahrolsun hem dostumda hem bende derin yara
Açarak yüreğime ah çektiren o yürek!
Yetmez mi beni sokman amansız cefalara,
Can dostumun kulluğa kul olması mı gerek?
Gaddar gözlerim beni kopardı benliğimden
Öbür benliğim oldu sana kıskıvrak köle;
O da bıraktı beni, kendi varlığım ve sen–
Ben üç kat işkenceye üç kez katlandım böyle.
Yüreğimi zincirle göğsünün zindanına;
Tut zavallı kalbimi, bırak dostumunkini.
Beni kim hapsederse kalbim bekçidir ona:
Hücremde cendereye koyamazsın sen beni.
Ama zorlarsın, çünkü sende sıkıştım kaldım:
Ben seninim, çaresiz, senindir tüm varlığım.

CXXXIV

İyi anlıyorum: o, senin oldu bu sefer.
Arzuna boyun eğdim adayarak kendimi.
Vazgeçerim kendimden, yeter, bana geri ver
Öteki benliğimi, dirlik düzenliğimi.
Ne sen buna razısın, ne o özgür kalmaya,
Çünkü sen aç gözlüsün, onun tertemiz kalbi;
Benim için kefalet belgesini yazdı ya,
O da sana sımsıkı bağlandı benim gibi.
Güzelliğin alıyor hakkı olan kazancı;
Tefecisin, faizin alıp son kuruşunu,
Benim borcum için o dosttan oldun davacı,
Ben kötüye kullanıp yitirmiş oldum onu.
Ben dostumu yitirdim; senindir hem o, hem ben,
Kurtulmadım ben hâlâ, o borcu ödemişken.

CXXXV

Kadın ne arzu etse sende de o murat var,
O murat bütünüyle senindir, var gücüyle;
Benim bol bol yaptığım, dertlerine dert katar,
Senin tatlı kösnünü ben artırırım böyle.
Sende bir murat var ki, sere serpe, koskoca:
Meramıma varayım, bırak, bir kez girerek;
Başkaları amaca ulaşırken kolayca,
İtilsin de sönük mü kalsın bendeki erek?
Deniz baştan başa su, ama çeker içine
Yağmuru, bolluğuna bolluk getirir kat kat.
Sen şehvet zenginisin, şehveti çoğalt yine,
Benimkini de alıp muradına murat kat.
Acımasızca itip kıyma taliplerine:
Hepsini bir kişi say, beni de koy içine.

CXXXVI

Sana yaklaştım diye ruhun beni paylarsa
Kör ruhunla ant ver ki bendim istediğin Will;
Ruhun bilir ya, onda şehvetin yeri varsa,
Aşk uğruna, sevgimi doldur, tatlım, zor değil.
Will erecek sendeki sevgi hazinesine,
Ne arzular katacak: ben'im onlardan biri...
Yüce işlerde, büyük sayılarda, bir tane
Hiç kadar önemsizdir, ne olur ki değeri?
Varsın, adım geçmesin şu yığınlar içinde:
Döküm yaparken, beni yine de sayarsın sen;
Beni hiçe say, ama unutma, bu hiçin de
Tatlı bir değeri var sen onu benimsersen.
Adım, aşkın olsun da sev onu biteviye,
O zaman sen seversin beni adım Will diye.

CXXXVII

Aşk denen kör budala, ne yaptın gözlerime?
Bakıp da görmüyorlar gördükleri her şeyi;
Bilirler güzellik ne, kısmet olmuştur kime;
Yine de en kötüyü sanıyorlar en iyi.
Hayran bakışlarıyla gözler baştan çıkınca
Her erkeğin yüzdüğü koya demir atmış, bak;
Şu göz yanılgısına gerekir mi ki kanca
Takıp kalbimin akıl gücünü bağlı tutmak?
Neden yüreğim onu kendi yeri bellesin:
Bilir ki paylaşıyor dünya âlem o yeri?
Neden gören gözlerim durum bambaşka desin,
Böyle kem yüzde bulsun en güzel gerçekleri?
Doğrulukta kalbimle gözlerim yanılarak
Bu yalan vebasına tutuldular kıskıvrak.

CXXXVIII

Sevgilim, “özüm sözüm bir” diye ant içince
Ben inanırım, oysa söylediği hep yalan;
Varsın bellesin beni dünyada hiçbir ince
Hile öğrenemememiş olan acemi oğlan.
Kendimi aldatırım genç sandı diye beni,
Ama parlak günlerim geçti, çok iyi bilir;
Ben yalnız önemserim yalan atan dilini,
Bu yüzden kesin gerçek iki yandan ezilir.
Sadık olmadığını söylemiyor, ne diye?
Ben de açıklayamam yaşlandığımı, neden?
Ah, güvenir gözükmek ne yaraşır sevgiye;
Yaşlanan aşk hoşlanmaz yıllarla yüzlenmekten.
Yalan söyler dururuz, ben ona, o da bana:
Tatlı dille sararız aybımızı yalana.

CXXXIX

Ah, sen kalbimi ezdin geçtin gaddarlığınla;
Şimdi üstüme atma tüm kötülüklerini
Beni gözünle değil, şu dilinle yarala,
Hileyle değil, gerçek gücünle öldür beni.
Gözüme baka baka, “Sevdiğim başkası,” de;
Canım, başka bir yana çevirme o bakışı;
Türlü aldatmalarla yaralamak da niye,
Zaten savunma gücü nedir ki sana karşı?
Seni bağışlasam mı? Ah, sevgilim bilir ki
Güzelim bakışları olmuştur bana düşman.
Düşmanları hep benden öteye çevirir ki
Başkaları devrilsin o amansız oklardan.
Vazgeç, işte ben artık yarı ölüyüm ama,
Bak da büsbütün öldür beni, son ver acıma.

CXL

Gaddar olduğun gibi akıllı ol; hor görme,
Zorlayıp da taşırma dili bağlı sabrımı:
Yoksa, belki düşürür üzüntü dilime,
Sen acımadığından, hep sancılandığımı.
Derdim ki –sana akıl vermek gelse elimden–
Beni sevmesen bile, seviyorum de bari,
Nasıl ki hırçın hasta, ecelle boğuşurken
Hekimden duymak ister yalnız sağlık haberi.
Hiç umudum kalmazsa başlarım çıldırmaya
Ve delirirsem acı sözlerim seni haklar.
Öyle kahpeleşti ki şer kumkuması dünya,
Çılgın müfterilere kanar çılgın kulaklar.
Ne ben kara çalayım, ne de söz gelsin sana:
Kalbin yalpa yapsa da gözünü dik karşına.

CXLI

Tanrı bilir, gözümle sevmiyorum ben seni:
Çünkü sana baktıkça gözüm bin kusur bulur.
Ama yüreğim sever gözün sevmediğini,
Görünüşe aldanmaz, sevgiye teslim olur.
Kulağımı okşamaz dilindeki türküler,
Sırnaşmaların ince duygular vermez tene;
Alıp götürmez beni lezzetler ve tütsüler
Seninle baş başa bir coşkular şölenine.
Beş aklımla beş duyum hiç caydıramayacak
Sana köle olmaktan bendeki şaşkın kalbi:
Vazgeçti insanlıktan var olmak için ancak
Senin mağrur kalbinin sefil bir kulu gibi.
Çektiğim illetlerdir varlığımın kazancı;
Bana günah işletip verdiği ödül: sancı.

CXLII

Benim günahım aşktır, senin erdemin nefret:
Sevgi günahtır diye günahımdan nefret bu.
Gel, kendi durumunu benimkine kıyas et,
Görürsün siteminin ne haksız olduğunu.
Haklıysa da, o sözler kızıl süsünü bozan
Ve benimkiler kadar bol sahte aşk senedi
Düzüp başkalarının yataklarını talan
Eden dudaklarından işitilmemeliydi.
Seni sevmem yasaldır; bak, seviyorsun sen de:
Gözüm sırf sana düşkün, senin gözün onlara;
Merhamet, yüreğinde kök salıp boy versin de
Acımanla hak kazan sana acınanlara.
Aramaya kalkarsan kendi gizlediğini
Senin kendi örneğin yoksun bırakır seni.

CXLIII

Titiz bir ev kadını, koşu tutturur hani
Tutsam diye sıvışan tüylü bir yaratığı,
Kucağından indirip bırakır bebeğini:
Kaçıp gideni eve sokmaktır can attığı.
Geride kalan yavru, ağlayarak seyirtir,
Yetişmeye çırpınır. Ananın derdi günü,
Peşinden koştuğunu gözden yitirmemektir:
Dinlemez yavrucağın yaman üzüntüsünü.
Senden kaçıp gidenin düşmüşsün ya peşine,
Ben yavrunum, uzaktan kovalıyorum seni.
Umduğunu tutunca dönüp bana gel yine,
Bir anne gibi ol da öp beni, okşa beni.
Dualarım hep şudur Will’e, muradına er
Dönüp bana gelerek çığlıklarıma son ver.

CXLIV

Biri huzur, biri dert, iki sevgim var benim,
İki görüntü gibi hep gönlümü çelerler:
Sarışın bir erkektir benim iyi meleğim,
Kötü ruh bir kadındır, kapkaranlık bir esmer.
Dişi cin, cehennemde beni yok etmek ister,
Meleğimi gönlümden ayartmağa çalışır,
Onun saf varlığını pis kibriyle büyüler,
Kutsal ruhu şeytana çevirmeye kalkışır.
Benim iyi meleğim iblisçe kudurunca
Dosdoğru bilemem de kuşkulara düşerim:
İkisi benden ayrı sıkı dostluk kurunca
Melek, dişi şeytanın cehenneminde derim;
Dertliyim bilemeden kuşkuyla yaşamaktan,
Sonunda meleğimi yakacak dişi şeytan.

CXLV

Aşkın kendi eliyle yarattığı dudaklar
Bana söyledi “Nefret ediyorum” sözünü,
Bende ki sırf o kadın yüzünden yıkıntı var;
Ama şu varlığımın gördü de çöktüğünü
Ansızın yumuşadı yüreği merhametle:
Yaman bir zılgıt verdi kıyamet koparırken
Bile inceliğini yitirmeyen o dile;
Ona öğretti selam vermesini yeniden.
Tam “Nefret ediyorum” derken birden vazgeçti
Gece ardından nasıl canım bir gün gelirse;
Cennetten cehenneme gece de uçup geçti
Nasıl bir iblis kapı dışarı edilirse.
“Nefret ediyorum”dan nefreti söküp attı:
“Senden değil” diyerek şu canıma can kattı.

CXLVI

Zavallı ruh, günahkâr toprağımın can evi,
Olmuşsun başkaldıran güçler elinde köle;
Niçin yanar içinde dert ve yokluk alevi,
Oysa dış duvarların süslü boyalı böyle?
Günlerin sayılı da bu çürüyen konakta
Niye harcarsın ona sen varını yoğunu?
Mirasına açgözlü böcekler konacak da
Ne süs kalacak ne şan. Budur bedenin sonu.
Sen artık uşağının yitirdiğiyle geçin,
Seni yüceltsin diye o erisin, yok olsun;
Kof saatlerini sat sonsuzluk almak için,
Dışın yoksul düşsün de için servetle dolsun.
Sen de ölümle beslen nasıl ölüm can yerse,
Ölmek bitmiş demektir ölüm ölür giderse.

CXLVII

Sevgim bir humma sanki: özlem duydukça duyar
İlletini sürdüren ne bulursa hep ona;
Sırf sağlığa aykırı yiyeceklerle doyar:
Girmiştir oynak, hasta iştahın buyruğuna.
Benim karasevdamın hekimi olan aklım,
Sözünü dinlemedim diye çıktı çileden,
Beni bırakıp gitti – ıssız, umutsuz kaldım:
Arzu ölümdür – şifa istemiyorsa beden.
İyileşemem artık; yoktur aklıma derman,
Zıvanadan çıkmışım: göremem rahat yüzü;
Düşüncem de, lafım da çılgınca, karman çorman,
Rasgele söylerim her deli saçması sözü.
Andım budur: Güzelsin, bence varlığın ışık,
Cehennem gibi kara, gece gibi karanlık.

CXLVIII

Ah şu sevgi ne biçim gözler koymuş kafama!
Hiç yok onlarla gerçek arasında ilişki;
Olsa bile fırsat yok doğru yorumlamama
Gözlerin gördüğünü. Aklım öyle gitmiş ki
Sevgilisi güzelse yalancı gözlerimin
Ve dünya değil derse, sanki ne anlam taşır?
Güzel değilse, demek, gözlerinde sevginin
Yoktur tüm insanlara görünen gerçek – Hayır!
Ne yapsın? Nasıl ersin aşkın gözü gerçeğe?
İçi dışı yaş dolu, seyretmekten perişan.
Öyleyse şaşmamalı ben yanlış gördüm diye:
Güneş bile göremez gökler saydam olmadan.
Kurnaz sevgi, yaşlarla kör tutuyorsun beni,
Sağlam gözler görmesin diye iğrençliğini.

CXLIX

Seni sevmediğimi nasıl söylersin, zalim?
Benliğimden vazgeçtim katılmak için sana.
Kendimi unuturken seni düşünmez miyim?
Sen zorbasın, varlığım sana feda, baksana!
Ben dost belledim mi ki senden nefret edeni?
Hiç bağrıma bastım mı senin hor gördüğünü?
Asla! Her surat asıp horladığında beni,
Hemen kendimden, yasla, almadım mı öcünü?
Bende saygı duyduğum bir erdem var mı, söyle,
Sana hizmetten nefret edecek kadar mağrur?
Sendeki kusurlara taparım var gücümle;
Gözünün her bakışı, benim için buyruktur.
Var nefret et, aşkım, ben seni apaçık gördüm:
Sen ancak görenleri seversin, bense körüm.

CL

Hangi kudretten aldın bu yaman gücü, söyle,
Gönlümü nasıl köle ettin bunca kusura?
Ne yaptın ki yadsırım neyi görsem gözümle,
“Ant olsun,” derim “güneş bürümez günü nura.”
Ne hünerdir kötüyü iyiye çevirmeyi
Başarmak. Yaptığından artakalan süprüntün
Bile kanıtlıyor bu ustaca yeteneği:
En kötü işin, nice iyi işlerden üstün.
Sana sevgime sevgi katmayı öğreten kim
Görüp işittiklerim nefret gerektirirken?
Başka herkes tiksindi, ama ben seni sevdim;
Sen onlar gibi olma, sakın iğrenme benden.
Bende aşk yarattıysa senin değersizliğin,
Benim daha çok hakkım olmuş demektir sevgin.

CLI

Aşk öyle toy ki vicdan nedir bilemez, ama
Şunu bilmeyen var mı: sevgiden doğar vicdan?
Öyleyse, tatlı fettan, günahımı kınama:
Hoş varlığın suçlanır benim kusurlarımdan.
Beni ele verirsen kalkıp teslim olurum
Soylu uzvumla iğrenç gövde ihanetine;
Bedene “Kazan aşkın zaferini,” der ruhum,
“Başka bir dürtükleme gerekmez ki etine.”
Senin adınla kalkar, seni gösterip der ki
“İşte zafer ödülün,” Büyüklük taslar, şişer:
Öyle istekle senin hizmetine girer ki
Sen isteyince dimdik; işin bitince düşer.
Ona “Sevgilim” dersem vicdansız deme bana:
Kalkmam da düşmem de hep o tatlı aşk uğruna.

CLII

Ben, biliyorsun, yemin bozdum sevmekle seni;
“Seni sevdim” deyip de sen iki ant bozdun, bak.
Gerdek andından caydın, yıktın yeni güveni,
Taze aşkın yerine yeni nefret koyarak.
Nasıl suçlarım seni katmerli döneklikle?
Ben yirmi kez döneğim. Ben’im asıl yalancı:
Seni aldatmak için hep yeminlerle böyle,
Yitirdim artık sana duyduğum tüm inancı.
Yürekten yemin ettim tertemiz diye için,
Sevgin gerçektir diye, özün sözün bir diye
Ve körlere göz verdim nura kavuşman için:
Ant içirdim, yok dediler gördükleri şeye.
Yemin ettim: güzelsin; özüm, hep yalan dolan:
Doğruya eğri diyen katmerli iğrenç yalan.

CLIII

Yanında kızgın kama, Küpid uykuya daldı;
Diana'nın bir kızı fırsat buldu bir ara,
Sevda ateşi yakan kamayı ele aldı,
Daldırdı vadideki buz gibi bir pınara.
Sarıldı aşkın kutsal alevleriyle pınar:
Sona ermeyecek bir ısı buldu o zaman–
Kaplıcaya dönüştü: cana can katan kaynar
Suyu, garip illetler için en güçlü derman.
Sevgilimin gözünden ateş alıp tekrardan
Kıyasıya dağladı aşk tanrısı bağrımı;
Hummaya tutuldum da şifa umdum pınardan:
Boşuna. Geçirmedi pınar hastalığımı.
Aşk tanrısının taze ateş aldığı yeri
Canıma şifa bildim: sevgilimin gözleri.

CLIV

Ufacık aşk tanrısı, yanında yürekleri
Dağlayan kızgın kama, bir gün yatmış uyurken,
Kızoğlankız kalmaya ant içmiş birçok peri
Üşüştü. El değmemiş eliyle kaptı birden
Bu adaklı kızların en güzeli, bir ordu
Kadar çok yürek yakmış olan kızgın kamayı:
İşte bir bakirenin eli, silahsız kodu
Uykuda, isteklerle yanıp duran paşayı.
Kız, kamayı ordaki bir kuyuda söndürdü;
Sonsuz ateşe verip aşk kendi aleviyle
Pınarı şifalı bir kaplıcaya döndürdü,
Hastalara birebir. Ben, sevgilime köle,
Şifa bulmaya geldim ve gördüm ki gerçek şu:
Sevgi suyu kaynatır; sevgiyi söndürmez su.

SONNEDS

I

From fairest creatures we desire increase,
That thereby beauty’s rose might never die,
But as the riper should by time decease
His tender heir might bear his memory:
But thou, contracted to thine own bright eyes,
Feed’st thy light’s flame with self-substantial fuel,
Making a famine where abundance lies,
Thyself thy foe, to thy sweet self too cruel.
Thou that art now the world’s fresh ornament
And only herald to the gaudy spring,
Within thine own bud buriest thy content,
And tender churl, mak’st waste in niggarding.
Pity the world, or else this glutton be,
To eat the world’s due, by the grave and thee.

II

When forty winters shall besiege thy brow,
And dig deep trenches in thy beauty's field,
Thy youth's proud livery, so gaz'd on now,
Will be a tatter'd weed of small worth held:
Then being asked where all thy beauty lies,
Where all the treasure of thy lusty days,
To say within thine own deep sunken eyes
Were an all-eating shame, and thriftless praise.
How much more praise deserved thy beauty's use
If thou couldst answer, 'This fair child of mine
Shall sum my count, and make my old excuse,'
Proving his beauty by succession thine.
This were to be new made when thou art old,
And see thy blood warm when thou feel'st it cold.

III

Look in thy glass, and tell the face thou viewest
Now is the time that face should form another,
Whose fresh repair if now thou not renewest
Thou dost beguile the world, unbless some mother.
For where is she so fair whose unear'd womb
Disdains the tillage of thy husbandry?
Or who is he so fond will be the tomb
Of his self-love to stop posterity?
Thou art thy mother's glass, and she in thee
Calls back the lovely April of her prime;
So thou through windows of thine age shalt see,
Despite of wrinkles, this thy golden time.
But if thou live remembered not to be,
Die single, and thine image dies with thee.

IV

Unthrifty loveliness, why dost thou spend
Upon thyself thy beauty’s legacy?
Nature’s bequest gives nothing, but doth lend,
And being frank she lends to those are free:
Then, beauteous niggard, why dost thou abuse
The bounteous largess given thee to give?
Profitless usurer, why dost thou use
So great a sum of sums, yet canst not live?
For having traffic with thyself alone
Thou of thyself thy sweet self dost deceive:
Then how when nature calls thee to be gone,
What acceptable audit canst thou leave?
Thy unused beauty must be tombed with thee,
Which usèd, lives th’ executor to be.

V

Those hours that with gentle work did frame
The lovely gaze where every eye doth dwell
Will play the tyrants to the very same,
And that unfair which fairly doth excel:
For never-resting Time leads summer on
To hideous winter and confounds him there,
Sap checked with frost, and lusty leaves quite gone,
Beauty o’ersnowed and bareness everywhere.
Then were not summer’s distillation left
A liquid prisoner pent in walls of glass,
Beauty’s effect with beauty were bereft,
Nor it nor no remembrance what it was.
But flowers distilled, though they with winter meet,
Leese but their show; their substance still lives sweet.

VI

Then let not winter’s ragged hand deface
In thee thy summer ere thou be distilled:
Make sweet some vial; treasure thou some place
With beauty’s treasure ere it be self-killed:
That use is not forbidden usury
Which happies those that pay the willing loan;
That’s for thyself to breed another thee,
Or ten times happier be it ten for one.
Ten times thyself were happier than thou art,
If ten of thine ten times refigured thee;
Then what could death do if thou shouldst depart
Leaving thee living in posterity?
Be not self-willed, for thou art much too fair
To be death’s conquest and make worms thine heir.

VII

Lo, in the orient when the gracious light
Lifts up his burning head, each under eye
Doth homage to his new-appearing sight,
Serving with looks his sacred majesty;
And having climbed the steep-up heavenly hill,
Resembling strong youth in his middle age,
Yet mortal looks adore his beauty still,
Attending on his golden pilgrimage:
But when from highmost pitch, with weary car,
Like feeble age he reeleth from the day,
The eyes (’fore duteous) now converted are
From his low tract, and look another way:
So thou thyself out-going in thy noon,
Unlook’d on diest unless thou get a son.

VIII

Music to hear, why hear’st thou music sadly?
Sweet with sweets war not, joy delights in joy:
Why lov’st thou that which thou receiv’st not gladly,
Or else receiv’st with pleasure thine annoy?
If the true concord of well-tunèd sounds
By unions married do offend thine ear,
They do but sweetly chide thee, who confounds
In singleness the parts that thou shouldst bear.
Mark how one string, sweet husband to another,
Strikes each in each by mutual ordering,
Resembling sire, and child, and happy mother,
Who all in one, one pleasing note do sing:
Whose speechless song, being many, seeming one,
Sings this to thee: ‘Thou single wilt prove none.’

IX

Is it for fear to wet a widow’s eye
That thou consum’st thyself in single life?
Ah! if thou issueless shalt hap to die,
The world will wail thee like a makeless wife;
The world will be thy widow and still weep
That thou no form of thee hast left behind,
When every private widow well may keep
By children’s eyes her husband’s shape in mind.
Look, what an unthrift in the world doth spend
Shifts but his place, for still the world enjoys it;
But beauty’s waste hath in the world an end,
And kept unus’d the user so destroys it.
No love toward others in that bosom sits
That on himself such murd’rous shame commits.

X

For shame deny that thou bear’st love to any,
Who for thyself art so improvident!
Grant if thou wilt, thou art belov’d of many,
But that thou none lov’st is most evident:
For thou art so possessed with murd’rous hate,
That ’gainst thyself thou stick’st not to conspire,
Seeking that beauteous roof to ruinate
Which to repair should be thy chief desire.
O, change thy thought, that I may change my mind!
Shall hate be fairer lodged than gentle love?
Be as thy presence is, gracious and kind,
Or to thyself at least kind-hearted prove:
Make thee another self for love of me,
That beauty still may live in thine or thee.

XI

As fast as thou shalt wane, so fast thou grow’st
In one of thine from that which thou departest;
And that fresh blood which youngly thou bestow’st
Thou mayst call thine when thou from youth convertest:
Herein lives wisdom, beauty, and increase;
Without this, folly, age, and cold decay:
If all were minded so, the times should cease,
And threescore year would make the world away.
Let those whom Nature hath not made for store,
Harsh, featureless, and rude, barrenly perish:
Look, whom she best endowed she gave the more;
Which bounteous gift thou shouldst in bounty cherish:
She carved thee for her seal, and meant thereby
Thou shouldst print more, not let that copy die.

XII

When I do count the clock that tells the time,
And see the brave day sunk in hideous night;
When I behold the violet past prime,
And sable curls all silver’d o’er with white;
When lofty trees I see barren of leaves,
Which erst from heat did canopy the herd,
And summer’s green all girded up in sheaves
Borne on the bier with white and bristly beard,
Then of thy beauty do I question make,
That thou among the wastes of time must go,
Since sweets and beauties do themselves forsake,
And die as fast as they see others grow;
And nothing ’gainst Time’s scythe can make defence
Save breed to brave him when he takes thee hence.

XIII

O that you were yourself; but, love, you are
No longer yours than you yourself here live;
Against this coming end you should prepare,
And your sweet semblance to some other give.
So should that beauty which you hold in lease
Find no determination; then you were
Yourself again after yourself’s decease,
When your sweet issue your sweet form should bear.
Who lets so fair a house fall to decay,
Which husbandry in honour might uphold
Against the stormy gusts of winter’s day
And barren rage of death’s eternal cold?
O, none but unthrifts, dear my love, you know;
You had a father; let your son say so.

XIV

Not from the stars do I my judgement pluck,
And yet methinks I have astronomy,
But not to tell of good or evil luck,
Of plagues, of dearths, or seasons' quality:
Nor can I fortune to brief minutes tell,
Pointing to each his thunder, rain, and wind,
Or say with princes if it shall go well
By oft predict that I in heaven find.
But from thine eyes my knowledge I derive,
And, constant stars, in them I read such art
As truth and beauty shall together thrive
If from thyself to store thou wouldst convert;
Or else of thee this I prognosticate:
Thy end is truth's and beauty's doom and date.

XV

When I consider every thing that grows
Holds in perfection but a little moment,
That this huge stage presenteth nought but shows
Whereon the stars in secret influence comment;
When I perceive that men as plants increase,
Cheered and checked even by the selfsame sky,
Vaunt in their youthful sap, at height decrease,
And wear their brave state out of memory;
Then the conceit of this inconstant stay
Sets you most rich in youth before my sight,
Where wasteful Time debateth with Decay
To change your day of youth to sullied night;
And all in war with Time for love of you,
As he takes from you, I engraft you new.

XVI

But wherefore do not you a mightier way
Make war upon this bloody tyrant Time,
And fortify yourself in your decay
With means more blessèd than my barren rhyme?
Now stand you on the top of happy hours,
And many maiden gardens, yet unset,
With virtuous wish would bear your living flowers,
Much liker than your painted counterfeit.
So should the lines of life that life repair
Which this, Time’s pencil, or my pupil pen,
Neither in inward worth nor outward fair
Can make you live yourself in eyes of men.
To give away yourself keeps your self still,
And you must live drawn by your own sweet skill.

XVII

Who will believe my verse in time to come
If it were filled with your most high deserts?
Though yet heaven knows it is but as a tomb
Which hides your life and shows not half your parts.
If I could write the beauty of your eyes,
And in fresh numbers number all your graces,
The age to come would say, ‘This poet lies;
Such heavenly touches ne’er touched earthly faces.’
So should my papers, yellow’d with their age,
Be scorned, like old men of less truth than tongue,
And your true rights be termed a poet’s rage
And stretched metre of an antique song.
But were some child of yours alive that time,
You should live twice – in it and in my rhyme.

XVIII

Shall I compare thee to a summer’s day?
Thou art more lovely and more temperate.
Rough winds do shake the darling buds of May,
And summer’s lease hath all too short a date.
Sometime too hot the eye of heaven shines,
And often is his gold complexion dimmed,
And every fair from fair sometimes declines,
By chance or nature’s changing course untrimmed;
But thy eternal summer shall not fade,
Nor lose possession of that fair thou ow’st,
Nor shall Death brag thou wander’st in his shade,
When in eternal lines to time thou grow’st.
So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this, and this gives life to thee.

XIX

Devouring Time, blunt thou the lion’s paws,
And make the earth devour her own sweet brood;
Pluck the keen teeth from the fierce tiger’s jaws,
And burn the long-lived phoenix in her blood;
Make glad and sorry seasons as thou fleet’st,
And do whate’er thou wilt, swift-footed Time,
To the wide world and all her fading sweets.
But I forbid thee one most heinous crime:
O carve not with thy hours my love’s fair brow,
Nor draw no lines there with thine antique pen;
Him in thy course untainted do allow
For beauty’s pattern to succeeding men.
Yet do thy worst, old Time; despite thy wrong
My love shall in my verse ever live young.

XX

A woman’s face with Nature’s own hand painted
Hast thou, the master-mistress of my passion;
A woman’s gentle heart, but not acquainted
With shifting change as is false women’s fashion;
An eye more bright than theirs, less false in rolling,
Gilding the object whereupon it gazeth;
A man in hue, all hues in his controlling,
Which steals men’s eyes and women’s souls amazeth.
And for a woman wert thou first created,
Till Nature as she wrought thee fell a doting,
And by addition me of thee defeated,
By adding one thing to my purpose nothing.
But since she pricked thee out for women’s pleasure,
Mine be thy love and thy love’s use their treasure.

XXI

So is it not with me as with that Muse,
Stirr’d by a painted beauty to his verse,
Who heaven itself for ornament doth use
And every fair with his fair doth rehearse,
Making a couplement of proud compare
With sun and moon, with earth and sea’s rich gems,
With April’s first born flowers and all things rare
That heaven’s air in this huge rondure hems.
O, let me, true in love, but truly write,
And then believe me, my love is as fair
As any mother’s child, though not so bright
As those gold candles fixed in heaven’s air.
Let them say more that like of hearsay well;
I will not praise that purpose not to sell.

XXII

My glass shall not persuade me I am old
So long as youth and thou are of one date;
But when in thee Time’s furrows I behold
Then look I death my days should expiate:
For all the beauty that doth cover thee
Is but the seemly raiment of my heart,
Which in thy breast doth live, as thine in me.
How can I then be elder than thou art?
O therefore, love, be of thyself so wary
As I, not for myself, but for thee will,
Bearing thy heart, which I will keep so chary
As tender nurse her babe from faring ill:
Presume not on thy heart when mine is slain;
Thou gav’st me thine, not to give back again.

XXIII

As an unperfect actor on the stage,
Who with his fear is put besides his part,
Or some fierce thing replete with too much rage,
Whose strength’s abundance weakens his own heart;
So I, for fear of trust, forget to say
The perfect ceremony of love’s rite,
And in mine own love’s strength seem to decay,
O’er charged with burthen of mine own love’s might.
O let my books be then the eloquence
And dumb presagers of my speaking breast,
Who plead for love and look for recompense
More than that tongue that more hath more expressed:
O learn to read what silent love hath writ;
To hear with eyes belongs to love’s fine wit.

XXIV

Mine eye hath played the painter and hath stelled
Thy beauty’s form in table of my heart;
My body is the frame wherein ’tis held,
And perspective it is best painter’s art,
For through the painter must you see his skill
To find where your true image pictured lies,
Which in my bosom’s shop is hanging still,
That hath his windows glazèd with thine eyes.
Now see what good turns eyes for eyes have done:
Mine eyes have drawn thy shape, and thine for me
Are windows to my breast, wherethrough the sun
Delights to peep, to gaze therein on thee.
Yet eyes this cunning want to grace their art,
They draw but what they see, know not the heart.

XXV

Let those who are in favour with their stars
Of public honour and proud titles boast,
Whilst I, whom fortune of such triumph bars,
Unlocked for joy in that I honour most.
Great princes’ favourites their fair leaves spread
But as the marigold at the sun’s eye,
And in themselves their pride lies buried,
For at a frown they in their glory die.
The painful warrior famousèd for fight,
After a thousand victories once foiled,
Is from the book of honour razèd quite,
And all the rest forgot for which he toiled.
Then happy I that love and am beloved,
Where I may not remove nor be removed.

XXVI

Lord of my love, to whom in vassalage
Thy merit hath my duty strongly knit,
To thee I send this written ambassage
To witness duty, not to shew my wit:
Duty so great, which wit so poor as mine
May make seem bare, in wanting words to shew it,
But that I hope some good conceit of thine
In thy soul’s thought all naked will bestow it,
Till whatsoever star that guides my moving
Points on me graciously with fair aspect,
And puts apparel on my tatter’d loving
To show me worthy of their sweet respect:
Then may I dare to boast how I do love thee,
Till then not show my head where thou mayst
prove me.

XXVII

Weary with toil I haste me to my bed,
The dear repose for limbs with travel tired;
But then begins a journey in my head
To work my mind when body’s work’s expired:
For then my thoughts, from far where I abide,
Intend a zealous pilgrimage to thee,
And keep my drooping eyelids open wide,
Looking on darkness which the blind do see:
Save that my soul’s imaginary sight
Presents their shadow to my sightless view,
Which like a jewel hung in ghastly night
Makes black night beauteous and her old face new.
Lo, thus by day my limbs, by night my mind,
For thee, and for myself, no quiet find.

XXVIII

How can I then return in happy plight
That am debarred the benefit of rest,
When day’s oppression is not eased by night,
But day by night and night by day oppressed,
And each, though enemies to other’s reign,
Do in consent shake hands to torture me,
The one by toil, the other to complain
How far I toil, still farther off from thee?
I tell the day to please him thou art bright
And dost him grace when clouds do blot the heaven;
So flatter I the swart complexioned night
When sparkling stars twire not thou gild’st the even:
But day doth daily draw my sorrows longer,
And night doth nightly make grief’s length seem
stronger.

XXIX

When, in disgrace with Fortune and men’s eyes,
I all alone beweep my outcast state,
And trouble deaf heaven with my bootless cries,
And look upon myself and curse my fate,
Wishing me like to one more rich in hope,
Featured like him, like him with friends possessed,
Desiring this man’s art and that man’s scope,
With what I most enjoy contented least;
Yet in these thoughts myself almost despising
Haply I think on thee, and then my state,
Like to the lark at break of day arising
From sullen earth, sings hymns at heaven’s gate:
For thy sweet love remember’d such wealth brings
That then I scorn to change my state with kings.

XXX

When to the sessions of sweet silent thought
I summon up remembrance of things past,
I sigh the lack of many a thing I sought,
And with old woes new wail my dear times waste;
Then can I drown an eye, unus’d to flow,
For precious friends hid in death’s dateless night,
And weep afresh love’s long since cancelled woe,
And moan the expense of many a vanished sight:
Then can I grieve at grievances foregone,
And heavily from woe to woe tell o’er
The sad account of fore bemoanèd moan,
Which I new pay as if not paid before.
But if the while I think on thee, dear friend,
All losses are restored and sorrows end.

XXXI

Thy bosom is endearèd with all hearts
Which I by lacking have supposèd dead,
And there reigns love, and all love’s loving parts,
And all those friends which I thought burièd.
How many a holy and obsequious tear
Hath dear religious love stol’n from mine eye
As interest of the dead, which now appear
But things removed that hidden in thee lie!
Thou art the grave where buried love doth live,
Hung with the trophies of my lovers gone,
Who all their parts of me to thee did give;
That due of many now is thine alone.
Their images I lov’d I view in thee;
And thou, all they, hast all the all of me.

XXXII

If thou survive my well contented day,
When that churl Death my bones with dust shall cover,
And shalt by fortune once more re survey
These poor rude lines of thy deceasèd lover,
Compare them with the bettering of the time,
And though they be outstripped by every pen
Reserve them for my love, not for their rhyme,
Exceeded by the height of happier men.
O then vouchsafe me but this loving thought:
‘Had my friend’s Muse grown with this growing age,
A dearer birth than this his love had brought
To march in ranks of better equipage;
But since he died, and poets better prove,
Theirs for their style I’ll read, his for his love.’

XXXIII

Full many a glorious morning have I seen
Flatter the mountain tops with sovereign eye,
Kissing with golden face the meadows green,
Gilding pale streams with heavenly alchemy,
Anon permit the basest clouds to ride
With ugly rack on his celestial face,
And from the forlorn world his visage hide,
Stealing unseen to west with this disgrace.
Even so my sun one early morn did shine
With all triumphant splendour on my brow;
But out, alack, he was but one hour mine,
The region cloud hath mask'd him from me now.
Yet him for this my love no whit disdaineth:
Suns of the world may stain, when heaven's
sun staineth.

XXXIV

Why didst thou promise such a beauteous day,
And make me travel forth without my cloak,
To let base clouds o'ertake me in my way,
Hiding thy bravery in their rotten smoke?
'Tis not enough that through the cloud thou break
To dry the rain on my storm beaten face,
For no man well of such a salve can speak
That heals the wound and cures not the disgrace:
Nor can thy shame give physic to my grief;
Though thou repent, yet I have still the loss:
The offender's sorrow lends but weak relief
To him that bears the strong offence's cross.
Ah, but those tears are pearl which thy love sheds;
And they are rich, and ransom all ill deeds.

XXXV

No more be grieved at that which thou hast done:
Roses have thorns, and silver fountains mud,
Clouds and eclipses stain both moon and sun,
And loathsome canker lives in sweetest bud;
All men make faults, and even I in this,
Authorizing thy trespass with compare,
Myself corrupting, salving thy amiss,
Excusing their sins more than their sins are:
For to thy sensual fault I bring in sense–
Thy adverse party is thy advocate–
And ’gainst myself a lawful plea commence:
Such civil war is in my love and hate,
That I an accessary needs must be
To that sweet thief which sourly robs from me.

XXXVI

Let me confess that we two must be twain,
Although our undivided loves are one:
So shall those blots that do with me remain
Without thy help by me be borne alone.
In our two loves there is but one respect,
Though in our lives a separable spite,
Which, though it alter not love’s sole effect,
Yet doth it steal sweet hours from love’s delight.
I may not evermore acknowledge thee,
Lest my bewailèd guilt should do thee shame;
Nor thou with public kindness honour me,
Unless thou take that honour from thy name.
But do not so; I love thee in such sort
As, thou being mine, mine is thy good report.

XXXVII

As a decrepit father takes delight
To see his active child do deeds of youth,
So I, made lame by Fortune's dearest spite,
Take all my comfort of thy worth and truth;
For whether beauty, birth, or wealth, or wit,
Or any of these all, or all, or more,
Entitled in their parts, do crownèd sit,
I make my love engrafted to this store:
So then I am not lame, poor, nor despised,
Whilst that this shadow doth such substance give
That I in thy abundance am sufficed,
And by a part of all thy glory live.
Look what is best, that best I wish in thee;
This wish I have – then ten times happy me!

XXXVIII

How can my Muse want subject to invent
While thou dost breathe that pour’st into my verse
Thine own sweet argument, too excellent
For every vulgar paper to rehearse?
Oh, give thyself the thanks if aught in me
Worthy perusal stand against thy sight;
For who’s so dumb that cannot write to thee,
When thou thyself dost give invention light?
Be thou the tenth Muse, ten times more in worth
Than those old nine which rhymers invocate;
And he that calls on thee, let him bring forth
Eternal numbers to outlive long date.
If my slight Muse do please these curious days,
The pain be mine, but thine shall be the praise.

XXXIX

O, how thy worth with manners may I sing
When thou art all the better part of me?
What can mine own praise to mine own self bring,
And what is’t but mine own when I praise thee?
Even for this let us divided live,
And our dear love lose name of single one,
That by this separation I may give
That due to thee which thou deserv’st alone.
O absence, what a torment wouldst thou prove,
Were it not thy sour leisure gave sweet leave
To entertain the time with thoughts of love,
Which time and thoughts so sweetly dost deceive,
And that thou teachest how to make one twain
By praising him here who doth hence remain.

XL

Take all my loves, my love, yea, take them all:
What hast thou then more than thou hadst before?
No love, my love, that thou mayst true love call;
All mine was thine, before thou hadst this more.
Then if for my love thou my love receivest,
I cannot blame thee, for my love thou usest;
But yet be blamed, if thou this self deceivest
By wilful taste of what thyself refusest.
I do forgive thy robbery, gentle thief,
Although thou steal thee all my poverty:
And yet love knows it is a greater grief
To bear love’s wrong than hate’s known injury.
Lascivious grace, in whom all ill well shows,
Kill me with spites; yet we must not be foes.

XLI

Those pretty wrongs that liberty commits
When I am sometime absent from thy heart,
Thy beauty and thy years full well befits,
For still temptation follows where thou art.
Gentle thou art, and therefore to be won;
Beauteous thou art, therefore to be assailed;
And when a woman woos, what woman's son
Will sourly leave her till he have prevailed?
Ay me! But yet thou mightst my seat forbear,
And chide thy beauty and thy straying youth,
Who lead thee in their riot even there
Where thou art forced to break a twofold truth;
Hers, by thy beauty tempting her to thee:
Thine, by thy beauty being false to me.

XLII

That thou hast her, it is not all my grief,
And yet it may be said I loved her dearly:
That she hath thee is of my wailing chief,
A loss in love that touches me more nearly.
Loving offenders, thus I will excuse ye:
Thou dost love her because thou know’st I love her;
And for my sake even so doth she abuse me,
Suffering my friend for my sake to approve her.
If I lose thee, my loss is my love’s gain,
And losing her, my friend hath found that loss:
Both find each other, and I lose both twain;
And both for my sake lay on me this cross.
But here’s the joy: my friend and I are one.
Sweet flattery! Then she loves but me alone!

XLIII

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected;
But when I sleep, in dreams they look on thee,
And darkly bright are bright in dark directed.
Then thou, whose shadow shadows doth make bright,
How would thy shadow’s form form happy show
To the clear day with thy much clearer light,
When to unseeing eyes thy shade shines so!
How would, I say, mine eyes be blessèd made
By looking on thee in the living day,
When in dead night thy fair imperfect shade
Through heavy sleep on sightless eyes doth stay!
All days are nights to see till I see thee,
And nights bright days when dreams do show
thee me.

XLIV

If the dull substance of my flesh were thought,
Injurious distance should not stop my way;
For then despite of space I would be brought
From limits far remote where thou dost stay:
No matter then although my foot did stand
Upon the farthest earth removed from thee;
For nimble thought can jump both sea and land
As soon as think the place where he would be.
But ah, thought kills me that I am not thought,
To leap large lengths of miles when thou art gone
But that, so much of earth and water wrought,
I must attend time’s leisure with my moan;
Receiving naught, by elements so slow,
But heavy tears, badges of either’s woe!

XLV

The other two, slight air and purging fire,
Are both with thee, wherever I abide;
The first my thought, the other my desire,
These present absent with swift motion slide.
So when these quicker elements are gone
In tender embassy of love to thee,
My life, being made of four, with two alone
Sinks down to death, oppressed with melancholy:
Until life’s composition be recured
By those swift messengers returned from thee,
Who even but now come back again assured
Of thy fair health, recounting it to me.
This told, I joy; but then no longer glad,
I send them back again, and straight grow sad.

XLVI

Mine eye and heart are at a mortal war
How to divide the conquest of thy sight;
Mine eye my heart thy picture’s sight would bar,
My heart, mine eye the freedom of that right.
My heart doth plead that thou in him dost lie,
A closet never pierced with crystal eyes;
But the defendant doth that plea deny,
And says in him thy fair appearance lies.
To ’cide this title is impanellèd
A quest of thoughts, all tenants to the heart,
And by their verdict is determined
The clear eye’s moiety and the dear heart’s part,
As thus: mine eye’s due is thy outward part,
And my heart’s right thy inward love of heart.

XLVII

Betwixt mine eye and heart a league is took,
And each doth good turns now unto the other.
When that mine eye is famished for a look,
Or heart in love with sighs himself doth smother,
With my love’s picture then my eye doth feast,
And to the painted banquet bids my heart.
Another time mine eye is my heart’s guest
And in his thoughts of love doth share a part.
So, either by thy picture or my love,
Thyself, away, art present still with me;
For thou not farther than my thoughts canst move,
And I am still with them, and they with thee;
Or if they sleep, thy picture in my sight
Awakes my heart to heart’s and eye’s delight.

XLVIII

How careful was I when I took my way
Each trifle under truest bars to thrust,
That to my use it might unusèd stay
From hands of falsehood, in sure wards of trust!
But thou, to whom my jewels trifles are,
Most worthy comfort, now my greatest grief,
Thou best of dearest and mine only care,
Art left the prey of every vulgar thief.
Thee have I not locked up in any chest
Save where thou art not, though I feel thou art,
Within the gentle closure of my breast,
From whence at pleasure thou mayst come and part;
And even thence thou wilt be stol’n, I fear,
For truth proves thievish for a prize so dear.

XLIX

Against that time (if ever that time come)
When I shall see thee frown on my defects,
Whenas thy love hath cast his utmost sum,
Called to that audit by advised respects;
Against that time when thou shalt strangely pass
And scarcely greet me with that sun, thine eye,
When love converted from the thing it was
Shall reasons find of settled gravity;
Against that time do I ensconce me here
Within the knowledge of mine own desert,
And this my hand against myself uprear
To guard the lawful reasons on thy part.
To leave poor me thou hast the strength of laws,
Since why to love I can allege no cause.

L

How heavy do I journey on the way,
When what I seek (my weary travel’s end)
Doth teach that ease and that repose to say,
‘Thus far the miles are measured from thy friend.’
The beast that bears me, tired with my woe,
Plods dully on to bear that weight in me,
As if by some instinct the wretch did know
His rider loved not speed being made from thee.
The bloody spur cannot provoke him on
That sometimes anger thrusts into his hide,
Which heavily he answers with a groan
More sharp to me than spurring to his side;
For that same groan doth put this in my mind:
My grief lies onward and my joy behind.

LI

Thus can my love excuse the slow offence
Of my dull bearer, when from thee I speed:
From where thou art why should I haste me thence?
Till I return, of posting is no need.
O what excuse will my poor beast then find
When swift extremity can seem but slow?
Then should I spur, though mounted on the wind;
In winged speed no motion shall I know.
Then can no horse with my desire keep pace;
Therefore desire, of perfect’st love being made,
Shall neigh, no dull flesh in his fiery race;
But love, for love, thus shall excuse my jade:
Since from thee going he went wilful slow,
Towards thee I’ll run and give him leave to go.

LII

So am I as the rich whose blessèd key
Can bring him to his sweet up lockèd treasure,
The which he will not every hour survey,
For blunting the fine point of seldom pleasure.
Therefore are feasts so solemn and so rare,
Since, seldom coming, in the long year set
Like stones of worth they thinly placèd are,
Or captain jewels in the carcanet.
So is the time that keeps you as my chest,
Or as the wardrobe which the robe doth hide,
To make some special instant special blest
By new unfolding his imprisoned pride.
Blessèd are you whose worthiness gives scope
Being had, to triumph; being lacked, to hope.

LIII

What is your substance, whereof are you made,
That millions of strange shadows on you tend?
Since every one hath, every one, one shade,
And you, but one, can every shadow lend:
Describe Adonis, and the counterfeit
Is poorly imitated after you;
On Helen’s cheek all art of beauty set,
And you in Grecian tires are painted new.
Speak of the spring and foison of the year,
The one doth shadow of your beauty show,
The other as your bounty doth appear;
And you in every blessèd shape we know.
In all external grace you have some part,
But you like none, none you, for constant heart.

LIV

O how much more doth beauty beauteous seem
By that sweet ornament which truth doth give!
The rose looks fair, but fairer we it deem
For that sweet odour which doth in it live.
The canker blooms have full as deep a dye
As the perfumèd tincture of the roses,
Hang on such thorns and play as wantonly
When summer’s breath their maskèd buds discloses:
But for their virtue only is their show
They live unwoo’d and unrespected fade–
Die to themselves. Sweet roses do not so;
Of their sweet deaths are sweetest odours made.
And so of you, beauteous and lovely youth,
When that shall vade, by verse distils your truth.

LV

Not marble, nor the gilded monuments
Of princes shall outlive this powerful rhyme;
But you shall shine more bright in these contents
Than unswept stone besmeared with sluttish time.
When wasteful war shall statues overturn,
And broils root out the work of masonry,
Nor Mars his sword nor war’s quick fire shall burn
The living record of your memory.
’Gainst death and all oblivious enmity
Shall you pace forth: your praise shall still find room
Even in the eyes of all posterity
That wear this world out to the ending doom.
So, till the judgement that yourself arise,
You live in this, and dwell in lovers’ eyes.

LVI

Sweet love, renew thy force; be it not said
Thy edge should blunter be than appetite,
Which but today by feeding is allayed,
Tomorrow sharpened in his former might.
So, love, be thou; although today thou fill
Thy hungry eyes even till they wink with fullness,
Tomorrow see again, and do not kill
The spirit of love with a perpetual dullness.
Let this sad interim like the ocean be
Which parts the shore where two contracted new
Come daily to the banks, that when they see
Return of love more blest may be the view;
As call it winter, which being full of care
Makes summer's welcome, thrice more wished,
more rare.

LVII

Being your slave, what should I do but tend
Upon the hours and times of your desire?
I have no precious time at all to spend,
Nor services to do, till you require.
Nor dare I chide the world without end hour
Whilst I, my sovereign, watch the clock for you,
Nor think the bitterness of absence sour
When you have bid your servant once adieu.
Nor dare I question with my jealous thought
Where you may be, or your affairs suppose,
But like a sad slave stay and think of nought
Save where you are how happy you make those.
So true a fool is love that in your will,
Though you do anything, he thinks no ill.

LVIII

That god forbid that made me first your slave,
I should in thought control your times of pleasure,
Or at your hand the account of hours to crave,
Being your vassal bound to stay your leisure!
O let me suffer, being at your beck,
The imprisoned absence of your liberty,
And patience tame to sufferance, bide each check
Without accusing you of injury.
Be where you list, your charter is so strong
That you yourself may privilege your time
To what you will, to you it doth belong
Yourself to pardon of self doing crime.
I am to wait, though waiting so be hell,
Not blame your pleasure, be it ill or well.

LIX

If there be nothing new, but that which is
Hath been before, how are our brains beguiled,
Which labouring for invention bear amiss
The second burthen of a former child!
O that record could with a backward look
Even of five hundred courses of the sun
Show me your image in some antique book
Since mind at first in character was done.
That I might see what the old world could say
To this composèd wonder of your frame,
Whether we are mended, or whe’er better they,
Or whether revolution be the same.
O sure I am the wits of former days
To subjects worse have given admiring praise.

LX

Like as the waves make towards the pebbled shore,
So do our minutes hasten to their end;
Each changing place with that which goes before
In sequent toil all forwards do contend.
Nativity, once in the main of light,
Crawls to maturity, wherewith being crowned,
Crookèd eclipses ’gainst his glory fight,
And Time that gave doth now his gift confound.
Time doth transfix the flourish set on youth,
And delves the parallels in beauty’s brow,
Feeds on the rarities of nature’s truth;
And nothing stands but for his scythe to mow.
And yet to times in hope my verse shall stand,
Praising thy worth, despite his cruel hand.

LXI

Is it thy will thy image should keep open
My heavy eyelids to the weary night?
Dost thou desire my slumbers should be broken,
While shadows like to thee do mock my sight?
Is it thy spirit that thou send'st from thee
So far from home into my deeds to pry,
To find out shames and idle hours in me,
The scope and tenor of thy jealousy?
O no! Thy love, though much, is not so great;
It is my love that keeps mine eye awake,
Mine own true love that doth my rest defeat,
To play the watchman ever for thy sake:
For thee watch I, whilst thou dost wake elsewhere,
From me far off, with others all too near.

LXII

Sin of self love possesseth all mine eye,
And all my soul, and all my every part;
And for this sin there is no remedy,
It is so grounded inward in my heart.
Methinks no face so gracious is as mine,
No shape so true, no truth of such account,
And for myself mine own worth do define
As I all other in all worths surmount.
But when my glass shews me myself indeed,
Beated and chapped with tanned antiquity,
Mine own self love quite contrary I read
Self so self loving were iniquity:
’Tis thee, myself, that for myself I praise,
Painting my age with beauty of thy days.

LXIII

Against my love shall be as I am now,
With Time’s injurious hand crushed and o’erworn;
When hours have drained his blood and filled his brow
With lines and wrinkles; when his youthful morn
Hath travelled on to age’s steepy night,
And all those beauties whereof now he’s king
Are vanishing or vanished out of sight,
Stealing away the treasure of his spring:
For such a time do I now fortify
Against confounding age’s cruel knife,
That he shall never cut from memory
My sweet love’s beauty, though my lover’s life.
His beauty shall in these black lines be seen,
And they shall live, and he in them still green.

LXIV

When I have seen by Time’s fell hand defaced
The rich proud cost of outworn buried age;
When sometime lofty towers I see down raz’d,
And brass eternal slave to mortal rage;
When I have seen the hungry ocean gain
Advantage on the kingdom of the shore,
And the firm soil win of the watery main,
Increasing store with loss and loss with store;
When I have seen such interchange of state,
Or state itself confounded to decay,
Ruin hath taught me thus to ruminate:
That Time will come and take my love away.
This thought is as a death, which cannot choose
But weep to have that which it fears to lose.

LXV

Since brass, nor stone, nor earth, nor boundless sea,
But sad mortality o’ersways their power,
How with this rage shall beauty hold a plea,
Whose action is no stronger than a flower?
O how shall summer’s honey breath hold out
Against the wrackful siege of battering days,
When rocks impregnable are not so stout,
Nor gates of steel so strong but Time decays?
Oh fearful meditation! Where, alack,
Shall Time’s best jewel from Time’s chest lie hid?
Or what strong hand can hold his swift foot back?
Or who his spoil of beauty can forbid?
O none, unless this miracle have might,
That in black ink my love may still shine bright.

LXVI

Tired with all these for restful death I cry:
As to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimmed in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue tied by authority,
And folly, doctor like, controlling skill,
And simple truth miscalled simplicity,
And captive good attending captain ill;
Tired with all these, from these would I be gone,
Save that, to die, I leave my love alone.

LXVII

Ah, wherefore with infection should he live
And with his presence grace impiety,
That sin by him advantage should achieve
And lace itself with his society?
Why should false painting imitate his cheek
And steal dead seeming of his living hue?
Why should poor beauty indirectly seek
Roses of shadow since his rose is true?
Why should he live, now Nature bankrupt is,
Beggared of blood to blush through lively veins,
For she hath no exchequer now but his,
And proud of many, lives upon his gains?
O him she stores, to show what wealth she had
In days long since, before these last so bad.

LXVIII

Thus is his cheek the map of days outworn,
When beauty lived and died as flowers do now,
Before these bastard signs of fair were borne,
Or durst inhabit on a living brow;
Before the golden tresses of the dead,
The right of sepulchres, were shorn away
To live a second life on second head;
Ere beauty's dead fleece made another gay.
In him those holy antique hours are seen
Without all ornament, itself and true,
Making no summer of another's green,
Robbing no old to dress his beauty new:
And him as for a map doth Nature store,
To show false Art what beauty was of yore.

LXIX

Those parts of thee that the world’s eye doth view
Want nothing that the thought of hearts can mend;
All tongues, the voice of souls, give thee that due,
Uttering bare truth, even so as foes commend.
Thine outward thus with outward praise is crowned;
But those same tongues that give thee so thine own
In other accents do this praise confound
By seeing farther than the eye hath shown.
They look into the beauty of thy mind,
And that, in guess, they measure by thy deeds;
Then, churls, their thoughts, although their eyes were kind,
To thy fair flower add the rank smell of weeds.
But why thy odour matcheth not thy show,
The soil is this – that thou dost common grow.

LXX

That thou art blamed shall not be thy defect,
For slander’s mark was ever yet the fair:
The ornament of beauty is suspect,
A crow that flies in heaven’s sweetest air.
So thou be good, slander doth but approve
Thy worth the greater, being wooed of time;
For canker vice the sweetest buds doth love,
And thou present’st a pure unstained prime.
Thou hast passed by the ambush of young days
Either not assailed, or victor being charged;
Yet this thy praise cannot be so thy praise
To tie up envy, evermore enlarged.
If some suspect of ill masked not thy show,
Then thou alone kingdoms of hearts shouldst owe.

LXXI

No longer mourn for me when I am dead
Than you shall hear the surly sullen bell
Give warning to the world that I am fled
From this vile world with vilest worms to dwell.
Nay, if you read this line, remember not
The hand that writ it, for I love you so
That I in your sweet thoughts would be forgot
If thinking on me then should make you woe.
O if, I say, you look upon this verse
When I perhaps compounded am with clay,
Do not so much as my poor name rehearse,
But let your love even with my life decay;
Lest the wise world should look into your moan
And mock you with me after I am gone.

LXXII

O, lest the world should task you to recite
What merit lived in me that you should love,
After my death, dear love, forget me quite;
For you in me can nothing worthy prove,
Unless you would devise some virtuous lie
To do more for me than mine own desert,
And hang more praise upon deceasèd I
Than niggard truth would willingly impart:
O, lest your true love may seem false in this,
That you for love speak well of me untrue,
My name be buried where my body is
And live no more to shame nor me nor you:
For I am shamed by that which I bring forth,
And so should you, to love things nothing worth.

LXXIII

That time of year thou mayst in me behold
When yellow leaves, or none, or few, do hang
Upon those boughs which shake against the cold,
Bare ruined choirs where late the sweet birds sang.
In me thou see’st the twilight of such day
As after sunset fadeth in the west,
Which by and by black night doth take away,
Death’s second self that seals up all in rest.
In me thou see’st the glowing of such fire
That on the ashes of his youth doth lie
As the death bed whereon it must expire,
Consum’d with that which it was nourished by.
This thou perceiv’st, which makes thy love
more strong,
To love that well which thou must leave ere long.

LXXIV

But be contented when that fell arrest
Without all bail shall carry me away:
My life hath in this line some interest
Which for memorial still with thee shall stay.
When thou reviewest this, thou dost review
The very part was consecrate to thee.
The earth can have but earth, which is his due;
My spirit is thine, the better part of me.
So then thou hast but lost the dregs of life,
The prey of worms, my body being dead,
The coward conquest of a wretch’s knife,
Too base of thee to be rememberèd.
The worth of that is that which it contains,
And that is this, and this with thee remains.

LXXV

So are you to my thoughts as food to life,
Or as sweet seasoned showers are to the ground;
And for the peace of you I hold such strife
As ’twixt a miser and his wealth is found;
Now proud as an enjoyer, and anon
Doubting the filching age will steal his treasure;
Now counting best to be with you alone,
Then bettered that the world may see my pleasure;
Sometime all full with feasting on your sight,
And by and by clean starvèd for a look;
Possessing or pursuing no delight
Save what is had or must from you be took.
Thus do I pine and surfeit day by day,
Or gluttoning on all, or all away.

LXXVI

Why is my verse so barren of new pride,
So far from variation or quick change?
Why with the time do I not glance aside
To new found methods and to compounds strange?
Why write I still all one, ever the same,
And keep invention in a noted weed,
That every word doth almost tell my name,
Showing their birth and where they did proceed?
O know, sweet love, I always write of you,
And you and love are still my argument;
So all my best is dressing old words new,
Spending again what is already spent:
For as the sun is daily new and old,
So is my love still telling what is told.

LXXVII

Thy glass will show thee how thy beauties wear,
Thy dial how thy precious minutes waste,
The vacant leaves thy mind’s imprint will bear,
And of this book this learning mayst thou taste:
The wrinkles which thy glass will truly show
Of mouthèd graves will give thee memory;
Thou by thy dial’s shady stealth mayst know
Time’s thievish progress to eternity;
Look what thy memory cannot contain
Commit to these waste blanks, and thou shalt find
Those children nursed, delivered from thy brain,
To take a new acquaintance of thy mind.
These offices so oft as thou wilt look
Shall profit thee and much enrich thy book.

LXXVIII

So oft have I invoked thee for my Muse
And found such fair assistance in my verse
As every alien pen hath got my use
And under thee their poesy disperse.
Thine eyes, that taught the dumb on high to sing
And heavy ignorance aloft to fly,
Have added feathers to the learnèd's wing,
And given grace a double majesty.
Yet be most proud of that which I compile,
Whose influence is thine and born of thee:
In others' works thou dost but mend the style,
And arts with thy sweet graces gracèd be.
But thou art all my art, and dost advance
As high as learning my rude ignorance.

LXXIX

Whilst I alone did call upon thy aid,
My verse alone had all thy gentle grace;
But now my gracious numbers are decay’d,
And my sick Muse doth give another place.
I grant, sweet love, thy lovely argument
Deserves the travail of a worthier pen;
Yet what of thee thy poet doth invent
He robs thee of, and pays it thee again.
He lends thee virtue, and he stole that word
From thy behaviour; beauty doth he give,
And found it in thy cheek: he can afford
No praise to thee but what in thee doth live.
Then thank him not for that which he doth say,
Since what he owes thee thou thyself dost pay.

LXXX

O how I faint when I of you do write,
Knowing a better spirit doth use your name,
And in the praise thereof spends all his might,
To make me tongue tied speaking of your fame!
But since your worth, wide as the ocean is,
The humble as the proudest sail doth bear,
My saucy bark, inferior far to his,
On your broad main doth wilfully appear.
Your shallowest help will hold me up afloat.
Whilst he upon your soundless deep doth ride;
Or, being wreck’d, I am a worthless boat,
He of tall building and of goodly pride.
Then if he thrive and I be cast away
The worse was this: my love was my decay.

LXXXI

Or I shall live your epitaph to make,
Or you survive when I in earth am rotten,
From hence your memory death cannot take,
Although in me each part will be forgotten.
Your name from hence immortal life shall have,
Though I, once gone, to all the world must die.
The earth can yield me but a common grave,
When you entombèd in men’s eyes shall lie:
Your monument shall be my gentle verse,
Which eyes not yet created shall o’er read;
And tongues to be your being shall rehearse
When all the breathers of this world are dead.
You still shall live –such virtue hath my pen–
Where breath most breathes, even in the
mouths of men.

LXXXII

I grant thou wert not married to my Muse,
And therefore mayst without attaint o’erlook
The dedicated words which writers use
Of their fair subject, blessing every book.
Thou art as fair in knowledge as in hue,
Finding thy worth a limit past my praise,
And therefore art enforced to seek anew
Some fresher stamp of the time bettering days.
And do so, love; yet when they have devised
What strained touches rhetoric can lend,
Thou, truly fair, wert truly sympathized
In true plain words by thy true telling friend;
And their gross painting might be better used
Where cheeks need blood – in thee it is abused.

LXXXIII

I never saw that you did painting need,
And therefore to your fair no painting set;
I found –or thought I found– you did exceed
The barren tender of a poet’s debt:
And therefore have I slept in your report,
That you yourself, being extant, well might show
How far a modern quill doth come too short,
Speaking of worth, what worth in you doth grow.
This silence for my sin you did impute,
Which shall be most my glory, being dumb;
For I impair not beauty, being mute,
When others would give life and bring a tomb.
There lives more life in one of your fair eyes
Than both your poets can in praise devise.

LXXXIV

Who is it that says most, which can say more
Than this rich praise – that you alone are you,
In whose confine immured is the store
Which should example where your equal grew?
Lean penury within that pen doth dwell
That to his subject lends not some small glory;
But he that writes of you, if he can tell
That you are you, so dignifies his story.
Let him but copy what in you is writ,
Not making worse what nature made so clear,
And such a counterpart shall fame his wit,
Making his style admirèd everywhere.
You to your beauteous blessings add a curse,
Being fond on praise, which makes your praises worse.

LXXXV

My tongue tied Muse in manners holds her still,
While comments of your praise richly compiled
Reserve their character with golden quill
And precious phrase by all the Muses filed.
I think good thoughts, whilst others write good words,
And, like unlettered clerk, still cry ‘Amen’
To every hymn that able spirit affords
In polished form of well refinèd pen.
Hearing you praised I say, ‘’Tis so, ’tis true’,
And to the most of praise add something more;
But that is in my thought, whose love to you,
Though words come hindmost, holds his rank before.
Then others for the breath of words respect,
Me for my dumb thoughts, speaking in effect.

LXXXVI

Was it the proud full sail of his great verse,
Bound for the prize of all too precious you,
That did my ripe thoughts in my brain inhearse,
Making their tomb the womb wherein they grew?
Was it his spirit, by spirits taught to write
Above a mortal pitch, that struck me dead?
No, neither he, nor his compeers by night
Giving him aid, my verse astonishèd.
He, nor that affable familiar ghost
Which nightly gulls him with intelligence,
As victors of my silence cannot boast;
I was not sick of any fear from thence.
But when your countenance filled up his line,
Then lack'd I matter; that enfeebled mine.

LXXXVII

Farewell – thou art too dear for my possessing,
And like enough thou know’st thy estimate:
The charter of thy worth gives thee releasing;
My bonds in thee are all determinate.
For how do I hold thee but by thy granting?
And for that riches where is my deserving?
The cause of this fair gift in me is wanting,
And so my patent back again is swerving.
Thyself thou gav’st, thy own worth then not knowing;
Or me, to whom thou gav’st it, else mistaking;
So thy great gift, upon misprision growing,
Comes home again on better judgment making.
Thus have I had thee as a dream doth flatter,
In sleep a king, but waking no such matter.

LXXXVIII

When thou shalt be disposed to set me light,
And place my merit in the eye of scorn,
Upon thy side against myself I'll fight,
And prove thee virtuous, though thou art forsworn.
With mine own weakness being best acquainted,
Upon thy part I can set down a story
Of faults concealed wherein I am attainted,
That thou in losing me shall win much glory.
And I by this will be a gainer too,
For bending all my loving thoughts on thee
The injuries that to myself I do,
Doing thee vantage, double vantage me.
Such is my love, to thee I so belong,
That for thy right myself will bear all wrong.

LXXXIX

Say that thou didst forsake me for some fault,
And I will comment upon that offence.
Speak of my lameness, and I straight will halt,
Against thy reasons making no defence.
Thou canst not, love, disgrace me half so ill,
To set a form upon desirèd change,
As I’ll myself disgrace, knowing thy will.
I will acquaintance strangle and look strange,
Be absent from thy walks, and in my tongue
Thy sweet belovèd name no more shall dwell,
Lest I, too much profane, should do it wrong
And haply of our old acquaintance tell.
For thee, against my self I’ll vow debate,
For I must ne’er love him whom thou dost hate

XC

Then hate me when thou wilt, if ever, now,
Now, while the world is bent my deeds to cross,
Join with the spite of Fortune, make me bow,
And do not drop in for an after loss.
Ah do not, when my heart hath ’scaped this sorrow,
Come in the rearward of a conquered woe;
Give not a windy night a rainy morrow,
To linger out a purposed overthrow.
If thou wilt leave me, do not leave me last,
When other petty griefs have done their spite,
But in the onset come: so shall I taste
At first the very worst of Fortune’s might;
And other strains of woe, which now seem woe,
Compared with loss of thee will not seem so.

XCI

Some glory in their birth, some in their skill,
Some in their wealth, some in their body’s force,
Some in their garments, though new fangled ill,
Some in their hawks and hounds, some in their horse;
And every humour hath his adjunct pleasure
Wherein it finds a joy above the rest.
But these particulars are not my measure;
All these I better in one general best.
Thy love is better than high birth to me,
Richer than wealth, prouder than garments’ cost,
Of more delight than hawks or horses be;
And having thee of all men’s pride I boast:
Wretched in this alone, that thou mayst take
All this away and me most wretched make.

XCII

But do thy worst to steal thyself away,
For term of life thou art assurèd mine;
And life no longer than thy love will stay,
For it depends upon that love of thine.
Then need I not to fear the worst of wrongs,
When in the least of them my life hath end;
I see a better state to me belongs
Than that which on thy humour doth depend.
Thou canst not vex me with inconstant mind,
Since that my life on thy revolt doth lie.
O what a happy title do I find,
Happy to have thy love, happy to die!
But what’s so blessèd fair that fears no blot?
Thou mayst be false and yet I know it not.

XCIII

So shall I live supposing thou art true
Like a deceivèd husband; so love’s face
May still seem love to me, though altered new,
Thy looks with me, thy heart in other place.
For there can live no hatred in thine eye;
Therefore in that I cannot know thy change.
In many’s looks the false heart’s history
Is writ in moods and frowns and wrinkles strange:
But heaven in thy creation did decree
That in thy face sweet love should ever dwell,
Whate’er thy thoughts or thy heart’s workings be
Thy looks should nothing thence but sweetness tell.
How like Eve’s apple doth thy beauty grow
If thy sweet virtue answer not thy show!

XCIV

They that have power to hurt and will do none,
That do not do the thing they most do show,
Who moving others are themselves as stone,
Unmovèd, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven’s graces,
And husband nature’s riches from expense;
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer’s flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flow’r with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity:
For sweetest things turn sourest by their deeds;
Lilies that fester smell far worse than weeds.

XCV

How sweet and lovely dost thou make the shame
Which, like a canker in the fragrant rose,
Doth spot the beauty of thy budding name!
O, in what sweets dost thou thy sins enclose!
That tongue that tells the story of thy days,
Making lascivious comments on thy sport,
Cannot dispraise, but in a kind of praise,
Naming thy name, blesses an ill report.
O, what a mansion have those vices got
Which for their habitation chose out thee
Where beauty's veil doth cover every blot
And all things turns to fair that eyes can see!
Take heed, dear heart, of this large privilege:
The hardest knife ill used doth lose his edge.

XCVI

Some say thy fault is youth, some wantonness;
Some say thy grace is youth and gentle sport;
Both grace and faults are loved of more and less
Thou mak’st faults graces that to thee resort.
As on the finger of a thronèd queen
The basest jewel will be well esteemed,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated and for true things deemed.
How many lambs might the stern wolf betray
If like a lamb he could his looks translate!
How many gazers might’st thou lead away
If thou wouldst use the strength of all thy state!
But do not so: I love thee in such sort
As, thou being mine, mine is thy good report.

XCVII

How like a winter hath my absence been
From thee, the pleasure of the fleeting year!
What freezings have I felt, what dark days seen!
What old December’s bareness everywhere!
And yet tills time removed was summer’s time;
The teeming autumn, big with rich increase,
Bearing the wanton burthen of the prime,
Like widowed wombs after their lord’s decease.
Yet this abundant issue seemed to me
But hope of orphans, and unfathered fruit;
For summer and his pleasures wait on thee,
And thou away, the very birds are mute;
Or if they sing, ’tis with so dull a cheer
That leaves look pale, dreading the winter’s near.

XCVIII

From you have I been absent in the spring,
When proud pied April, dressed in all his trim,
Hath put a spirit of youth in everything,
That heavy Saturn laughed and leapt with him.
Yet nor the lays of birds, nor the sweet smell
Of different flowers in odour and in hue,
Could make me any summer’s story tell,
Or from their proud lap pluck them where they grew.
Nor did I wonder at the lily’s white,
Nor praise the deep vermilion in the rose;
They were but sweet, but figures of delight
Drawn after you, you pattern of all those.
Yet seemed it winter still and, you away,
As with your shadow I with these did play.

XCIX

The forward violet thus did I chide:
‘Sweet thief, whence didst thou steal thy sweet that smells,
If not from my love’s breath? The purple pride
Which on thy soft cheek for complexion dwells
In my love’s veins thou hast too grossly dyed.’
The lily I condemnèd for thy hand,
And buds of marjoram had stol’n thy hair;
The roses fearfully on thorns did stand,
One blushing shame, another white despair;
A third, nor red nor white, had stol’n of both,
And to his robbery had annexed thy breath,
But for his theft in pride of all his growth
A vengeful canker eat him up to death.
More flowers I noted, yet I none could see
But sweet or colour it had stol’n from thee.

C

Where art thou, Muse, that thou forget’st so long
To speak of that which gives thee all thy might?
Spend’st thou thy fury on some worthless song,
Darkening thy power to lend base subjects light?
Return, forgetful Muse, and straight redeem
In gentle numbers time so idly spent;
Sing to the ear that doth thy lays esteem
And gives thy pen both skill and argument.
Rise, resty Muse, my love’s sweet face survey,
If Time have any wrinkle graven there,
If any, be a satire to decay
And make Time’s spoils despisèd everywhere.
Give my love fame faster than Time wastes life;
So thou prevent’st his scythe and crookèd knife.

CI

O truant Muse, what shall be thy amends
For thy neglect of truth in beauty dyed?
Both truth and beauty on my love depends;
So dost thou too, and therein dignified.
Make answer, Muse! Wilt thou not haply say,
‘Truth needs no colour with his colour fix’d,
Beauty no pencil, beauty’s truth to lay,
But best is best if never intermix’d’?
Because he needs no praise wilt thou be dumb?
Excuse not silence so, for it lies in thee
To make him much outlive a gilded tomb
And to be praised of ages yet to be.
Then do thy office. Muse; I teach thee how
To make him seem long hence as he shows now.

CII

My love is strengthened, though more weak in seeming;
I love not less, though less the show appear:
That love is merchandized whose rich esteeming
The owner’s tongue doth publish everywhere,
Our love was new, and then but in the spring,
When I was wont to greet it with my lays;
As Philomel in summer’s front doth sing,
And stops her pipe in growth of riper days:
Not that the summer is less pleasant now
Than when her mournful hymns did hush the night,
But that wild music burthens every bough,
And sweets grown common lose their dear delight.
Therefore, like her, I sometime hold my tongue
Because I would not dull you with my song.

CIII

Alack, what poverty my Muse brings forth,
That having such a scope to show her pride,
The argument all bare is of more worth
Than when it hath my added praise beside.
Oh, blame me not if I no more can write!
Look in your glass, and there appears a face
That over goes my blunt invention quite,
Dulling my lines and doing me disgrace.
Were it not sinful then, striving to mend,
To mar the subject that before was well?
For to no other pass my verses tend
Than of your graces and your gifts to tell;
And more, much more, than in my verse can sit,
Your own glass shows you when you look in it.

CIV

To me, fair friend, you never can be old,
For as you were when first your eye I eyed
Such seems your beauty still. Three winters cold
Have from the forests shook three summers’ pride;
Three beauteous springs to yellow autumn turned
In process of the seasons have I seen,
Three April perfumes in three hot Junes burned,
Since first I saw you fresh which yet are green.
Ah, yet doth beauty like a dial hand
Steal from his figure and no pace perceived,
So your sweet hue, which methinks still doth stand,
Hath motion, and mine eye may be deceived,
For fear of which hear this, thou age unbred:
Ere you were born was beauty’s summer dead.

CV

Let not my love be called idolatry,
Nor my beloved as an idol show,
Since all alike my songs and praises be
To one, of one, still such, and ever so.
Kind is my love today, tomorrow kind,
Still constant in a wondrous excellence;
Therefore my verse, to constancy confined,
One thing expressing, leaves out difference.
'Fair, kind, and true' is all my argument,
'Fair, kind, and true' varying to other words;
And in this change is my invention spent:
Three themes in one, which wondrous scope affords.
Fair, kind, and true have often lived alone,
Which three till now never kept seat in one.

CVI

When in the chronicle of wasted time
I see descriptions of the fairest wights,
And beauty making beautiful old rhyme
In praise of ladies dead and lovely knights,
Then in the blazon of sweet beauty’s best
Of hand, of foot, of lip, of eye, of brow
I see their antique pen would have expressed
Even such a beauty as you master now.
So all their praises are but prophecies
Of this our time, all you prefiguring;
And, for they looked but with divining eyes,
They had not skill enough your worth to sing;
For we, which now behold these present days,
Have eyes to wonder, but lack tongues to praise.

CVII

Not mine own fears, nor the prophetic soul
Of the wide world dreaming on things to come,
Can yet the lease of my true love control,
Supposed as forfeit to a confined doom.
The mortal moon hath her eclipse endured,
And the sad augurs mock their own presage;
Incertainties now crown themselves assured,
And peace proclaims olives of endless age.
Now with the drops of this most balmy time
My love looks fresh; and Death to me subscribes,
Since spite of him I’ll live in this poor rhyme
While he insults o’er dull and speechless tribes:
And thou in this shalt find thy monument
When tyrants’ crests and tombs of brass are spent,

CVIII

What’s in the brain that ink may character
Which hath not figured to thee my true spirit?
What’s new to speak, what now to register,
That may express my love or thy dear merit?
Nothing, sweet boy; but yet prayers divine
I must each day say o’er the very same,
Counting no old thing old –thou mine, I thine–
Even as when first I hallowed thy fair name.
So that eternal love in love’s fresh case
Weighs not the dust and injury of age,
Nor gives to necessary wrinkles place,
But makes antiquity for aye his page,
Finding the first conceit of love there bred
Where time and outward form would show it dead.

CIX

O never say that I was false of heart,
Though absence seemed my flame to qualify!
As easy might I from myself depart
As from my soul, which in thy breast doth lie;
That is my home of love: if I have ranged,
Like him that travels I return again,
Just to the time, not with the time exchanged,
So that myself bring water for my stain.
Never believe, though in my nature reigned
All frailties that besiege all kinds of blood,
That it could so preposterously be stained
To leave for nothing all thy sum of good;
For nothing this wide universe I call,
Save thou my rose; in it thou art my all.

CX

Alas, ’tis true, I have gone here and there
And made myself a motley to the view,
Gored mine own thoughts, sold cheap what is most dear,
Made old offences of affections new.
Most true it is that I have looked on truth
Askance and strangely: but, by all above,
These blenches gave my heart another youth,
And worse essays proved thee my best of love.
Now all is done, have what shall have no end:
Mine appetite I never more will grind
On newer proof to try an older friend,
A god in love, to whom I am confined.
Then give me welcome, next my heaven the best,
Even to thy pure and most most loving breast.

CXI

O, for my sake do you with Fortune chide,
The guilty goddess of my harmful deeds,
That did not better for my life provide
Than public means which public manners breeds,
Thence comes it that my name receives a brand,
And almost thence my nature is subdued
To what it works in, like the dyer’s hand.
Pity me then, and wish I were renewed;
Whilst like a willing patient I will drink
Potions of eisel ’gainst my strong infection;
No bitterness that I will bitter think,
Nor double penance to correct correction.
Pity me then, dear friend, and I assure ye
Even that your pity is enough to cure me.

CXII

Your love and pity doth the impression fill
Which vulgar scandal stamped upon my brow;
For what care I who calls me well or ill,
So you o’er green my bad, my good allow?
You are my all the world, and I must strive
To know my shames and praises from your tongue;
None else to me, nor I to none alive,
That my steeled sense or changes right or wrong.
In so profound abysm I throw all care
Of others’ voices that my adder’s sense
To critic and to flatterer stopped are.
Mark how with my neglect I do dispense:
You are so strongly in my purpose bred
That all the world besides methinks they’re dead.

CXIII

Since I left you, mine eye is in my mind,
And that which governs me to go about
Doth part his function and is partly blind
Seems seeing, but effectually is out;
For it no form delivers to the heart
Of bird, of flower, or shape which it doth latch.
Of his quick objects hath the mind no part,
Nor his own vision holds what it doth catch;
For if it see the rud’st or gentlest sight,
The most sweet favour, or deformèd’st creature,
The mountain, or the sea, the day, or night,
The crow, or dove, it shapes them to your feature.
Incapable of more, replete with you,
My most true mind thus maketh mine eye untrue.

CXIV

Or whether doth my mind, being crowned with you
Drink up the monarch’s plague, this flattery,
Or whether shall I say mine eye saith true,
And that your love taught it this alchemy,
To make of monsters and things indigest
Such cherubins as your sweet self resemble,
Creating every bad a perfect best
As fast as objects to his beams assemble?
Oh, ’tis the first! ’Tis flattery in my seeing,
And my great mind most kingly drinks it up:
Mine eye well knows what with his gust is ’greeing,
And to his palate doth prepare the cup.
If it be poisoned, ’tis the lesser sin
That mine eye loves it and doth first begin.

CXV

Those lines that I before have writ do lie,
Even those that said I could not love you dearer:
Yet then my judgement knew no reason why
My most full flame should afterwards burn clearer.
But reckoning Time, whose millioned accidents
Creep in 'twixt vows, and change decrees of kings,
Tan sacred beauty, blunt the sharp'st intents,
Divert strong minds to the course of altering things
Alas, why, fearing of Time's tyranny,
Might I not then say, 'Now I love you best',
When I was certain o'er incertainty,
Crowning the present, doubting of the rest?
Love is a babe; then might I not say so,
To give full growth to that which still doth grow.

CXVI

Let me not to the marriage of true minds
Admit impediments; love is not love
Which alters when it alteration finds,
Or bends with the remover to remove.
O no, it is an ever fixèd mark
That looks on tempests and is never shaken;
It is the star to every wandering bark,
Whose worth’s unknown although his height be taken.
Love’s not Time’s fool, though rosy lips and cheeks
Within his bending sickle’s compass come;
Love alters not with his brief hours and weeks,
But bears it out even to the edge of doom.
If this be error and upon me proved,
I never writ, nor no man ever loved.

CXVII

Accuse me thus: that I have scanted all
Wherein I should your great deserts repay;
Forgot upon your dearest love to call,
Whereto all bonds do tie me day by day;
That I have frequent been with unknown minds
And given to time your own dear purchased right;
That I have hoisted sail to all the winds
Which should transport me farthest from your sight.
Book both my wilfulness and errors down,
And on just proof surmise accumulate;
Bring me within the level of your frown,
But shoot not at me in your wakened hate;
Since my appeal says I did strive to prove
The constancy and virtue of your love.

CXVIII

Like as to make our appetites more keen,
With eager compounds we our palate urge;
As to prevent our maladies unseen,
We sicken to shun sickness when we purge:
Even so, being full of your ne'er cloying sweetness,
To bitter sauces did I frame my feeding;
And, sick of welfare, found a kind of meetness
To be diseased ere that there was true needing.
Thus policy in love, to anticipate
The ills that were not, grew to faults assured,
And brought to medicine a healthful state
Which, rank of goodness, would by ill be cured:
But thence I learn, and find the lesson true,
Drugs poison him that so fell sick of you.

CXIX

What potions have I drunk of Siren tears
Distilled from limbecks foul as hell within,
Applying fears to hopes and hopes to fears,
Still losing when I saw myself to win!
What wretched errors hath my heart committed
Whilst it hath thought itself so blessed never!
How have mine eyes out of their spheres been fitted
In the distraction of this maddening fever!
O, benefit of ill! Now I find true
That better is by evil still made better;
And ruined love when it is built anew
Grows fairer than at first, more strong, far greater.
So I return rebuked to my content,
And gain by ills thrice more than I have spent.

CXX

That you were once unkind befriends me now,
And for that sorrow which I then did feel
Needs muse I under my transgression bow,
Unless my nerves were brass or hammered steel.
For if you were by my unkindness shaken
As I by yours, you’ve passed a hell of time;
And I, a tyrant, have no leisure taken
To weigh how once I suffered in your crime.
O, that our night of woe might have remember’d
My deepest sense how hard true sorrow hits,
And soon to you as you to me then tender’d
The humble salve which wounded bosoms fits!
But that your trespass now becomes a fee:
Mine ransoms yours, and yours must ransom me.

CXXI

’Tis better to be vile than vile esteemed,
When not to be receives reproach of being,
And the just pleasure lost which is so deemed
Not by our feeling but by others’ seeing.
For why should others’ false adulterate eyes
Give salutation to my sportive blood?
Or on my frailties why are frailer spies,
Which in their wills count bad what I think good?
No, I am that I am, and they that level
At my abuses reckon up their own;
I may be straight though they themselves be bevel;
By their rank thoughts my deeds must not be shown,
Unless this general evil they maintain:
All men are bad and in their badness reign.

CXXII

Thy gift, thy tables, are within my brain
Full charactered with lasting memory,
Which shall above that idle rank remain
Beyond all date even to eternity
Or at the least so long as brain and heart
Have faculty by nature to subsist;
Till each to razed oblivion yield his part
Of thee, thy record never can be missed.
That poor retention could not so much hold,
Nor need I tallies thy dear love to score;
Therefore to give them from me was I bold,
To trust those tables that receive thee more.
To keep an adjunct to remember thee
Were to import forgetfulness in me.

CXXIII

No, Time, thou shalt not boast that I do change:
Thy pyramids built up with newer might
To me are nothing novel, nothing strange;
They are but dressings of a former sight.
Our dates are brief, and therefore we admire
What thou dost foist upon us that is old,
And rather make them born to our desire
Than think that we before have heard them told.
Thy registers and thee I both defy,
Not wondering at the present nor the past;
For thy records and what we see doth lie,
Made more or less by thy continual haste.
This I do vow and this shall ever be:
I will be true despite thy scythe and thee.

CXXIV

If my dear love were but the child of state,
It might for Fortune’s bastard be unfathered,
As subject to Time’s love or to Time’s hate,
Weeds among weeds or flowers with flowers gathered.
No, it was builded far from accident;
It suffers not in smiling pomp, nor falls
Under the blow of thrallèd discontent
Whereto the inviting time our fashion calls.
It fears not policy, that heretic
Which works on leases of shore numbered hours:
But all alone stands hugely politic,
That it nor grows with heat nor drowns with showers.
To this I witness call the fools of Time,
Which die for goodness, who have lived for crime.

CXXV

Were’t aught to me I bore the canopy,
With my extern the outward honouring,
Or laid great bases for eternity
Which proves more short than waste or ruining?
Have I not seen dwellers on form and favour
Lose all and more by paying too much rent,
For compound sweet forgoing simple savour,
Pitiful thrivers in their gazing spent?
No, let me be obsequious in thy heart,
And take thou my oblation, poor but free,
Which is not mixed with seconds, knows no art
But mutual render, only me for thee.
Hence, thou suborned informer! A true soul
When most impeached stands least in thy control.

CXXVI

O thou, my lovely boy, who in thy power
Dost hold Time’s fickle glass, his sickle hour;
Who hast by waning grown, and therein show’st
Thy lovers withering as thy sweet selfgrow’st;
If Nature, sovereign mistress over wrack,
As thou goest onwards, still will pluck thee back,
She keeps thee to this purpose, that her skill
May Time disgrace and wretched minutes kill.
Yet fear her, O thou minion of her pleasure!
She may detain but not still keep her treasure.
Her audit, though delayed, answer’d must be,
And her quietus is to render thee.

CXXVII

In the old age black was not counted fair,
Or if it were it bore not beauty’s name;
But now is black beauty’s successive heir,
And beauty slandered with a bastard shame:
For since each hand hath put on nature’s power,
Fairing the foul with art’s false borrowed face,
Sweet beauty hath no name, no holy bower,
But is profaned, if not lives in disgrace.
Therefore my mistress’ eyes are raven black,
Her brow so suited, and they mourners seem
At such who not born fair no beauty lack,
Slandering creation with a false esteem.
Yet so they mourn becoming of their woe,
That every tongue says beauty should look so.

CXXVIII

How oft, when thou, my music, music play’st
Upon that blessèd wood whose motion sounds
With thy sweet fingers, when thou gently sway’st
The wiry concord that mine ear confounds,
Do I envy those jacks that nimble leap
To kiss the tender inward of thy hand,
Whilst my poor lips, which should that harvest reap,
At the wood’s boldness by thee blushing stand!
To be so tickled they would change their state
And situation with those dancing chips
O’er whom thy fingers walk with gentle gait,
Making dead wood more blest than living lips.
Since saucy jacks so happy are in this,
Give them thy fingers, me thy lips to kiss.

CXXIX

Th’expense of spirit in a waste of shame
Is lust in action; and till action, lust
Is perjured, murd’rous, bloody, full of blame,
Savage, extreme, rude, cruel, not to trust;
Enjoyed no sooner but despisèd straight;
Past reason hunted; and no sooner had,
Past reason hated, as a swallowed bait
On purpose laid to make the taker mad–
Mad in pursuit, and in possession so;
Had, having, and in quest to have, extreme;
A bliss in proof; and proved a very woe;
Before, a joy proposed; behind, a dream.
All this the world well knows; yet none knows well
To shun the heaven that leads men to this hell.

CXXX

My mistress’ eyes are nothing like the sun;
Coral is far more red than her lips’ red;
If snow be white, why then her breasts are dun;
If hairs be wires, black wires grow on her head.
I have seen roses damask’d, red and white,
But no such roses see I in her cheeks;
And in some perfumes is there more delight
Than in the breath that from my mistress reeks:
I love to hear her speak, yet well I know
That music hath a far more pleasing sound;
I grant I never saw a goddess go,
My mistress when she walks treads on the ground.
And yet by heaven I think my love as rare
As any she belied with false compare.

CXXXI

Thou art as tyrannous, so as thou art,
As those whose beauties proudly make them cruel;
For well thou know’st to my dear doting heart
Thou art the fairest and most precious jewel.
Yet in good faith some say that thee behold
Thy face hath not the power to make love groan:
To say they err I dare not be so bold,
Although I swear it to myself alone.
And to be sure that is not false I swear,
A thousand groans but thinking on thy face
One on another’s neck do witness bear
Thy black is fairest in my judgement’s place.
In nothing art thou black save in thy deeds,
And thence this slander as I think proceeds.

CXXXII

Thine eyes I love, and they, as pitying me,
Knowing thy heart torment me with disdain
Have put on black, and loving mourners be,
Looking with pretty ruth upon my pain.
And truly not the morning sun of heaven
Better becomes the grey cheeks of the east,
Nor that full star that ushers in the even
Doth half that glory to the sober west
As those two mourning eyes become thy face.
Oh, let it then as well beseem thy heart
To mourn for me, since mourning doth thee grace,
And suit thy pity like in every part.
Then will I swear beauty herself is black,
And all they foul that thy complexion lack.

CXXXIII

Beshrew that heart that makes my heart to groan
For that deep wound it gives my friend and me!
Is’t not enough to torture me alone,
But slave to slavery my sweet’st friend must be?
Me from myself thy cruel eye hath taken,
And my next self thou harder hast engrossed:
Of him, myself, and thee I am forsaken;
A torment thrice threefold, thus to be crossed.
Prison my heart in thy steel bosom’s ward,
But then my friend’s heart let my poor heart bail;
Whoe’er keeps me, let my heart be his guard:
Thou canst not then use rigour in my jail.
And yet thou wilt; for I, being pent in thee,
Perforce am thine, and all that is in me.

CXXXIV

So, now I have confessed that he is thine,
And I myself am mortgaged to thy will,
Myself I'll forfeit, so that other mine
Thou wilt restore to be my comfort still.
But thou wilt not, nor he will not be free;
For thou art covetous, and he is kind;
He learned but surety like to write for me
Under that bond that him as fast doth bind.
The statute of thy beauty thou wilt take,
Thou usurer, that put'st forth all to use,
And sue a friend came debtor for my sake;
So him I lose through my unkind abuse.
Him have I lost; thou hast both him and me:
He pays the whole, and yet am I not free.

CXXXV

Whoever hath her wish, thou hast thy Will,
And Will to boot, and Will in overplus:
More than enough am I that vex thee still,
To thy sweet will making addition thus.
Wilt thou whose will is large and spacious
Not once vouchsafe to hide my will in thine?
Shall will in others seem right gracious,
And in my will no fair acceptance shine?
The sea, all water, yet receives rain still,
And in abundance addeth to his store:
So thou being rich in Will add to thy Will
One will of mine to make thy large Will more.
Let no unkind, no fair beseechers kill;
Think all but one, and me in that one Will.

CXXXVI

If thy soul check thee that I come so near,
Swear to thy blind soul that I was thy Will,
And will, thy soul knows, is admitted there;
Thus far for love my love suit, sweet, fulfil.
Will will fulfil the treasure of thy love,
Ay, fill it full with wills, and my will one.
In things of great receipt with ease we prove
Among a number one is reckoned none.
Then in the number let me pass untold,
Though in thy store’s account I one must be;
For nothing hold me, so it please thee hold
That nothing me, a something, sweet, to thee,
Make but my name thy love, and love that still,
And then thou lov’st me, for my name is Will.

CXXXVII

Thou blind fool, Love, what dost thou to mine eyes,
That they behold, and see not what they sec?
They know what beauty is, see where it lies,
Yet what the best is take the worst to be.
If eyes corrupt by over partial looks
Be anchored in the bay where all men ride,
Why of eyes’ falsehood hast thou forgèd hooks
Whereto the judgement of my heart is tied?
Why should my heart think that a several plot
Which my heart knows the wide world’s common place.
Or mine eyes, seeing this, say this is not,
To put fair truth upon so foul a face?
In things right true my heart and eyes have erred,
And to this false plague are they now transferred.

CXXXVIII

When my love swears that she is made of truth
I do believe her, though I know she lies,
That she might think me some untutored youth
Unlearnèd in the world’s false subtleties.
Thus vainly thinking that she thinks me young,
Although she knows my days are past the best,
Simply I credit her false speaking tongue:
On both sides thus is simple truth suppressed.
But wherefore says she not she is unjust?
And wherefore say not I that I am old?
Oh, love’s best habit is in seeming trust,
And age in love loves not to have years told.
Therefore I lie with her, and she with me,
And in our faults by lies we flattered be.

CXXXIX

O call not me to justify the wrong
That thy unkindness lays upon my heart!
Wound me not with thine eye but with thy tongue;
Use power with power and slay me not by art.
Tell me thou lov'st elsewhere; but in my sight,
Dear heart, forbear to glance thine eye aside;
What need'st thou wound with cunning, when thy might
Is more than my o'erpressed defence can bide?
Let me excuse thee: 'Ah, my love well knows
Her pretty looks have been mine enemies;
And therefore from my face she turns my foes,
That they elsewhere might dart their injuries.'
Yet do not so; but since I am near slain,
Kill me outright with looks, and rid my pain.

CXL

Be wise as thou art cruel: do not press
My tongue-tied patience with too much disdain,
Lest sorrow lend me words, and words express
The manner of my pity-wanting pain.
If I might teach thee wit, better it were,
Though not to love, yet, love, to tell me so;
As testy sick men, when their deaths be near,
No news but health from their physicians know.
For if I should despair, I should grow mad,
And in my madness might speak ill of thee.
Now this ill-wresting world is grown so bad
Mad slanderers by mad ears believèd be.
That I may not be so, nor thou belied,
Bear thine eyes straight though thy proud heart
go wide.

CXLI

In faith, I do not love thee with mine eyes,
For they in thee a thousand errors note;
But ’tis my heart that loves what they despise,
Who in despite of view is pleased to dote.
Nor are mine ears with thy tongue’s tune delighted,
Nor tender feeling to base touches prone;
Nor taste nor smell desire to be invited
To any sensual feast with thee alone.
But my five wits nor my five senses can
Dissuade one foolish heart from serving thee,
Who leaves unswayed the likeness of a man,
Thy proud heart’s slave and vassal wretch to be.
Only my plague thus far I count my gain,
That she that makes me sin awards me pain.

CXLII

Love is my sin, and thy dear virtue hate,
Hate of my sin, grounded on sinful loving.
O, but with mine compare thou thine own state
And thou shalt find it merits not reproving;
Or if it do, not from those lips of thine,
That have profaned their scarlet ornaments
And sealed false bonds of love as oft as mine,
Robbed others' beds' revenues of their rents.
Be it lawful I love thee as thou lov'st those
Whom thine eyes woo as mine importune thee.
Root pity in thy heart, that when it grows
Thy pity may deserve to pitied be.
If thou dost seek to have what thou dost hide,
By self-example mayst thou be denied!

CXLIII

Lo, as a careful housewife runs to catch
One of her feathered creatures broke away,
Sets down her babe and makes all swift dispatch
In pursuit of the thing she would have stay:
Whilst her neglected child holds her in chase,
Cries to catch her whose busy care is bent
To follow that which flies before her face,
Not prizing her poor infant’s discontent:
So runn’st thou after that which flies from thee,
Whilst I thy babe chase thee afar behind;
But if thou catch thy hope, turn back to me
And play the mother’s part, kiss me, be kind:
So will I pray that thou mayst have thy Will,
If thou turn back and my loud crying still.

CXLIV

Two loves I have, of comfort and despair,
Which like two spirits do suggest me still:
The better angel is a man right fair,
The worser spirit a woman coloured ill.
To win me soon to hell, my female evil
Tempteth my better angel from my side,
And would corrupt my saint to be a devil,
Wooing his purity with her foul pride.
And whether that my angel be turned fiend
Suspect I may, yet not directly tell;
But being both from me, both to each friend,
I guess one angel in another’s hell.
Yet this shall I ne’er know, but live in doubt
Till my bad angel fire my good one out.

CXLV[4]

Those lips that Love's own hand did make
Breathed forth the sound that said 'I hate'
To me that languished for her sake.
But when she saw my woeful state,
Straight in her heart did mercy come
Chiding that tongue that ever sweet
Was used in giving gentle doom,
And taught it thus anew to greet:
'I hate' she altered with an end
That followed it as gentle day
Doth follow night, who, like a fiend,
From heaven to hell is flown away;
'I hate' from hate away she threw,
And saved my life, saying – 'not you.'

CXLVI

Poor soul, the centre of my sinful earth,
[ ][5] these rebel powers that thee array,
Why dost thou pine within and suffer dearth,
Painting thy outward walls so costly gay?
Why so large cost, having so short a lease,
Dost thou upon thy fading mansion spend?
Shall worms, inheritors of this excess,
Eat up thy charge? Is this thy body’s end?
Then, soul, live thou upon thy servant’s loss,
And let that pine to aggravate thy store;
Buy terms divine in selling hours of dross;
Within be fed, without be rich no more:
So shalt thou feed on Death, that feeds on men,
And Death once dead there’s no more dying then.

CXLVII

My love is as a fever, longing still
For that which longer nurseth the disease,
Feeding on that which doth preserve the ill,
The uncertain sickly appetite to please.
My reason, the physician to my love,
Angry that his prescriptions are not kept,
Hath left me, and I desperate now approve
Desire is death, which physic did except.
Past cure I am, now reason is past care,
And frantic mad with evermore unrest;
My thoughts and my discourse as madmen’s are,
At random from the truth, vainly expressed:
For I have sworn thee fair, and thought thee bright,
Who art as black as hell, as dark as night.

CXLVIII

O me, what eyes hath love put in my head,
Which have no correspondence with true sight!
Or if they have, where is my judgement fled,
That censures falsely what they see aright?
If that be fair whereon my false eyes dote,
What means the world to say it is not so?
If it be not, then love doth well denote
Love’s eye is not so true as all men’s: no,
How can it? O, how can love’s eye be true,
That is so vexed with watching and with tears?
No marvel then though I mistake my view;
The sun itself sees not till heaven clears.
O cunning love, with tears thou keep’st me blind,
Lest eyes, well seeing, thy foul faults should find.

CXLIX

Canst thou, O cruel, say I love thee not,
When I against myself with thee partake?
Do I not think on thee, when I forgot
Am of myself, all tyrant, for thy sake?
Who hateth thee that I do call my friend?
On whom frown’st thou that I do fawn upon?
Nay, if thou lour’st on me, do I not spend
Revenge upon myself with present moan?
What merit do I in myself respect
That is so proud thy service to despise,
When all my best doth worship thy defect,
Commanded by the motion of thine eyes?
But, love, hate on; for now I know thy mind:
Those that can see thou lov’st, and I am blind.

CL

O, from what power hast thou this powerful might
With insufficiency my heart to sway,
To make me give the lie to my true sight
And swear that brightness doth not grace the day?
Whence hast thou this becoming of things ill,
That in the very refuse of thy deeds
There is such strength and warrantise of skill
That in my mind thy worst all best exceeds?
Who taught thee how to make me love thee more
The more I hear and see just cause of hate?
O, though I love what others do abhor,
With others thou shouldst not abhor my state,
If thy unworthiness raised love in me,
More worthy I to be beloved of thee.

CLI

Love is too young to know what conscience is;
Yet who knows not conscience is born of love?
Then, gentle cheater, urge not my amiss,
Lest guilty of my faults thy sweet self prove.
For, thou betraying me, I do betray
My nobler part to my gross body’s treason;
My soul doth tell my body that he may
Triumph in love: flesh stays no farther reason,
But rising at thy name doth point out thee
As his triumphant prize. Proud of this pride,
He is contented thy poor drudge to be,
To stand in thy affairs, fall by thy side.
No want of conscience hold it that I call
Her ‘love’ for whose dear love I rise and fall.

CLII

In loving thee thou know’st I am forsworn,
But thou art twice forsworn to me love swearing;
In act thy bed-vow broke, and new faith torn
In vowing new hate after new love bearing.
But why of two oaths’ breach do I accuse thee,
When I break twenty? I am perjured most:
For all my vows are oaths but to misuse thee,
And all my honest faith in thee is lost.
For I have sworn deep oaths of thy deep kindness,
Oaths of thy love, thy truth, thy constancy;
And to enlighten thee gave eyes to blindness,
Or made them swear against the thing they see:
For I have sworn thee fair – more perjured eye,
To swear against the truth so foul a lie!

CLIII

Cupid laid by his brand and fell asleep.
A maid of Dian’s this advantage found,
And his love-kindling fire did quickly steep
In a cold valley-fountain of that ground;
Which borrowed from this holy fire of Love
A dateless lively heat, still to endure,
And grew a seething bath which men yet prove
Against strange maladies a sovereign cure.
But at my mistress’ eye love’s brand new fired,
The boy for trial needs would touch my breast.
I, sick withal, the help of bath desired,
And thither hied, a sad distempered guest;
But found no cure: the bath for my help lies
Where Cupid got new fire – my mistress’ eyes.

CLIV

The little Love-god lying once asleep
Laid by his side his heart-inflaming brand,
Whilst many nymphs that vowed chaste life to keep
Came tripping by; but in her maiden hand
The fairest votary took up that fire
Which many legions of true hearts had warmed,
And so the general of hot desire
Was sleeping by a virgin hand disarmed.
This brand she quenchèd in a cool well by,
Which from love’s fire took heat perpetual,
Growing a bath and healthful remedy
For men diseased. But I, my mistress’ thrall,
Came there for cure; and this by that I prove;
Love’s fire heats water, water cools not love.

Kaynakça

Shakespeare'in tüm sonelerini çevirmek için yıllar boyunca düzinelerle kitaba ve yüzlerce bilimsel incelemeye başvurdum. Shakespeare üzerindeki çalışmalar yalnızca İngiltere'de değil, Birleşik Amerika ve Kanada'da, Batı Avrupa'da ve Japonya'da özellikle İkinci Dünya Savaşı bittiğinden bu yana baş döndürücü ölçülere ulaşmıştır. Sonelere ilişkin çalışmalar da hızla artmaktadır.

Aşağıdaki derleme, sadece çevirilerimi yapmak amacıyla başvurduğum İngilizce kitapları, böyle bir kaynakçada bulunması zorunlu olan birkaç genel eseri ve yararlı iki Türkçe kitabı içermektedir. Sayılarının fazlalığı dolayısıyla, bilimsel yazılara kaynakçada yer verilmemiştir.

ACHESON, Arthur: Shakespeare's Sonnet Story, 1592-1598, 1922

BALDWIN, T. W.: On the Literary Genesis of Shakespeare's Poems and Sonnets, 1950

BOOTH, Stephen: Shakespeare's Sonnets, 1977 (En geniş kapsamlı ve en değerli incelemelerden biridir.)

BOZKURT, Saadet - BOZKURT, Bülent: William Shakespeare Soneler, 1979

BOZKURT, Saadet - BOZKURT, Bülent: William Shakespeare Soneler, 1994

BRADBROOK, M.C.: Shakespeare and Elizabethan Poetry, 1951

BRAY, Sir Denys: The Original Order of Shakespeare's Sonnets, 1925

BROOKE, Tucker: Shakespeare's Sonnets, 1936

BURROW, Colin, ed.: The Oxford Shakespeare: The Complete Sonnets and Poems, 2002

CALVERT, Hugh: Shakespeare’s Sonnets and Problems of Autobiography, 1987

CAMPBELL, Oscar J., ed.: The Sonnets, Songs and Poems of Shakespeare, 1964

CAMPBELL, Oscar J., ed.: The Reader’s Encyclopaedia of Shakespeare, 1966

CHAMBERS, E. K.: William Shakespeare: A Study of the Facts and Problems, 1930

CRUTTWELL, Patrick: The Shakespearean Moment, 1954

DOWDEN, Edward: The Sonnets of William Shakespeare, 1881

EMPSON, William: Some Versions of Pastoral, 1935

FORT, J. A.: A Time-Scheme for Shakespeare’s Sonnets, 1929

GIROUX, Robert: The Book Known As Q: A Considera-

tion of Shakespeare’s Sonnets, 1982

HARBAGE. Alfred.: Shakespeare’s Sonnets, 1961

HOTSON, Leslie: Shakespeare’s Sonnets Dated and Other Essays, 1959

HUBLER, Edward: The Sense of Shakespeare’s Sonnets, 1952

INGRAM, W. G. and REDPATH, Theodore: Shakespeare’s Sonnets, 1964

KNIGHT, G. Wilson: The Mutual Flame, 1955

KRIEGER, Murray: A Window to Criticism: Shakespeare’s Sonnets and Modern Poetics, 1964

LANDRY, H.: Interpretations in Shakespeare’s Sonnets, 1963

LEISHMAN, J. B.: Themes and Variations in Shakespeare’s Sonnets, 1961

MARTIN, Philip: Shakespeare’s Sonnets: Self, Love, and Art, 1972

MUIR, Kenneth: Shakespeare’s Sonnets, 1979

NISBET, U.: The Onlie Begetter, 1936

PEQUIGNEY, Joseph: Such Is My Love: A Study of Shakespeare’s Sonnets, 1985

PHILLIPS, G. W.: Sunlight on Shakespeare’s Sonnets, 1935

The Riddle of Shakespeare’s Sonnets başlıklı kitapta (1962) Edward Hubler, Northrop Frye, Leslie Fiedler, Stephen Spender ve R. P. Blackmur’ün yazıları.

ROBERTSON, J. M.: The Problem of the Shakespearean Sonnets, 1926

ROLLINS, Hyder E.: Shakespeare: A New Variorum Edition, 1944

ROWSE, A. L.: Shakespeare’s Sonnets, 1964

SCHIFFER, James: Shakespeares’s Sonnets: Critical Essays, 1999

SEYMOUR-SMITH, Martin: Shakespeare’s Sonnets, 1963

SMITH, Barbara Herrnstein: William Shakespeare: Sonnets, 1969

SPURGEON, Caroline: Shakespeare’s Imagery, 1935

URGAN, Mina: Shakespeare ve Hamlet, (tarihsiz yayımlanmıştır).

VENDLER, Helen Hennessy: The Art of Shakespeare’s Sonnets, 1997 (Olağanüstü önemli bir çalışma)

WILLEN, Gerald and REED, Victor B.: A Casebook on Shakespeare’s Sonnets, 1964

WILSON, John Dover: Shakespeare’s Sonnets: An Introduction for Historians and Others, 1963

WRIGHT, Louis B. and LaMAR, Virginia: Shakespeare’s Sonnets, 1964

YOUNG, H. McC.: The Sonnets of Shakespeare: A Psycho - Sexual Analysis, 1936

DİPNOTLAR

[1] Shakespeare, öteki sonelerinden değişik olarak, bu sonedeki ilk 12 satırın 10’unu -ing takısıyla bitirmiştir. Aslında, bu -ing takıları tam kafiye sayılmaz. Çeviride, Shakespeare’e sadık kalarak, aynı yaklaşımla, ilk 12 satırı –ni ile bitirdim.

[2] Siren: Güzel şarkı söyleyerek denizcileri aldatıp yok eden yarı kuş, yarı kadın bir yaratık; çok cazip ve tehlikeli kadın anlamına da kullanılır.

[3] 14 mısradan oluşan bütün öteki sonelerden değişik olarak bunda 12 mısra vardır. Aslında sone biçiminde değildir, kafiyeli 6 beyittir.

[4]Shakespeare, bu sonede 10 ve 11 heceli değil, çoğu 8, bazıları 9 heceli mısralar kullanılmıştır. Çevirideki vezin 7+7’dir.

[5] Burada bir ya da iki kelime eksiktir. Değişik baskılarda [Spoiled by], [Feeding] gibi eklemeler yapılmıştır.